

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1967 | ΑΡΙΘ 5

Η ΠΕΡΙ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

Γ'.

Ὁ Μ. Βασίλειος πολὺ πρὶν ἢ ἀναπτυχθῆ ἡ «φυσιολατρικὴ» κίνησις, ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ σταλείσῃ πρὸς τὸν Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, περιγράφει ποιητικώτατα τὸ ὠραῖον ἐρημικὸν μέρος παρὰ τὸν Ἴριον ποταμόν, ἐνθα ἤλθε νὰ μονάσῃ ἐπὶ τινα χρόνον: «Εἰς τὰς ὑπωρείας ὄρους ὑψηλοῦ, τὸ ὁποῖον καλύπτεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος καὶ περιβρέχεται πρὸς βορρᾶν ἀπὸ ψυχρὰ καὶ καθαρὰ ὕδατα, ἐξαπλοῦται πεδινὴ ἔκτασις, καθισταμένη εὐφορος ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν τοῦ δάσους· δάσος δὲ ἀπὸ ποικίλα καὶ παντοδαπὰ δέντρα, αὐτομάτως ἀναφύοντα, περιφράσσει τὸ τοπεῖον, ὥστε νὰ ὑστερῇ αὐτοῦ καὶ αὐτὴ ἡ νῆσος τῆς Καλυψοῦς, τὴν ὁποίαν ὁ Ὅμηρος ἐθαύμαζε περισσότερον πάσης ἄλλης. Εἰς δύο μέρη διασχίζουσι αὐτὸ βαθεῖαι φάραγγες, πλαγίως δὲ ἀπὸ τὸν κρημνὸν ὑπορρέει ποταμὸς, ὁ ὁποῖος μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο καθίσταται καὶ αὐτὸς διαρκὲς καὶ δύσβατον τεῖχος»¹. Συνεχίζων ὁ Βασίλειος ἐξαιρεῖ τὸ ἀμύθητον πλῆθος τῶν ἰχθύων, τῶν ἀνθέων καὶ τῶν πτηνῶν, ἅτινα ὑπῆρχον ἐκεῖ, καὶ ἐπιλέγει: «Αὐτὸ δὲ εἶναι τὸ μέγιστον προσὸν τοῦ τόπου, ὅτι ἐκτὸς τῆς ἀφθονίας τῶν καρπῶν, παρέχει εἰς ἐμέ, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, τὸν γλυκύτερον πάντων τῶν καρπῶν, τὴν ἡσυχίαν, οὐχὶ μόνον διότι εἶναι ἀπηλλαγμένος τῶν ἀστικῶν θορυβῶν, ἀλλὰ καὶ διότι οὐδένα φέρει πρὸς ἡμᾶς ὄδοιπόρον, πλὴν τῶν προσερχομένων διὰ κυνήγιον· καθόσον ἐκτὸς τῶν ἄλλων προσόντων του, ὁ τόπος εἶναι θηριοτρόφος, οὐχὶ βεβαίως ἄρκτων ἢ λύκων, μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἔχει ἀγέλας ἐλάφων καὶ αἰγῶν ἀγρίων καὶ βόσκει λαγωῦς καὶ ὅ,τι παρεμφερές»². Εἰς ἄλλην περίστασιν ὁ ἅγιος τῆς Καισαρείας περιγράφει τὸ κάλλος τῆς θαλάσσης, ἣτις «περισφίγγει τὰς

1. Δημητρίου Σ. Μ π α λ ά ν ο υ, Οἱ πατέρες καὶ συγγραφεῖς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1949, σ. 68.

2. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 68-71. Αἱ περικοπαὶ αὗται, ὧν ἡ παραθεθεῖσα ἐλευθέρως μετάφρασις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Δ. Μπαλάνου, ἐν τῷ προτοτύπῳ ἔχουσι ὡς ἐξῆς: «Ὅρος γὰρ ἐστὶν ὑψηλόν, βαθεῖα ὕλη κεκαλυμμένον, ψυχροῖς ὕδασι καὶ διαφανέσιν εἰς τὸ κατ' ἄρκτον κατάρρυτον. Τούτου ταῖς ὑπωρείαις πεδίον ὑπτιον

νήσους): « Ἡδὺ μὲν γὰρ θέαμα λευκαινομένη θάλασσα, γαλήνης αὐτὴν σταθερᾶς κατεχοῦσης· ἡδὺ δὲ καὶ ὅταν πραεῖαις αὔραις τραχυνομένη τὰ νῶτα, πορφύρουσαν χροῶν ἢ κυανῆν τοῖς ὄρωσι προβάλλῃ»³.

Καὶ ὁ Γρηγόριος Ναζιανζηνὸς περιγράφει τὴν θάλασσαν εἶτε ὡς «ἡδὺ τι καὶ ἡμερον», «ὅταν γαλήνη πορφύρηται καὶ προσπαί-
ζη ταῖς ἀκταῖς», εἶτε ὡς τι ὑπέροχον καὶ μεγαλειῶδες, ὅταν «ἀνέμου μεγάλου πνέοντος» τὰ κύματα «ταῖς γείτοσι πέτραις προσπίπτοντα καὶ ἀποκρούμενα, εἰς ἄχνην ἀφρώδη καὶ ψιλὴν» σκορπίζονται⁴. Χαρακτηριστικὴ ὡσαύτως εἶναι ἡ περιγραφή τοῦ ἕαρος, ἣτις γίνεται ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ ἐν ἐνὶ λόγῳ του, ἀναφερομένῳ «εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν»: «Ἡ βασίλισσα τῶν ὀρῶν τῇ βασιλίδι τῶν ἡμερῶν πομπεῦει καὶ δωροφορεῖ παρ' ἑαυτῆς πᾶν ὅ,τι κάλλιστον καὶ τερπνότατον. Νῦν οὐρανὸς διαυγέστερος· νῦν ἥλιος ὑψηλότερος καὶ χρυσοειδέστερος· νῦν σελήνης κύκλος φανότερος καὶ ἀστέρων χορὸς καθαρώτερος. Νῦν αἰγιαλοῖς μὲν κύματα σπένδεται, ἡλίῳ δὲ νέφος, ἀέρι δὲ ἄνεμοι, γῆ δὲ φυ-

ὑπεσφόρεται, ταῖς ἐκ τοῦ ὄρους νοτίσι διηγεκῶς παινόμενον. Ἐπὶ δὲ τούτῳ αὐτομάτως περιφύσεια ποικίλων καὶ παντοδαπῶν δέντρων, μικροῦ δεῖν, ἀντὶ ἔρκους αὐτῶ γίνεται, ὡς μικρὰ εἶναι πρὸς τοῦτο καὶ τὴν Καλυψοῦς νῆσον, ἣν δὴ πασῶν πλέον Ὅμηρος εἰς κάλλος θαυμασᾶς φαίνεται. Καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ ἀποδεῖ τοῦ νῆσος εἶναι, ἐνεκὰ γε τοῦ πανταχόθεν ἐρύμασι περιεργεσθαι. Φάραγγες μὲν γὰρ αὐτῶ βαθεῖαι κατὰ δύο μέρη περιεργώσασιν· κατὰ πλευρὰν δὲ ἀπὸ κρηνοῦ ὁ ποταμὸς ὑπορρέων, τεῖχος ἐστὶ καὶ αὐτὸς διηγεκῶς καὶ δυσέμβατον... Ὁ δὲ μέγιστον εἰπεῖν ἔχομεν τοῦ χωρίου, ὅτι πρὸς πᾶσαν ὑπάρχον καρπῶν φορὰν ἐπιτήθειον δι' εὐκαιρίαν τῆς θέσεως, ἡδιστον ἐμοὶ πάντων καρπῶν τὴν ἡσυχίαν τρέφει, οὐ μόνον καθότι τῶν ἀστικῶν θορύβων ἀπήλλακται· ἀλλ' ὅτι οὔτε ὀδίτην τινὰ παραπέμπει πλὴν τῶν κατὰ θῆραν ἐπιμιγνυμένων ἡμῖν. Πρὸς γὰρ τοὺς ἄλλοις καὶ θηροτρόφος ἐστίν, οὐχὶ ἄρκτων, ἢ λύκων τῶν ὑμετέρων· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἐλάφων ἀγέλας καὶ αἰγῶν ἀγρίων καὶ λαγωφῶς βόσκει, καὶ εἰ τι τούτοις ὅμοιον»: Μεγάλου Βασιλείου Ἐπιστολὴ ἰδ', Γρηγορίῳ ἐταίρῳ § 2 ἐν Migne Ἐ.Π. 32, 276-277.

3. Μεγάλου Βασιλείου, Ὁμιλία δ' εἰς τὴν Ἐξάημερον περὶ συναγωγῆς τῶν ὑδάτων ἐν Migne Ἐ.Π. 29, 92-93.

4. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγος κζ' εἰς ἑαυτὸν ἐν Migne Ἐ.Π. 35, 1237: «Ἐβάδιζον οὕτω κατ' ἑμαυτόν, ἡδὴ κλινούσης ἡμέρας. Ἀκτὴ δὲ ἦν ὁ περίπατος· καὶ γὰρ πως εἶωθα τοὺς πόρους ἀεὶ ταῖς τοιαύταις διαλύειν ἀνέσειν... Ἐβάδιζον οὖν καὶ οἱ μὲν πόδες ἐφέροντο, ἡ δὲ ὄψις εἶχε τὴν θάλασσαν. Ἡ δὲ ἦν θέαμα οὐχ ἡδὺ, καίτοι γε ἄλλως ἡδιστον οὖσα, ὅταν γαλήνη πορφύρηται καὶ προσπαίη ταῖς ἀκταῖς ἡδὺ τι καὶ ἡμερον. Ἀλλὰ τί τότε (φθέγγομαι γὰρ ἡδέως καὶ τὰ ρήματα τῆς Γραφῆς); Ἀνέμου μεγάλου πνέοντος, διηγείρετό τε καὶ ἐπωρύετο· τῶν δὲ κυμάτων, ὃ φιλεῖ συμβαίνειν ἐν τοῖς τοιοῦτοις κινήμασι, τὰ μὲν πόρρωθεν ἀνιστάμενα καὶ κατὰ μικρὸν κορυφούμενα εἰτ' ἐλαττούμενα, πρὸς ταῖς ἀκταῖς ἐλύετο· τὰ δὲ ταῖς γείτοσι πέτραις προσπίπτοντα καὶ ἀποκρούμενα, εἰς ἄχνην ἀφρώδη καὶ ψιλὴν ἐσκορπίετο· ἐνθα κἀχληρες μὲν καὶ φυικαὶ καὶ κήρυκες καὶ τῶν ὀστρέων τὰ ἐλαφρότατα ἐξωθεῖτο καὶ ἀπεπτύετο· ἐστὶ δὲ ἅ καὶ ἠρπάζετο πάλιν, ἀναχωροῦντος τοῦ κύματος. Αἱ δὲ ἦσαν ἀσειστοὶ καὶ ἀτίνακτοι, οὐδὲν γε ἤττον ἢ διοχλοῦντος οὐδενός, πλὴν ὅσον τοῖς κύμασι βάλλεσθαι».

τοῖς, φυτὰ δὲ ὄψει. Νῦν πηγαὶ διαυέστερον νάουσι· νῦν δὲ ποταμοὶ θαφιλέστερον, τῶν χειμερίων δεσμῶν λυθέντες. Καὶ λειμῶν εὐωδεῖ, καὶ φυτὸν βρῦει, καὶ κείρεται πόα, καὶ ἄρνες ἐπισκιρτῶσι χλοεραῖς ταῖς ἀρούραις. Ἄρτι μὲν ναῦς ἐκ λιμένων ἀνάγεται σὺν κελεύσματι... καὶ τῷ ἰστίῳ πτεροῦται· καὶ περισκιρτᾷ δελφίς... Ἄρτι δὲ ποιμὴν καὶ βουκόλος ἀρμόζονται σύριγγας καὶ νόμιον ἐμπνεύσει μέλος... Μέλισσα... λειμῶνας ἐφίπταται καὶ συλᾷ τὰ ἄνθη· καὶ ἡ μὲν πονεῖ τὰ κηρία, τὰς ἐξαγώνους καὶ ἀντιθέτους σύριγγας ἐξυφαίνουσα, καὶ τὰς εὐθείας ταῖς γωνίαις ἐπαλλάττουσα, ἔργον ὁμοῦ κάλλους καὶ ἀσφαλείας... Ἄρτι δὲ καλιὰν ἕρnis πῆγγυται... Πάντα Θεὸν ὑμνεῖ καὶ δοξάζει φωναῖς ἀλαλήτοις»⁵. Εἰς ἓν ποιήμα του ὁ αὐτὸς ἱερός πατήρ ἀναφέρει, ὅτι ὁ περίπατος «ἐν σκιερῷ ἄλσει», ἔνθα ὑπῆρχον αὔραι καὶ ὠδικὰ πτηνὰ καὶ τέττιγες καὶ δροσερός ρυαξ, ἀνεκούφιζεν αὐτὸν ἐκ τῶν βασάνων τῆς ζωῆς⁶. Τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς του διέρχεται ὁ Γρηγόριος εἰς τὸ ἐν Ἀριανζῶ πατρικὸν ἀγρόκτημα «ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δέντρων, ἅτινα οὗτος ἐφύτευσε καὶ ἐφρόντισε μετὰ στοργῆς κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν»⁷.

Γενικῶς οἱ πατέρες τῆς Καππαδοκίας ἐν σχέσει μὲ τὴν φύσιν εἶχον τὰ αὐτὰ βιώματα πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Παπαδιαμάντην, ὅστις εἰς τὸ «μανιφέστο», ὅπερ προτάσσει εἰς τὸν «Λαμπριάτικον Ψάλλον», ὁμολογεῖ: «Ἐν ὄσφ ζωὴ καὶ ἀναπνέω καὶ σωφρονῶ, δὲν θὰ παύσω πάντοτε νὰ ὑμνῶ μετὰ λατρείας τὸν Χριστὸν μου, νὰ περιγράψω μετ' ἔρωτος τὴν φύσιν...»⁸.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

5. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγος μδ' εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν, § 1' - 1α' ἐν Migne 'E. II. 36, 617-619.

6. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Ἐπιθῆτικὰ: ιδ' περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν Migne 'E. II. 37, 753-756:

«Χθιζὸς ἐμοῖς ἀχέσσει τετραμμένος, οἶος ἀπ' ἄλλων ἡμῶν ἐν σκιερῷ ἄλσει, θυμὸν ἔδων.

Καὶ γὰρ πως φιλέω τόδε φάρμακον ἐν παθέσσειν, Αὐτὸς ἐμῷ θυμῷ προσλαλέειν ἀκέων.

Αὔραι δ' ἐψιθύριζον ἅμ' ὀρνιθέσσειν αἰδοῖς, Καλὸν ἀπ' ἀκρεμόνων κῶμα χαριζόμεναι,

Καὶ μάλα περ θυμῷ κεκαφοῖ. Οἱ δ' ἀπὸ δέντρων Στθηομελεῖς, λιγυροί, ἡελίοιο φίλοι,

Τέττιγες λαλαγεῦντες ὅλον κατεφάνεον ἄλσος. Πάρ δ' ὕδωρ ψυχρὸν ἐγγύς ἐκλυζε πόδας,

Ἦκα ρέον δροσεροῖο δι' ἄλσος...

7. Alog, Patrologie 1888, σ. 283. Karl Weiss, Die Erziehungslehre der drei Kappadozier, Freiburg im Breisgau 1903, σ. 158.

8. Ἠλία Μαστρογιαννοπούλου, Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ ἄνθρωπος, σ. 373. Πρβλ. Γ. Βερίτη, Ἄπαντα. Πεζὰ II, Ἀθήνα 1958 σ. 53.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΤΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ

Ο ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΙΗ. Ὁὺ δὲ εἶνεκα νῦν ἐν ὀλίγῳ διεληλύθαμεν, ἐν' ἐκεῖνο δη-
λώσωμεν. Ὅτι χαλεπὸν ἐν πλήθει μάλιστα περὶ τηλικούτων δια-
λεγόμενον, ἐκ παντοδαπῆς συγκειμένῳ καὶ ἡλικίας καὶ ἕξεως,
οἷον ὀργάνῳ τινὶ πολυχόρδῳ, διαφόρων δεομένῳ καὶ τῶν κρουσμά-
των εὐρεῖν τινὰ τὸν πάντας καταρτίσαι δυνάμενον λόγον, καὶ λα-
μπρῦναι τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως. Οὐ μόνον ὅτι ἐν τρισὶ τούτοις τοῦ
κινδύνου σαλεύοντος, διανοία, καὶ λόγῳ, καὶ ἀκοῇ, ἀναγκαῖον περὶ
ἐν γε τι τούτων, εἰ καὶ μὴ πάντα, προσπταῖσαι. Ἡ γὰρ οὐκ ἐνε-
λάμφθη νοῦς, ἢ ὁ λόγος ἠσθένησεν, ἢ οὐκ ἐχώρησεν ἀκοὴ μὴ κεκα-
θαρμένη, καὶ ὁμοίως ἐξ ἑνὸς τούτων, καὶ πάντων χωλεύειν ἀνάγκη
τὴν ἀλήθειαν. Ἄλλ' ὅτι καὶ ὁ τοῖς ἄλλο τι διδάσκειν ὑπισχνουμέ-
νοις ῥᾶστον ποιεῖ τὸν λόγον, καὶ εὐπαράδεκτον, ἢ τῶν ἀκουόντων
εὐλάβεια, τοῦτο ἐνταῦθα ἢ ζημία καθίσταται καὶ ὁ κίνδυνος. Ὡς
γὰρ περὶ Θεοῦ καὶ τοῦ μεγίστου τῶν ὄντων ἔχοντες τὸν ἀγῶνα, καὶ
τῆς σωτηρίας αὐτῆς, καὶ τῆς πρώτης πᾶσιν ἐλπίδος, ὅσω τὴν πί-
στιν εἰσὶ θερμότεροι, τοσούτῳ προσαντέστεροι τῷ λόγῳ. Καὶ προ-
δοσίαν τῆς ἀληθείας, οὐκ εὐσέβειαν τὴν εὐπίθειαν ὑπολαμβάνοντες,
πάντα πρόοιτο ἢν πρότερον, ἢ τοὺς οἴκοθεν λογισμοὺς, μεθ' ὧν
ἔρχονται, καὶ τῶν δογμάτων, οἷς συνανετράφησαν, τὴν συνήθειαν.

— «Ἐν ὀλίγῳ διεληλύθαμεν».

Ἐννοεῖται, περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

— «Ἐν τρισὶ τοῦ κινδύνου σαλεύοντος».

Τρεῖς εἶναι οἱ κίνδυνοι γὰρ κάθε ὁμιλητῆ. Πρῶτον Ἡ διάνοια, ἢ ὀρθή δηλαδὴ σύλληψη τοῦ θέματος· δεύτερον ὁ λόγος, ἢ ὀρθή του δηλαδὴ ἀνάπτυξη καὶ διατύπωση· καὶ τρίτον ἡ ἀκοή τὸ ἀκροατήριον δηλαδὴ, ποῦ ἀπ' αὐτὸ ἐξαρτᾶται ν' ἀντιληφθῆ καλῶς καὶ νὰ ἐπιδοκιμάσῃ ἢ ν' ἀποδοκιμάσῃ τὰ λεγόμενα.

ΙΗ' Καὶ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο μιλῆσαμε σήμερα συνοπτικά, γιὰ νὰ κάνουμε ἐκεῖνο συνειδητό. Ἐπειδὴ δηλαδὴ εἶναι δύσκολο—καὶ μάλιστα ὅταν μιῇ κανεῖς γιὰ τόσο σπουδαῖα πράγματα στὸ πλῆθος, ποὺ ἀπαρτίζεται ἀπὸ κάθε λογῆς ἀνθρώπους καὶ χαρακτη-
ρες, καὶ ποὺ σὰν ἓνα πολύχορδο ὄργανο χρειάζεται διαφορετικὲς κρούσεις—νὰ βρῆ τὸν λόγο, ποὺ νὰ μπορῆ νὰ ἱκανοποιήσῃ ὅλους, καὶ νὰ τοὺς λαμπροφωτίσῃ μὲ τὸ φῶς τῆς γνώσης. Κι' ὄχι μονάχα ἔπειδὴ, μὲ τὸ νὰ γίνεται κρίσιμος ὁ κίνδυνος στὰ τρία αὐτὰ σημεῖα, στὴ σύλληψη δηλαδὴ, στὴν διατύπωση καὶ στὴν ἀπαγγελία του, εἶναι ἐπόμενο νὰ σκοιτάψῃ κανεῖς, ἂν ὄχι βέβαια σ' ὅλα, σ' ἓνα ὅμως τουλάχιστον ἀπὸ τὰ τρία αὐτά. Γιατὶ μπορεῖ ἢ νὰ μὴ φωτίστηκεν ὁ νοῦς, ἢ ν' ἀτόνησε ὁ λόγος, ἢ καὶ νὰ μὴν τὸν καλοδέχθησαν τ' αὐτιά ποὺ δὲν ἦταν ἀγνισμένα· καὶ γι' αὐτό, ἐξ αἰτίας τοῦ ἑνὸς ἀπ' αὐτά, ἢ κι' ἀπ' ὅλα μαζὶ εἶναι ἀναπόφευγο νὰ χωλαίνῃ ἢ ἀλήθεια. Ἀλλὰ κι' αὐτὸ ποὺ σ' ἐκείνους ποὺ ἀναλαβαίνουν νὰ διδάξουν κάνει πολὺ εὐκολο κι' εὐκολοπαράδεκτο τὸν λόγο, ἢ εὐλάβεια δηλαδὴ τῶν ἀκροατῶν, γίνεται τὸ ἴδιο στὴν περίπτωσιν αὐτὴν ζημιὰ καὶ κίνδυνος. Γιατὶ, ἔπειδὴ ὁ ἀγώνας εἶναι γιὰ τὸν Θεό, καὶ γιὰ τὸ ὕψιστο ἀγαθό, καὶ γι' αὐτὴν τὴν σωτηρίαν μας καὶ γιὰ τὴν ἀνώτατην ἐλπίδα μας, ὅσο θερμότεροι εἶναι στὴν πίστη τους οἱ ἀκροατῆς, τόσο καὶ δυσκολώτερα παραδέχονται τὰ λεγόμενα. Καὶ λογιάζοντας σὰν προδοσία τῆς ἀλήθειας κι' ὄχι σὰν εὐσέβεια τὴν ὑπακοή, θὰ μποροῦσαν ν' ἀπαρνηθοῦν προτιήτερα τὰ πάντα παρὰ τίς πεποιθήσεις καὶ τίς γνώμες ποὺ ἔχουν ριζωθῆ μέσα τους ἀπὸ τὰ σπίτια τους, καὶ ποὺ μ' αὐτὲς ἔρχονται νὰ μᾶς ἀκούσουν· ὅπως ἐπίσης καὶ τὰ δόγματα, ποὺ μ' αὐτά κι' ἐμεγάλωσαν κι' ἔζησαν πάντα τους.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΙΘ. Καὶ τοῦτο ἐστὶ λέγω τῶν μετριωτέρων καὶ οὐ πάντῃ κακῶν τὸ πάθος, οἷ κἄν τῆς ἀληθείας διαμαρτάνωσιν, ἀλλὰ τῷ γε δι' εὐλάβειαν τοῦτο πάσχειν, καὶ ζῆλον μὲν ἔχειν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν, τυχὸν ἔσονται τῶν οὐ σφόδρα κατακρινομένων, οὐδὲ πολλὰς δερρομένων, ὡς οἱ διὰ κακίαν καὶ πονηρίαν, τοῦ δεσποτικοῦ θελήματος ἀποπίπτοντες. Καὶ τάχα ἂν οὗτοι μεταπεισθεῖεν ποτε καὶ μεταβληθεῖεν ὑπὸ τῆς αὐτῆς εὐλαβείας, ὅφ' ἦς καὶ ἀντέβαινον, εἴτις αὐτῶν ἄψαιτο λόγος, ἢ οἴκοθεν, ἢ ἔξωθεν κρούσας καιρίως, ὡσπερ σίδηρος πυρίτην λίθον, τὴν ἐγκύμονα καὶ ἀξίαν φωτὸς διανοίαν, ἐν ἣ καὶ τάχιστα ἂν ἐκ μικροῦ σπινθῆρος ὁ τῆς ἀληθείας πυρσὸς ἐκλάμψει. Τὶ δ' ἂν εἴποι τις περὶ τῶν διὰ κενοδοξίαν ἢ φιλαρχίαν, ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος λαλούντων, Ἰαννοῦ τινος, ἢ Ἰαμβροῦ μεγαληγορίας, οὐ κατὰ Μουσέως, τῆς δὲ ἀληθείας, ὀπλιζομένων, καὶ τῆς ὑγιαινούσης κατεξανισταμένω διδασκαλίᾳ; Ἡ τῆς τρίτης μοίρας, τῶν δι' ἀπαιδευσίαν καὶ τὴν ἐπομένην ταύτη θρασυτήτα, ὁμόσε παντὶ λόγῳ χωροῦντων συνῶδει πάθει, καὶ καταπατοῦντων τοὺς καλοὺς μαργαρίτας τῆς ἀληθείας; Ἡ ὅσοι μηδεμίαν μὲν οἴκοθεν ὑπόληψιν φέροντες, μηδὲ τινα τύπον τῶν περὶ Θεοῦ λόγων ἢ χεῖρονα ἢ βελτίονα, πᾶσι δὲ ὑποτιθέντες ἑαυτοὺς λόγοις καὶ διδασκάλοις, ὡς ἐξ ἀπάντων ἐκλεξάμενοι τὸ κρεῖττον καὶ ἀσφαλέστερον, καὶ κριταῖς οὐ καλοῖς τῆς ἀληθείας σφίσιν αὐτοῖς πιστεύσαντες. Ἐπειτα ὑπὸ τῆς πιθανότητος ἄλλοτε ἄλλης περιφε-

—«οὐδὲ πολλὰς δερρομένων».

Ἀναφέρεται εἰς τὴν εὐαγγελικὴν περικοπὴν «ὁ δοῦλος, ὁ γνούς, τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἑαυτοῦ, καὶ μὴ ἐτοιμάσας μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς. Ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας» (Λουκ. ΙΒ', 47).

—«Ἐγκύμων διάνοια».

Ἡ κνοφοροῦσα, ἢ καρπερὴ.

«Ἰαννοῦ τινος, ἢ Ἰαμβροῦ μεγαληγορίας».

Αἰγύπτιοι Μάγοι, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «ὄν τρόπον δι' Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβροῦς ἀντέστησαν Μουσεί, οὕτως καὶ οὗτοι ἀντίστηνται τῇ ἀληθείᾳ» (Τιμ. Β' γ', 8).

—«Τοὺς καταπατοῦντας τοὺς καλοὺς μαργαρίτας»

«Μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν χαίρων, μὴ τε καταπατήσωσιν αὐτοὺς» (Ματ. Ζ', 6').

ΙΘ' Και προσθέτω και τοῦτο ἀκόμη· πῶς τὸ παθαίνουν δηλαδὴ αὐτὸ οἱ λογικώτεροι, κι' ὅσοι δὲν ἔχουνε ζυμωθῆ μετὴν κακία· πού κι' ἂν ξεμακρύνουν ἀπὸ τὴν ἀλήθεια ἐπειδὴ ὅμως τὸ παθαίνουν αὐτὸ ἀπὸ τὴν εὐλάβειά τους κι' ἀπὸ τοὺς ζῆλό τους, πού δὲν εἶναι ὅμως φωτισμένος και κατ' ἐπίγνωση, θᾶναι ἴσως ἀπὸ ἐκείνους πού δὲν θὰ κατακριθοῦνε κι' οὔτε θὰ βασανισθοῦνε πολὺ, ὅπως αὐτοί, πού ἀπὸ κακία κι' ἀπὸ τὴν ἀθλιότητά τους καταφρονοῦν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Και θὰ μπορούσαν ἴσως αὐτοί, χάρις στὴν ἴδια τους αὐτὴν εὐλάβεια, πού κι' ἐξ αἰτίας τῆς ἀντιγνωμούσανε μετὸν Θεό, ν' ἀλλάξουν κάποτε και γνώμη και διαγωγὴ, ἂν ἀγγίξει κάποιος λόγος τὸν στοχαστικὸ κι' ἄξιον νὰ φωτισθῆ ὁ νοῦς τους εἴτε ἀπὸ ἐσωτερικὴ τους παρόρμηση, εἴτε κι' ἀπὸ ἐξωτερικὴν ἀποφασιστικὴ κρούση, ὅπως ἀγγίξει τὸ σίδερο τὴν στουρναρόπετρα· και θάκανε ν' ἀστραποβολήσῃ γρήγορα μέσα τους, ἀπὸ μιὰ μικρὴ σπίθα, ὁ πυρσὸς τῆς ἀλήθειας.

Τὶ δὲ νὰ εἰπῆ κανεὶς γι' αὐτοὺς, πού ἀπὸ ματαιοδοξία ἢ ἀπὸ φιλαρχία φλυαροῦν μεγαλόστομα ἀδικίες, ἢ γιὰ τίς μεγαληγορίες ὁποιοδήποτε Ἰαννοῦ ἢ Ἰαμβροῦ, πού δὲν στρέφονται κατὰ τοῦ Μωϋσῆ, ἀλλὰ ἀρματώνονται κι' ἐπαναστατοῦνε ἐναντίον τῆς ἀλήθειας κι' ἐναντίον τῆς ὀρθῆς διδασκαλίας; "Ἡ γιὰ τοὺς ἄλλους, τοὺς τρίτους κατὰ σειράν, πού ἐξ αἰτίας τῆς ἀμορφωσιάς τους και τῆς συνακόλουθης μ' αὐτὴν θρασύτητας, ἐξορμοῦν ὅλοι μαζί, και μὲ συνοδοιπόρο τους κάθε φλυαρία κι' ἐμπάθεια, καταπατοῦν τὰ λαμπρὰ μαργαριτάρια τῆς ἀλήθειας; "Ἡ γι' αὐτοὺς, πού χωρὶς νά-χουνε μὲν καμμιά δική τους πεποίθηση, μὰ οὔτε και κανένα πρό-τυπο, καλὸ εἴτε και κακό, ἀπὸ τοὺς περὶ Θεοῦ λόγους, παρα-δίνουν τοὺς ἑαυτοὺς των σὲ λογῆς λογῆς διδασκαλίες και δα-σκάλους, μὲ τὸν σκοπὸ νὰ διαλέξουν ἀπ' αὐτὰ τὸ καλύτερο και τὸ ἀσφαλέστερο, κι' ἀφοῦ ἐμπιστεύθηκαν τοὺς ἑαυτοὺς των σὲ κρι-τὲς ἀκατάλληλους νὰ ἐξηγήσουν τὴν ἀλήθεια;

Και τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, νὰ περιφέρονται και νὰ κλωθογυρίζουνε ἀπὸ τὴν μιὰ στὴν ἄλλη κάθε φορὰ πιθανολογία, καταξεπλυμένοι και καταπατημένοι ἀπὸ κάθε φλυαρία, κι' ἀφοῦ ἀλλάξουν πολλοὺς δασκάλους και πολλὰ διαβάσματα—σὰν χῶματα πού εὐκολοσω-ριάσθηκαν κάτω ἀπὸ τοῦ ἀνέμους— στὸ τέλος νὰ κουρασθοῦν και τ' αὐτιά τους και τὸ μυαλό τους: Και ὧ τί φοβερὴ παραλογιάση!— νὰ δυσανασχετοῦν ἐξ ἴσου γιὰ κάθε διδασκαλία, και νὰ χαράξουν μέσα τους ἓνα πανάθλιο τύπο τῆς. Και καταντοῦν νὰ μᾶς κοροϊ-δεοῦν και νὰ μᾶς καταφρονοῦν, ἐπειδὴ τάχα ἢ πίστη μας εἶναι ἄστατη και δὲν ἔχει καμμιά στερη βάση· μεταπηδώντας ἔτσι, μὲ περίσσια ἀμάθεια, ἀπὸ τοὺς ὀμιλητὲς στὸ περιεχόμενον τῆς διδασκα-

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ρόμενοι καὶ στρεφόμενοι, καὶ παντὶ λόγῳ καταπλυθέντες καὶ πατηθέντες, πολλοὺς ἀμείψαντες διδασκάλους, καὶ πολλὰ γράμματα, ὥσπερ χοῦν ἀνέμοις ραδίως ὑποβαλόντες, τέλος ἀποκαμόντες καὶ ἀκοήν καὶ διάνοιαν, ὡς τῆς ἀλογίας ! πρὸς πάντα λόγον ὁμοίως δυσχεραίνουσι, καὶ μοχθηρὸν τύπον ἑαυτοῖς ἐγγράφουσιν αὐτῆς, καταγελᾶν ἡμῶν καὶ καταφρονεῖν, ὡς ἀστάτου καὶ οὐδὲν ὑγιᾶς ἐχοῦσης τῆς πίστεως, μεταβαίνοντες ἀπαιδευτῶς ἀπὸ τῶν λεγόντων ἐπὶ τὸν λόγον. Ὡσπερ ἂν εἴ τις τοὺς ὀφθαλμοὺς κακῶς διακείμενος ἢ τὰ ὄψα διεσθαρμένος, κατηγοροῖ τῷ ἡλίῳ, ἢ τῶν φωνῶν τοῦ μὲν, ὡς ἀμαυροῦ καὶ οὐ στίλβοντος· τῶν δέ, ὡς ἐκμελῶν καὶ ἀτόνων. Καὶ διὰ τοῦτο ῥᾶον ἄρτι καινοτομεῖν ἀλήθειαν ψυχῆ, ὥσπερ κηρὸν οὐπω κεχαργμένον· ἢ γράφειν κατὰ γραμμάτων, πονηρῶν λέγω διδαγμάτων τε καὶ δογμάτων, εὐσεβῆ λόγον, ὡς συγγεῖσθαι καὶ ἀτακτεῖν τοῖς προτέροις τὰ δεύτερα. Ὅδὸν μὲν γὰρ πατεῖν ἄμεινον τὴν λείαν καὶ τετριμμένην, ἢ τὴν ἀτριβῆ καὶ τραχεῖαν, καὶ γῆν ἀροῦν, ἣν πολλάκις ἄροτρον ἔεμε καὶ ἡμέρωσε· ψυχὴν δὲ γράφειν, ἣν οὐπω λόγος ἐχάραξε μοχθηρὸς, οὐδὲ εἰς βάθος τὰ τῆς κακίας ἐνεσημάνθη γράμματα. Δύο γὰρ ἂν οὕτω τὰ ἔργα γένοιτο τῷ θεοσεβεῖ καλλιγράφῳ, ἐξαλείφειν τε τοὺς προτέρους τύπους, καὶ μεταγράφειν τοὺς δοκιμωτέρους τε καὶ τοῦ μένειν ἀξιοτέρους.

— «Εἰς μέτρον ἡλικίας πνευματικῆς».
 Καὶ τοῦτο Γραφικόν· «Μέχρι καταστήσωμεν εἰς ἄνδρα τέλειον εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. Δ', ΙΙ, 14).

λίας τους. "Όπως, ἂν κάποιος, πού ἔχοντας βλαμμένα τὰ μάτια του καὶ κατεστραμμένη τὴν ἀκοή του θὰ κατηγοροῦσε τὸν ἥλιο, ἢ τὰ τραγοῦδια· πὼς ἐκεῖνος μὲν εἶναι θαμπὸς κι' ἀποσβολωμένος, αὐτὰ δὲ πὼς εἶναι ἄτονα καὶ χωρὶς μουσικὸ ρυθμὸ.

Καὶ γι' αὐτὸ εὐκολώτερα εἶναι νὰ ἐπιχειροῦμε ν' ἀνακαινίζουμε, ἀμέσως κι' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, τὴν ψυχὴ μὲ τὴν ἀλήθεια, σὰν κερὶ πού εἶναι ἀσφράγιστο· παρὰ νὰ γράφουμε θεοφοβούμενους λόγους κατὰ διαφόρων βιβλίων,—ἐννοῶ βέβαια τὶς πονηρὲς διδασκαλίαι καὶ δόγματα—μὲ ἀποτέλεσμα νὰ συγχύζωνται καὶ ν' ἀνακατεῦονται μὲ τὰ πρῶτα τὰ δεύτερα. Γιατὶ βέβαια εἶναι προτιμώτερο νὰ βαδίζουμε σὲ στρωτὸ καὶ πολυπατημένον δρόμον, παρὰ σ' ἀνώμαλο κι' ἀπάτητο καὶ νὰ ζευγαρίζουμε χωράφι, πού πολλὰς φορὰς τῶσχισε καὶ τὸ ἡμέρωσε τ' ἀλέτρι. Νὰ στολίζουμε δὲ ψυχές, πού ἀκόμα δὲν τὶς ἐμόλεψαν διδασκαλίαι κακῆς· καὶ πού δὲν ἀποτυπώθηκαν σὲ βάθος ἐπάνω τους τὰ γράμματα τῆς κακίας. Γιατὶ δυὸ δύσκολες δουλειῆς θάχε τότε νὰ κάνῃ κάθε θεοφοβούμενος καλλιγράφος· καὶ νὰ σβύσῃ δηλαδὴ τὰ πρῶτα χαράγματα, καὶ νὰ χαράξῃ κατόπιν ἄλλα καλύτερα καὶ πού ν' ἀξίζουν νὰ διατηρηθοῦν περισσότερο καιρό.

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ ἔκτος κατὰ σειρὰν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», «Ἀδολεσχία Φιλόθεος» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μέρος Β') ὅστις καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεῖα Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα.

(Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

Ἡ ἀγωνία ἐνὸς ἱερέως

ΠΗΛΟΣ ΣΤΑ ΔΑΧΤΥΛΑ ΣΟΥ

Βαπτισμένος, ανάμεσα στους βαπτισμένους. Πιστός, ανάμεσα στους πιστούς σου, κι' ἐγώ. Τοὺς νοιώθω ὅλους ἀδελφία μου. Μὲ ἔχεις ὅμως διαλέξει ἀπὸ ἀνάμεσά τους καὶ μοῦ ἔχεις ἀναθέσει τὴν πιὸ ἱερὴ ἀποστολή. Νὰ μεταφέρω σ' αὐτοὺς τὸ φῶς σου καὶ νὰ τοὺς τροφοδοτῶ μὲ τὸν ἀγιασμό, ποὺ πηγάζει ἀπ' τὸ σταυρό σου.

Ἔργο μεγάλο. Μοναδικὸ σὲ βάρος εὐθύνης καὶ σὲ συνέπειες. «Τῷ ὄντι γὰρ αὕτη μοι φαίνεται τέχνη τις εἶναι τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν, ἀνθρωπον ἄγειν, τὸ πολυτροπώτατον τῶν ζώων καὶ ποικιλώτατον»¹.

Κάτω ἀπ' τὸ βάρος τῆς ἀποστολῆς μου αὐτῆς λυγίζω.

* * *

Χριστέ μου, πόσο εἶναι μικρὴ ἡ δύναμί μου κι' ἀναιμικὴ ἡ πνευματικὴ μου συγκρότησι!

Ὅταν ἀναστρέφωμαι στὸν κοινωνικὸ στίβο μὲ τοὺς ἀνθρώπους, τολμῶ καὶ σηκώνω τὸ κεφάλι. Κάνω συγκρίσεις. Προβάλλω τίτλους. Τοποθετῶ τὸν ἑαυτό μου σὲ σκαλοπάτι, ποὺ νὰ φαίνεται. Ὅταν μπαίνω στὸ ναὸ σου καὶ νοιώθω τὴν παρουσία τῶν ἀγγέλων σου καὶ τῶν ἁγίων σου καὶ τῶν πιστῶν σου καί, πρὸ παντός, τὴν παρουσία τῆ δικῆ σου, κατεβάζω ντροπιασμένος τὸ κεφάλι. Κάτω ἀπ' τὸ θόλο, ποὺ συμβολίζει τὸ ἄπειρο, βλέπω τὸν ἑαυτό μου νὰ μικραίνει τόσο πολὺ, ὥστε νὰ ἐγγίξῃ καί, μερικὲς φορές, νὰ ταυτίζεται μὲ τὸ μηδέν. Καὶ μέσα στὶς δέσμες τοῦ φωτὸς τῆς ἀγιότητος, ποὺ μὲ πλημμυρίζουν, αἰσθάνομαι τὴν ὑπαρξί μου ὀλόγτερα γυμνὴ ἀπὸ φῶς ἀρετῆς, σὰν τὸ φυτίλι, ποὺ καπνίζει καὶ τρεμοσβήνει.

Αὐτὸ τὸ αἶσθημα, καὶ μόνο, ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα. Δὲν εἶμαι, Χριστέ μου, τίποτα. Βρίσκομαι στὴν ἱερὴ ἐπαλξι, «οὐ διὰ τὰς δικαιοσύνας ἃς ἐποίησα, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐλέη σου καὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου, οὗς ἐξέχεας πλουσίως ἐπ' ἐμέ».

Ἐξακολουθῶ νὰ εἶμαι ἕνα μηδέν. Ὅμως, Κύριε, θέλω νὰ εἶμαι ἕνα μηδέν στὰ χέρια τὰ δικά σου. Γιατὶ ξέρω πὼς στὰ ἅγια καὶ παντοδύναμα χέρια σου καὶ τὸ μηδέν μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ ν' ἀξιοποιηθῇ καὶ νὰ φέρῃ πλοῦσια ὠφέλεια.

Θυμᾶμαι ἕνα ἀπ' τὰ θαύματά σου. Γυρίζει ἀδιάκοπα στῆ.

1. Γρηγ. Ναζιανζ. Ἀπολογητ. ιστ'.

σκέψι μου. Τῇ θεραπείᾳ τοῦ τυφλοῦ, πού, γεννημένος τυφλός, δὲν εἶχε ρθῆ ποτὲ σ' ἐπαφή μὲ τὸ φῶς καὶ τὴν ὁμορφιά τῆς δημιουργίας. "Ὅταν σταμάτησε μπροστά σου καὶ τὰ σκοτισμένα του μάτια πρόδωσαν τῆς καρδιάς του τὸν πόνο, ἔφτυσες χάμω, ἔκαμες πηλό μὲ τὸ πτύσμα σου καὶ μετὰ, παίρνοντας στὸ δάκτυλο τὸν πηλό, ἔχρισες τὰ θολωμένα μάτια, καὶ εἶπες : «Ὑπάγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ». Ὁ τυφλός, χωρὶς νὰ προβάλῃ δισταγμό, χωρὶς ν' ἀντισταθῇ στῆ Χάρι σου ἀπῆλθε καὶ ἐνίψατο, καὶ ἤλθε βλέπων»².

Ὁ πηλός, πού δὲν τοῦ δίνουμε καμμιά ἀξία, πού τὸν ζυμῶνουμε μὲ τὰ πόδια μας, στὰ δάκτυλα τὰ δικὰ σου ἔγινε ὕλη, πού χάρισε στὸν τυφλὸ τὸ φῶς τῶν ματιῶν του.

Κυρίε μου, τὸ πιστεύω. Εἶμαι μιὰ ἀσήμαντη μᾶζα πηλοῦ. Μόνος μου δὲν ἔχω καμμιά ἀξία. Εἶμαι τελείως ἀχρηστος. "Ἀφησέ με, νὰ ἐμπιστευθῶ τὴν πῆλινη ὑπαρξί μου στὰ δικὰ σου τὰ χέρια. Θὰ ἐξακολουθήσω καὶ πάλι νὰ εἶμαι πηλός. "Ὅμως, πηλός στὰ δάκτυλά σου. Τὸν ὅποιο θὰ χρησιμοποίησς σύ, σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά σου, γιὰ ν' ἀνοίγῃς τὰ μάτια τῆς ψυχῆς ἐκείνων, πού γεννήθηκαν πνευματικὰ τυφλοί, ἢ ἐκείνων πού, ἐνῶ φωτίστηκαν στὴν Ἐκκλησία σου, σὲ μιὰ στιγμή τυφλώθηκαν μέσ' στὴν ἀντάρρα τοῦ κακοῦ, πού κυβερνάει γύρω μας.

Κι' εἶναι τόσα τὰ κλειστὰ μάτια!

Κι' εἶναι τόσοι οἱ ἀδελφοί μου, πού ψηλαφοῦν. Ὁ αἰῶνας μου κόλλησε μόνος του στὸ μέτωπο τοῦ τίτλο «αἰῶνας φωτός». Κι' ὅμως, στὴν πραγματικότητα, εἶναι αἰῶνας πυκνοῦ σκοταδιοῦ. Φωτίζουμε τοὺς δρόμους τῆς ζωῆς μας καὶ τοὺς αἰθέρες, ἐνῶ τὸ μονοπάτι, πού ἀκολουθεῖ ἡ ψυχὴ μας γιὰ νὰ φτάσῃ κοντὰ σου, τὸ ἀφίνουμε ὀλότελα σκοτεινὸ. Περιποιούμεστε τὰ μάτια τοῦ σώματός μας μὲ χίλια δυὸ κολλύρια καὶ τὰ ἐνισχύουμε μὲ μιὰ ἀφάνταστα μεγάλη ποικιλία φακῶν, ἐνῶ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας τὰ ἀφίνουμε στὴν κατάστασι τὴν τραγικὴ τῆς τυφλώσεως.

"Ἐχουμε ἀνάγκη πολλή, Κύριε, ἀπὸ τὴν εὐεργετικὴ σου ἐπέμβασι. "Ἐχουμε ἀνάγκη νὰ νοιώσουμε τὰ ἅγια σου δάκτυλα νὰ ἐγγίξουν τῆς ψυχῆς μας τὰ μάτια καὶ νὰ μᾶς χαρίζουν τὸ φῶς. "Ὅλοι κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος.

"Ὡ, Κύριε, πόση τιμὴ γιὰ μένα καὶ πόση χαρά, σ' αὐτὸ σου τὸ ἔργο νὰ εἶμαι ὁ... πηλός. Ἡ ἀσήμαντη ὕλη, μὲ τὴν ὁποία θὰ χρίσῃς καὶ τὰ δικὰ μου τὰ μάτια καὶ τῶν ἀδελφῶν μου. Νὰ εἶμαι τὸ ὄργανό σου, μὲ τὸ ὅποιο θὰ διοχετεύσῃς τὴ φωτιστικὴ σου δύναμη, ὥστε νὰ καταυγάσῃ τίς ψυχές μας τὸ θεῖο σου φῶς!

* *

Πηλός στα δάχτυλά σου!

‘Ο πηλός, Κύριέ μου, δὲν ἦταν τίποτα ἄλλο, παρὰ χῶμα τῆς γῆς, ποτισμένο μὲ τὸ δικό σου «πτύσμα».

Μήπως καὶ γὼ δὲν εἶμαι χῶμα καὶ στάχτη; ‘Η ‘Αγία Γραφή, ὁ λόγος σου, μὲ πληροφορεῖ, πὼς ὅταν ἐπλασες τὸν πρῶτο ἄνθρωπο, τὸ γενάρχη μας, ἔλαβες «χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς»³. Πῆρες ὕλη φθαρτή, γήϊνη, γιὰ νὰ μορφοποιήσης τὸ πρῶτο ἀνθρώπινο σῶμα, ἀπ’ τὸ ὁποῖο γεννήθηκαν οἱ μεταγενέστεροι ἄνθρωποι, κι’ ἀπ’ τὸ ὁποῖο κληρονόμησα τὴ σωματικὴ ὑπόστασι κι’ ἐγὼ ὁ ἴδιος. Ναί, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὁ Ἀδάμ, ἦταν χωματένιος. Κι’ ὅλοι μας οἱ ἀπόγονοί του εἴμαστε χωματένιοι, τιποτένιοι. «Γῆ καὶ πηλός».

Δὲν εἶναι μόνο ἀμάρτημα, ἀλλὰ καὶ πλάνη φοβερή, τὸ νὰ λησμονήσω αὐτὴ τὴν πραγματικότητα, τὸ νὰ πιστέψω ὅτι εἶμαι παράγων δυνατός, αὐτοδύναμη ἐστία, ἡ ὁποία φωτίζει καὶ καθοδηγεῖ αὐτοὺς ποὺ πλανήθηκαν καὶ ψηλαφοῦν τὰ σκοτάδια.

“Ἄν ἐσύ δὲν ζύμωνες τὸ χῶμα τῆς γῆς μὲ τὸ πτύσμα σου κι’ ἂν δὲν τῷπαιρνες στὰ ἅγια καὶ παντοδύναμα δάχτυλά σου, θὰ ἦταν πέρα ὡς πέρα στεγνὸ κι’ ἄχρηστο χῶμα. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ μένα τὸ λειτουργό σου. “Ἄν σὺ δὲν μοῦ δώσης τὴ δύναμι, κι’ ἂν σὺ δὲν μὲ χρησιμοποίησης θὰ ἐξακολουθήσω νὰ εἶμαι ἓνα πῆλινο, ἄχρηστο ἀγγεῖο, ποὺ δὲν ἔχει ἄλλο προορισμό, ἀπ’ τὸ νὰ καρτερῇ τὴν ὥρα τῆς ὀλοκληρωτικῆς του συντριβῆς.

Πηλός εἶμαι. Μὰ θέλω νᾶμαι στὰ δάχτυλά σου. “Ὡστε νὰ γίνω ὄργανό σου, γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀδελφῶν μου.

Μερικοὶ γύρω μου δὲν μὲ νοιώθουν. “Ὅταν τοὺς μιῶ γιὰ τὴν πῆλινη χωματένια ὑπόστασί μου σκανδαλίζονται. Ἐπηρεασμένοι ἀπ’ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, ἀναζητοῦν καὶ στὸ πρόσωπο τοῦ ἱερέως τὴ σιδερένια πυγμῆ. Γιὰ νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν σὰν ὀδηγητῆ, ζητοῦν νὰ τὸν δοῦν νὰ ἔρχεται μὲ τὴ δύναμι καὶ τὸ θόρυβο τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων. Νὰ δημαγωγῇ. Νὰ προκαλῇ ἐντύπωσι.

Δὲν μὲ ἀνησυχεῖ αὐτό. “Ὅσοι ἀπ’ αὐτοὺς εἶναι εἰλικρινεῖς, σύντομα θ’ ἀνακαλύψουν τὴν πραγματικότητα. Θὰ δοῦν καὶ θὰ πειθοῦν ὅτι ἐκεῖνοι ποὺ προβάλλουν ἐπιδεικτικὰ καὶ μὲ θόρυβο τὴ δύναμί τους, προχωροῦν στὶς ἐπιδιώξεις τους μόνο μὲ τὴ δικὴ τους δύναμι. Κι’ ὅσο κι’ ἂν ἀπὸ ἰδιοσυγκρασία εἶναι αὐταρχικοὶ καὶ τολμηροί, δὲν μποροῦν νὰ ξεπεράσουν τὰ ὄρια τῆς ἀνθρώπινης δυνάμεως. Ἐνῶ πίσω κι’ ἀπ’ τὸν πιὸ ἀδύνατο ἱερέα, ποὺ, προσγειωμένος στὴν πραγματικότητα, συναισθάνεται τὴν ἀδυναμία του,

κρύβεται ἡ δική σου δύναμι καὶ τὸ δικό σου πανίσχυρο χέρι. Κι' ὅ,τι κάνει ὁ ἱερεὺς, τὸ κάνει σὰν ὄργανο δικό σου, σὰν πηλὸς στὰ δάχτυλά σου. Ἐπομένως καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι βέβαιο.

* * *

Πηλός, Χριστέ μου, στὰ δάχτυλά σου θέλω νᾶμαι.

Ἐκεῖνος ὁ πηλός, μὲ τὸν ὁποῖο ἀνοιξες τὰ μάτια τοῦ τυφλοῦ, οὔτε μίλησε, οὔτε ἀντιστάθηκε, οὔτε ζήτησε νὰ τραβήξῃ τὴν προσοχή καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ θεραπευμένου. Ὁ δυστυχισμένος ἄνθρωπος πιστὸς στὴν ἐντολή σου, πῆγε στὴν κολυμπήθρα τοῦ Σιλωάμ. Ἐκεῖ νίφτηκε. Μὲ τὸ ὀλόδροσο νερὸ πέταξε τὸν πηλὸ ἀπὸ πάνω ἀπ' τὰ μάτια του. Καὶ γύρισε βλέποντας καὶ τὸ φῶς καὶ τὰ δημιουργήματα καὶ σένα τὸν ἴδιο. Τὴν προσοχή του, πιά, τὴ μαγνήτισε τὸ πρόσωπό σου. Κι' ἡ εὐγνωμοσύνη του προσφέρθηκε ἀκεραία στὴν ἀγάπη σου.

Θέλω κάτι παρόμοιο νὰ γίνεται μὲ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους μὲ ἔταξες νὰ ὑπηρετῶ. Σὰν τὸν πηλὸ νὰ συντελῶ ταπεινὰ στὸ φωτισμό τους. Κι' ὅταν, μὲ τὴ δική σου Χάρι, ἀνοίγουν τὰ μάτια, ὅταν ἀξιῶνονται ν' ἀντικρύσουν τὰ πνευματικὰ κάλλη κι' ἡ καρδιά τους φουσκώσῃ ἀπὸ ἀγαλλίασι, νὰ παραμερίζω ἐγώ, νὰ ὑποχωρῶ, κι' ὁ θαυμασμός τους νὰ προσφέρεται ὀλόκληρος στὸ πρόσωπό σου. Νὰ γυρίζουν νὰ σοῦ ποῦν τὸ θερμὸ «Εὐχαριστῶ» τους. Καὶ νὰ εὐγνωμονοῦν, σὰν ἀποκλειστικὸ αἷτιο τῆς σωτηρίας τους ἐσένα.

Τὸ ὁμολογῶ. Ἔρχονται στιγμές, πού σοῦ κλέβω τὴ δόξα. Ἐγώ, ὁ πηλός παίρνω ὕφος ἀγέρωχο. Δέχομαι αὐτάρεσκα τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τοῦ σεβασμοῦ, πού μοῦ προσφέρουν οἱ ἄνθρωποι, καὶ μὲ τὸ φουσκωμένο μου παράστημα στέκομαι μπροστά, γιὰ νὰ κρύψω τὴ δική σου φυσιογνωμία.

Εἶναι μιὰ ἀπ' τὶς ἀδυναμίες μου. Ἡ θέλησί μου, ὁ πόθος μου εἶναι νᾶμαι ταπεινὸ ὄργανό σου. Καὶ ν' ἀφίνω τοὺς ἀνθρώπους νὰ γονατίζουν, γιὰ νὰ προσφέρουν τὶς εὐχαριστίες τους σὲ σένα.

* * *

Παρομοιάζω τὸν ἑαυτό μου καὶ μὲ κάτι ἄλλο. Μὲ τὸ κράσπεδο τοῦ ἱματίου σου, Κύριε. Τὸ ρούχο σου, ἦταν ὅπως ὅλα τὰ ρούχα τῶν ἀνθρώπων. Πάνω σου ὅμως ἀγιαστικὴ καὶ ποτίστηκε μὲ χάρι θεραπευτική.

Οἱ Εὐαγγελισταὶ σου μᾶς μιλοῦν γιὰ τὴ δυστυχισμένη αἱμορροῦσα γυναῖκα. «Προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου σου, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ρύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς»⁴.

4. Λουκᾶ γ', 44, Ματθ. θ', 20.

Δὲν τόλμησε νὰ παρουσιαστῇ μπροστά σου, νὰ σοῦ μιλήσῃ, νὰ σοῦ ζητήσῃ τὴ χάρι. Πλησίασε δειλὰ κι' ἄγγιξε τὸ ἄκρο τοῦ ἱματίου σου. Κι' ἀμέσως ἔνοιωσε τὴν ἀρρώστεια νὰ φεύγῃ καὶ τὴν ὑγεία νὰ εἰσορμᾷ στὸν ταλαιπωρημένο ὄργανισμό της.

Μᾶς πληροφοροῦν ἀκόμα οἱ ἱστορικοὶ εὐαγγελισταί, ὅτι, τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ, ποὺ βασανίζονταν στὸ καμίνι τῆς ἀρρώστιας ἔτρεχαν κοντά σου καὶ σὲ παρακαλοῦσαν θερμὰ νὰ τοὺς ἐπιτρέψῃς καὶ μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου σου· καὶ ὅσοι ἤψαντο διεσώθησαν»⁵.

Εἶχε τόση δύναμι τὸ ἄκρο τοῦ ἱματίου, ποὺ κρεμόταν ἀπ' τοὺς ὤμους σου!

Βρίσκω σ' αὐτὸ τὸν ἑαυτό μου. Ἀσήμαντο κουρέλι ἢ ὑπαρξί μου, ποτιζεταί με τὴν ἱερατικὴ χάρι, ποὺ ξεκινάει ἀπ' τὸ πρόσωπό σου. Κι' εἶναι αὐτὴ ἡ χάρι, ποὺ χαρίζει τὴ θεραπεία στὰ ταλαιπωρημένα ἀπ' τὶς πνευματικὲς ἀρρώστιες παιδιὰ σου.

Οἱ ἄνθρωποι με πλησιάζουν, ὄχι γιατί εἶμαι τὸ συγκεκριμένο πρόσωπο. Ἀδιαφοροῦν γι' αὐτό. Μὲ πλησιάζουν γιατί εἶμαι τὸ ἄκρο τοῦ ἱματίου σου. Γιατί εἶμαι ὁ ἱερεὺς σου. Καὶ παίρνουν θεία χάρι, ποὺ διοχετεύεται ἀπ' τὴν οὐράνια πηγὴ, ἀπὸ σένα.

Ἡ ἀποστολή μου με γεμίζει με χαρά. Νὰ στέκωμαι κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους, ποὺ εἶναι τόσο πονεμένοι, τόσο κλαμμένοι καὶ νὰ μεταβιβάζω σ' αὐτοὺς τὴ λυτρωτικὴ κι' ἁγιαστικὴ καὶ χαροποιὸ Χάρι σου! Νὰ γίνωμαι ὄργανο, ποὺ συντελεῖ στὸ ν' ἀλλάξῃ τὸ ψυχικὸ τους κλίμα! Νὰ συντελῶ στὸ νὰ ἀνθίξῃ στὰ χεῖλη τους τὸ χαμόγελο κι' ἡ καρδιά τους νὰ φουσκώῃ ἀπὸ εὐτυχία!

Δὲν δικαιούμαι καὶ πάλι νὰ ὑπερηφανευτῶ. Τὸ πᾶν συντελεῖται ἀπὸ σένα. Μπορῶ ὅμως, Χριστέ μου, νὰ χαίρωμαι τὴ θέσι μου καὶ τὸν ἱερό μου προορισμό. Μπορῶ ν' ἀφίνω τὴν καρδιά μου νὰ σκιρτάῃ καὶ τὴ σκέψι μου ν' ἀνασκαλεύῃ τὴν ξεχωριστὴ εὐτυχία. Κοντὰ σου ἡ ἀσήμαντὴ ὑπαρξί μου γίνεται ὄργανο, ποὺ σκορπάει γύρω τὴν ἀνακούφισι καὶ τὴ γνήσια χαρά.

Χῶμα τῆς γῆς, γίνομαι, στὰ δάχτυλά σου, πηλὸς με τὸν ὁποῖο ἀνοίγονται κλειστὲς βλεφαρίδες καὶ οἱ πρὶν τυφλοί, χαίρονται τὴ φωτοπλημμύριστὴ οὐράνια βασιλεία σου.

Φτωχὸ κουρέλι, γίνομαι, στὰ πόδια σου, κράσπεδο, ποὺ τὸ ἐγγίζουν οἱ ἄνθρωποι, κι' ἀπολαμβάνουν τὴ θεραπεία.

Εἶμαι, Κύριε, στὰ χέρια Σου, εὐτυχισμένος.

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΓΚΑΤΖΙΡΟΥΛΗΣ
Ἱεροκήρυξ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ἐκλεκτὲς σελίδες ἀπὸ τὸν Ἱ. Χρυσόστομο

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑΜΑΣΤΕ ΣΥΜΠΙΟΝΕΤΙΚΟΙ, ΚΙ' ΕΛΕΗΜΟΝΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΤΩΧΟΥΣ

(Ἀπὸ τὴν πρώτη ὁμιλία πρὸς Κορινθίους Α').

Στὸν ὀργανισμό μας καὶ τὰ μικρὰ δὲν συντελοῦνε, ὅπως φαίνεται, σὲ μικρὰ· ἀλλὰ καὶ συχνά, ὅταν λείψουν φέρνουν βλάβη καὶ στὰ μεγάλα. Γιατὶ ποῖο ἄλλο εἶναι ἀσημαντότερο στὸ σῶμά μας ἀπὸ τὶς τρίχες; Κι' ὅμως ἂν τυχὸν ἀποσπάσης ἀπὸ τὰ φρύδια σου κι' ἀπὸ τὰ βλέφαρά σου τὶς ἀσήμαντες αὐτὲς τρίχες, θὰ καταστρέψῃς ὅλη τὴν ὀμορφιά τοῦ προσώπου σου, καὶ τὰ μάτια δὲν θὰ φαίνονται πλέον ὠραία. Καὶ λοιπὸν, ἂν καὶ ἡ ζημιὰ γίνεται γιὰ πρᾶγμα ἀνάξιον λόγου, ὅμως κι' ἔτσι χάνεται ὅλη ἡ ὀμορφιά· κι' ὄχι μονάχα ἡ ὀμορφιά, ἀλλὰ γίνεται καὶ μεγάλη ζημιὰ στὴν ὄρασή μας. Γιατὶ τὸ καθένα ἀπὸ τὰ μέλη μας ἔχει καὶ δική του ξεχωριστὰ ἐνέργεια μὰ καὶ κοινή· παρόμοια ἡ ὀμορφιά μας καὶ συνολικὴ εἶναι καὶ ἰδιαίτερη. Καὶ μοιάζουν μὲν σὰν νᾶναι ἀνεξάρτητα τὰ μέλη μας, εἶναι ὅμως στὴν ἐντέλεια δεμένα τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο· κι' ἂν τυχὸν χαθῆι κάποιον, χάνεται μαζὶ του καὶ τ' ἄλλο. Καὶ συλλογίσου. Ἄν ἔχη ἓνας ὁποιοσδήποτε δύο ἀστραφτερὰ μάτια, καὶ πρόσχαρον πρόσωπον, καὶ κόκκινα χεῖλια, κι' ὀλότσια μύτη, καὶ φρύδια μακρὰ καὶ λεπτόγραμμα. Κι' ὅμως, ἂν τύχη νὰ πάθῃ κάποια βλάβη ὁποιοδήποτε ἀπ' αὐτὰ ζημιώνει τὴν συνολικὴ κοινὴ ὀμορφιά τους· κι' ὅλα φαίνονται σὰν θλιμμένα, κι' ὅλα θὰ φανοῦν ἄσχημα, πού ἔμοιαζαν τόσο ὀμορφα προτῆτερα. Γιατὶ, ἂν τύχη μονάχα τὴν ἄκρη τῆς μύτης σου νὰ σπάσης, θὰ σκορπίσης ἐπάνω σ' ὅλα μεγάλῃν ἄσχημιάν, ἂν ἡ βλάβη βέβαια μόνον σ' ἓνα μέλος γίνηκε· παρόμοια γίνεται καὶ μὲ τὸ χέρι σου· καὶ τὸ ἴδιο φαινόμενο θὰ παρουσιασθῆ, ἂν τυχὸν βγάλῃς τὸ νύχι ἑνὸς μονάχα ἀπὸ τὰ δάκτυλά σου.

* * *

Ἄν θελήσης δὲ νὰ δῆς πὼς τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ τὴν ἐνέργεια, ἀχρήστεψε τὸ ἓνα σου δάκτυλον, καὶ θὰ δῆς τότε πὼς εἶναι ἀχρηστότερα καὶ οἱ ὑπόλοιπα, κι' ὅτι δὲν μποροῦν πλέον ν' ἀποδίνουν τὴν ἴδιαν ἐνέργεια. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶναι κοινὸ κακὸ ἡ ζημιὰ πού γίνεται σ' ἓνα μέλος, καὶ εἶναι κοινὴ ὀμορφιά ἡ σωτηρία του, ἄς μὴν ὑπερφανευώμαστε κι' ἄς μὴ βλάπτωμε κανένα. Γιατὶ χάρις στὸ μικρὸ κι' ἀσήμαντο ἐκεῖνον μέλος φαίνεται καλὸ κι' ὀμορφο τὸ μεγάλο κι' ὀμορφαίνουν μὲ τὶς βλεφαρίδες τὰ μάτια. Ὡστε στὸν ἑαυτό του κάνει κακὸ, αὐτὸς πού βλάφτει τὸν ἀδελφὸ του. Γιατὶ ἡ ζημιὰ

δὲν περιορίζεται σ' ἐκεῖνον μονάχα, ἀλλὰ κι' ὁ ἴδιος θὰ πάθῃ μεγάλη ζημιὰ. Γιὰ νὰ μὴν συμβῆῖ λοιπὸν αὐτό, ἄς φροντίζωμε γιὰ τοὺς ἄλλους, ὅπως καὶ γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας· κι' αὐτὴν τὴν εἰκόνα τοῦ σώματός μας, ἄς τὴν μεταφέρωμε καὶ στὴν Ἐκκλησίᾳ· κι' ἄς φροντίζωμε γιὰ ὅλους σὰν νᾶναι μέλη μας. Γιατὶ καὶ στὴν Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχουν πολλὰ καὶ διάφορα μέλη.....

* *

Γιατὶ ποῖο εἶναι ταπεινότερο ἀπὸ τοὺς ζητιάνους; Κι' ὅμως κι' αὐτοὶ πραγματοποιοῦνε μιὰν ἀνάγκη μέγιστη στὴν Ἐκκλησίᾳ, ἔτσι ὅπως εἶναι καθησμένοι στὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ καὶ σὰν ἓνα πολὺ μεγάλο του στολίδι· καὶ χωρὶς αὐτοὺς δὲν θάτανε τέλειο τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας... Κὺτταξέ τους λοιπὸν σὲ τι καμίνι φτώχειας βρίσκονται! Κι' ὅμως ποτὲ δὲν θὰ τοὺς ἀκούσης νὰ βλάστημοῦνε, οὔτε καὶ ν' ἀγανακτοῦνε, ὅπως τὸ κάνουν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πλουσίους. Κι' ἄλλοι τους νὰ κοιμοῦνται συχνὰ θεονήστικοι· κι' ἄλλοι τους εἶναι κοκκαλιασμένοι διαρκῶς ἀπὸ τὸ κρῦο, κι' ὅμως περνοῦν τὸν καιρὸ τους, μὲ δοξολογίες καὶ μ' εὐχαριστίες στὸ Θεό. Κι' ἂν τους δώσης καὶ μιὰ δεκάρα μονάχα, εὐχαριστοῦνε καὶ λένε χίλιες εὐχὲς σ' αὐτὸν ποὺ τοὺς τὴν ἔδωκε. Κι' ἂν δὲν τους δώσης τίποτα, δὲν ἀγανακτοῦνε, ἀλλὰ καὶ τότες εὐλογοῦνε καὶ λένε λόγια ἀγάπης, μὲ τὸ νᾶχουν τὸ καθημερινό τους ψωμάκι.

* *

—Μὰ κι' ἂν δὲν τὸ θέλουν, ἡ ἀνάγκη τοὺς ἀναγκάζει νὰ τὸ κάνουν, μ' ἀπαντᾷ κάποιος. Γιατὶ; Ἐξήγησέ μου το. Γιατὶ ξεστομίσεις τὸν πικρὸν αὐτὸν λόγος; Δὲν ὑπάρχουν μήπως αἰσχρὲς τέχνες, ποὺ μποροῦν νὰ φέρουν κέρδος εἰς τοὺς γέρους καὶ στὶς γρηές; Δὲν θὰ μποροῦσαν, ἂν τῶθελαν, ν' ἀφήσουν τὴν φτωχικὴ του αὐτὴ ζωὴ, καὶ νὰ ζοῦν ἀπὸ τίς τέχνες αὐτές, μὲ πολλὴ τους ἄνεση... Μὰ δὲν τὸ κάνουν αὐτό. Ἀλλὰ προτιμοῦν νὰ πεθαίνουν μᾶλλον ἀπὸ τὴν πείνα, παρὰ νὰ ντροπιᾶσουν τὴ ζωὴ τους καὶ νὰ προδώσουν τὴν σωτηρία τους· καὶ στέκουν ἐκεῖ ὄλημερῆς, γιὰ νὰ δίνουν σ' ἐσένα τὸ φάρμακο τῆς σωτηρίας σου. Γιατὶ ὁ γιατρός ποὺ ἀπλώνει τὸ χέρι καὶ σοῦ βάζει νιστέρι ἢ μαχαίρι δὲν καθαρίζει τόσο τέλεια τὰ σάπια τραύματα, ὅσο καθαρίζει τίς πληγὲς ἀπὸ τὰ κτυπήματά μας ἓνας φτωχός, ποὺ ἀπλώνει τὸ χέρι του καὶ παίρνει ἐλεημοσύνη.

* *

Κι' αὐτὸ εἶναι τὸ θαυμασιότερο· ὅτι δηλαδὴ τὴν θεραπεία αὐτὴ μᾶς τὴν προσφέρουν χωρὶς νὰ μᾶς προξενοῦν κανένα πόνο καὶ ὀδύνη. Κι' αὐτὸς ποὺ κάθεται στὰ πρόθυρα τῆς Ἐκκλησίας, δὲν κάνει,

μέ την σιωπή του και μέ την όψη του, μικρότερη διδασκαλία από έμάς, πού είμαστε οί όδηγοί του λαού και σάς συμβουλευόμε καθετί πού σάς είναι ώφέλιμο. Γιατί έμείς αυτά σάς λέμε καθημερινώς και μ' αυτά σάς γεμίζουμε τ' αυτιά σας.—Νά μη μεγαλοπιάνεσαι ποτέ σου, ώ άνθρωπε· γιατί ή φύση των ανθρώπων είναι εύνολομετάβλητη κι' όξύρροπη· τά νειάτα βιάζονται νά φθάσουν στα γεράματα· ή όμορφιά συναλλάζει μέ την άσχημιά· ή δύναμη μέ την άδυναμία· ή υγεία μέ την άρρώστεια· ή δόξα μέ την ευτέλεια· ό πλούτος μέ την φτώχεια. Μέ ρεύμα δυνατό μοιάζουν τά δικά μας, πού δέν θέλει νά σταματήσει πουθενά, αλλά βιάζεται νά τρέξει, προς την κατηφορία.

* * *

Τά ίδια μάς συμβουλευουν κι' εκείνοι, και περισσότερο από αυτά, μέ την όψη τους και μέ την πείρα τους, πού αυτή είναι και ή καλύτερη παραίνεση. Πόσοι λοιπόν από αυτούς πού κάθονται τώρα από έξω και ζητιανεύουν δέν ήχησαν στη νεότητά τους και δέν κατώρθωσαν μεγάλα πράγματα ; Πόσοι από αυτούς τους κακόμορφους τώρα δέν έπροσπέρασαν πολλούς κι' ως προς την σωματική τους δύναμη κι' ως προς την όμορφιά του προσώπου των. Νά μη τά νομίζετε άπίστευτα, κι' ούτε και νά τους χλευάζεζε· γιατί ή ζωή μας είναι γεμάτη από τέτοια παραδείγματα. Γιατί, αν πολλοί αναδείχθηκαν συχνά βασιληάδες, από ταπεινή και άσήμαντη γενιά, γιατί είναι παράδοξο κι' από μεγάλοι κι' ένδοξοι πού ήσαν νά γίνουν ταπεινοί ; Γιατί εκείνο είναι τό πολύ άπιθανότερο· αυτό δέ από αυτά πού πάντα συμβαίνουν. Δέν πρέπει λοιπόν ν' άμφιβάλωμε, αν και μερικοί από αυτούς άνθισαν και στις τέχνες, και στο στρατό, και στις χρηματικές περιουσίες, αλλά νά τους έλεούμε, μέ πολλή μας συμπάθεια, και νά φοβώμαστε για τους έαυτούς μας, μήπως κάποτε πάθωμε κι' έμείς τά ίδια. Γιατί κι' έμείς είμαστε άνθρωποι και ύποκείμεστε κι' έμείς στην ίδια μοίρα και στην ίδια γρήγορη άλλαγή.

Ἐπίδοση ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

Παρακαλοϋνται τά Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τό περιοδικόν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλουν εἰς τό Τοπικόν ΤΑΚΕ τῆς περιφερείας των τήν τυχόν ὀφειλομένην συνδρομήν των, ἥτις ἀπό τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἑτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομή καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

Ἄμυδρᾶ εἰκόνα τοῦ λυτρωτικοῦ σχεδίου πού προαναπτύξαμε, μᾶς παρέχουν οἱ κατωτέρω δύο κρατούμενοι, καθὼς τοῦτο συνέλαβαν μετὰ τὴ βαθύτερη μελέτη τῆς Γραφῆς καὶ τὸ διετύπωσαν μετὰ τὴ φωτισμένη τους σκέψι. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ τὸ εἶπω ὅτι σὰν Θεολόγος θὰ εἶχα ὕλικὸ παρμένο, καθὼς διδάχθηκα καὶ Βιβλικὸ ἀλλὰ καὶ γενικώτερα Θεολογικὸ, πού παραδίδεται στὴ Θεολογικῇ Σχολῇ. Οἱ ἐδῶ ὅμως καταρτίσαντες τὶς μαρτυρίες τους χωρὶς νὰ εἶναι Θεολόγοι, ἀλλὰ μετὰ τὴ μικρὴ γραμματικὴ μόρφωσι, μετὰ πλοῦσια ὅμως κατάρτισι πού ἀπέκτησαν ὡς φοιτηταὶ στοῦ Πανεπιστήμιου τῆς Γραφῆς, ἔχουν καὶ αὐτοὶ τὸ ὕλικὸ τους, μετὰ τὸ ὁποῖον μᾶς προσφέρουν νομίζω μιὰ εἰκόνα τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὰ ἱστορούμενα λυτρωτικὰ βιβλικὰ γεγονότα, καθὼς ὁ ἴδιος τὰ μελέτησε στὴ πολυσέλιδο Θεόπνευστο Γραφή. Βεβαίως ἡ διατύπωσις τῶν μαρτυριῶν δείχνει ὅτι τὰ γεγονότα τὰ παραθέτουν καθὼς κατὰ τὴ μελέτη τὰ συνέλαβεν ὁ κάλαμός των, ἀλλὰ σημασία ἔχει τὸ ὅτι τοὺς διέπει κάποιος ὑποκειμενικὸς πειραματισμὸς, μετὰ μιὰ ἐξατομικέουσι τῆς λυτρώσεως. Κι' ἓνας δὲ ἰσοβίτης, διότι τοῦτος εἶναι ὁ δεῦτερος πού ἀξιώθηκε μιᾶς τοιαύτης χάριτος, ἔχει μιὰ προβολὴ πού δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ συγκινήσῃ κάθε ἄνθρωπο πού πρέπει νὰ τὸν ὠθήσῃ σὲ μιὰ μίμησι στὴν ἀπόκτησι τοῦ ὑποκειμενικοῦ λυτρωμοῦ του μετὰ τὸ «πλεϊότερο» βιβλικὸ φῶς καὶ τὴ θεία Μυστηριακὴ χάρι.

Πιθανὸν βέβαια, προσθέτω κι' αὐτό, οἱ γράφοντες τὶς μαρτυρίες των ἐδῶ, νὰ ἐβοηθήθησαν κι' ἀπὸ ἄλλους μετὰ κάποια συνεργασία. Δὲν πρόκειται πάντως ἐδῶ οὔτε γιὰ ὑπαγόρευσι τρίτων, οὔτε γιὰ ἀντιγραφή. Τὰ γραφόμενα πού μοῦ τὰ μετέδωσαν ἐνυπόγραφα καὶ δημοσιεύονται αὐτούσια, πηγάζουν προφανῶς ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῶν θεϊκῶν νοσημάτων μετὰ πολλὴ ἐντύφωσι στὴ Βίβλο. Ἐχομε ἐδῶ νὰ ἐκτιμήσουμε μιὰ εὐσεβῆ διάθεσι πού ἀποτελεῖ μιὰ θέσι στὴν ἄρνησι τῶν πολλῶν καὶ ἔρχεται σὲ ἀντίθεσι στὴν ἀνύπαρκτη τοιαύτη, στὴν πλειονότητα τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος, πού ἀρνοεῖ καὶ τὰ στοιχειώδη τῆς θρησκείας του. Ἴσως θὰ ἐκπλήξῃ τὸν ἀναγνώστη ἂν ἀκούσῃ — καὶ τοῦτο τὸ ἀναφέρω ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς ἀμαθείας — ὅτι κάποτε ἠρωτήθην πότε ἐορτάζει ἡ ἁγία Σωτῆρα καὶ ποία ἦτο, γιὰ νὰ διαπιστώσω μετὰ φρίκη — ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τῆς Δεσποτικῆς ἐορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως, τὴν ὁποίαν ἀπὸ ἀγνοια συνέχεε μετὰ τὴν ὡς ἁγίαν (πρόσωπον) Σωτῆρα τυχὸν ὑπάρχουσαν. Καὶ πῶς νὰ μὴ παρατηρηθῆται τὸ φαινόμενον αὐτό, ἀφοῦ οὔτε στὰ Εὐαγγέλια ἀνατρέχομεν γιὰ νὰ μελετήσωμεν

τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς θρησκείας μας, ἀλλὰ μήπως καὶ στὶς μεγάλες αὐτὲς Δεσποτικὲς ἑορτές, (ἀναφέρομαι ἐδῶ στὴ Μεταμόρφωσι καὶ Ἁνάληψι), οὔτε λειτουργία γίνεται οὔτε καὶ ὁμιλία. Ἴσως μεταδίδεται ἀπὸ τὸ Ραδιοφωνικὸ σταθμὸ, ὅστις ἐξ ἄλλου περὶ ἄλλα ἀπασχολούμενος μᾶς μεταδίδει καὶ οὐκ ὀλίγα ψυχοφθόρα ἀπὸ τὰ λεγόμενα σκέτς, ἢ τραγούδια κ.λ.π. Καὶ συμβαίνει αὐτὰ στὸ ὀρθόδοξο Ἑλληνικὸ Ἔθνος πού με κάτι τέτοιες παραλείψεις δείχνει ὅτι κάποιον ἄλλον—συγγώρα με Θεέ μου—λατρεύουν οἱ Ἕλληνες Θεόν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Σαρκοθέντα, Ἁναστάντα καὶ Ἀναληφθέντα κ.λ.π. κατὰ τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως. Ἴσως μοὶ εἶπη τις ὅτι ἀσκῶ αὐστηρὰ κριτική. Νομίζω ὅτι ἀδικεῖ, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τόσα πολλὰ γράφονται, διδάσκονται στὰ σχολεῖα, δημοσιεύονται διὰ τοῦ τύπου, μεταδίδονται ἀπὸ Ραδιοφώνου, γιὰ τοὺς ἐνδόξους μας προγόνους δι' οὗς βεβαίως ἔχομεν καὶ τοὺς σοβαροὺς λόγους νὰ καυχώμεθα, καὶ γιὰ τίς μυθολογίες μας, καὶ ἱστορίες μας, ἐνῶ τόσα λίγα, μετ' ἀνωτέρω μέσα, ἀξιοποιούμενα, μᾶς μεταδίδονται Βιβλικὰ, Σωτηριολογικὰ, Λυτρωτικὰ, Πατερικὰ, Ἡθικοκοινωνικὰ, ὥστε τηρουμένης μιᾶς δικαίας ἀναλογίας παράλληλα πρὸς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ φρονήματος, νὰ μορφώνεται ἡ Χριστιανικὴ συνείδησις μετὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ Χριστιανικοῦ αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον ὡς γνωστὸν, ἀπετέλεσε πάντοτε παρ' ἡμῖν τὴν βᾶσι καὶ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δύναμι γιὰ νὰ μεγαλοουργήσουμε καὶ ἐπιζήσουμε ὡς Ἑλληνικὸ Ἔθνος δοξασμένο καὶ εὐλογημένο ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ τὴ Θεομήτορα.

«Περνῶν, πάτερ μου, τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον σεῖς μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ μοῦ δείξατε, δηλαδὴ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ἐρευνῶν αὐτήν, βρῖσκω τὸν Χριστὸν καὶ μοῦ ὁμιλεῖ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἔδειξεν δι' ἐμέ, ὑπέστη τὴν ποινήν τοῦ Σταυρικοῦ θανάτου γιὰ μένα καὶ ἔχυσεν τὸ τίμιον αἷμα του, διὰ νὰ με συμφιλιώσῃ μετὰ τὸν Πατέρα. Πῶς νὰ μὴν δεχθῶ τὸν Χριστὸν, ἀφοῦ εἰς αὐτὸν βρῖσκω τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν; Ὅχι μόνον μετὰ θάνατον, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ εἰς τὴν ζωὴν μας, μακρὰν τοῦ Χριστοῦ, ὑπάρχει ἡ θλιψίς, ἡ στενοχώρια κ.λ.π. Διότι ταλαιπωρεῖται τις ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν Διάβολον, τοῦ ὁποῖου τόσον πικρὰν πεῖραν ἔλαβον, μετὰ τὸ ἐγκληματικὸν φοβερὸν παρελθόν μου. Πῶς νὰ μὴν δεχθῶ τὸν Κύριον, ἀφοῦ εἰς αὐτὸν εὗρηκα τὴν ἀπολύτρωσιν, «διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ἔχομεν τὴν ἄφεσιν», λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Κολ. α', 14, Ἐφ. β', 8, Τιτ. γ', 5, «διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σωζόμεθα» (Ρωμ. ε', 9). «Τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας» (Α' Ἰωάν. α', 7). «Οὗτοι ἐπλυνον τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν τὰς στο-

λάς των, εἰς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ» (Ἀποκ. ζ', 14). Πῶς νὰ μὴ δεχθῶ τὸν Χριστὸν εἰς τὴν καρδίαν μου, ὅπου μόνος του ἔρχεται καὶ κρούει τὴν θύραν νὰ μοῦ δώσῃ δωρεὰν τόσα πολλὰ καὶ ὠραῖα χαρίσματα, δῶρα; Μοῦ δίνει ἐξουσίαν νὰ γίνω παιδί τοῦ Θεοῦ, τὸ εἶδα πού τὸ λέγει (Ἰωάν. η', 12), ὅσοι ἐδέχθησαν τὸν Χριστὸν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἐξουσίαν νὰ γίνουν τέκνα Θεοῦ. Πῶς νὰ μὴ δεχθῶ τὸν Χριστὸν, ἀφοῦ δι' αὐτὸν ἔχω τὴν εἴσοδον πρὸς τὸν Πατέρα; (Ἐφ. β', 17-18). Πῶς νὰ ξεχάσω τὸν Κύριον καὶ ν' ἀπομακρυνθῶ ἀπ' αὐτόν, ἀφοῦ ἀνελήφθη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, πῆγε νὰ μᾶς ἐτοιμάσῃ τόπο; «Καὶ ἀφοῦ ὑπάγω νὰ σᾶς ἐτοιμάσω τόπον πάλιν ἔρχομαι καὶ θέλω σᾶς παραλάβει πρὸς ἑμαυτόν, διὰ νὰ εἰσθε καὶ σεῖς ὅπου εἶμαι ἐγώ» (Ἰωάν. ιδ', 3). Πῶς νὰ μὴν δεχθῶ τὸν Χριστὸν, ἀφοῦ αὐτὸς εἶναι ἡ παρηγορία μου, τὸ θάρρος μου, ἡ χαρά μου, ἡ ἀνάπαυσις μου; «Ἐλθετε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς», μοῦ φωνάζει ὁ Κύριος (Ματθ. ια', 28). Πῶς νὰ μὴν δεχθῶ τὸν Χριστὸν, ἀφοῦ εἰς τὴν στενοχωρίαν μου, εἰς τὴν ἀσθένειαν, εἰς τὴν φυλακὴν μου, ὁ Κύριος μὲ παρηγορεῖ καὶ μοῦ λέγει «χαῖρε, εἰς τὸν κόσμον θὰ συναντήσετε ἐμπόδια, θλίψεις, ἀλλὰ θαρσεῖτε» ὡς λέγει εἰς τοὺς μαθητάς του (Ἰωάν. ις', 33). Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν εἰς τὰς θλίψεις μου καὶ εἰς τὰς ἀσθενείας χαίρω, «καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσι» (Ρωμ. ε', 3), «χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου» (Κολ. α', 24). Οὐδέποτε πλέον θὰ ἐργασθῶ μακρὰν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ θὰ εἶμαι πλησίον του καὶ θὰ ἐργάζομαι δι' αὐτόν, ὅστις ὑπόσχεται χάρισμα τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. «Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος» (Ρωμ. ζ', 23). Σᾶς βεβαιῶ ὅτι εἰς τὴν κοινωνίαν δὲν ἤξευρα ποιὸς εἶναι ὁ Χριστός. Ἀκόμη δὲν ἐγνώριζα τί εἶναι ἡ Γραφή. «Ἀκουγα Ἁγία Γραφή καὶ ἔλεγα τί εἶναι ἄρα γε αὐτὴ ἡ Γραφή;» «Ἀκουγα νὰ λένε ὅτι ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι πολὺ γλυκεῖα καὶ ἔλεγα, νὰ εἶναι ἄρα γε κανένα γλυκίσμα καὶ τρώγεται. Μάλιστα εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή γλυκεῖα! Ἀνωτέρα γλυκύτητα ἔχει ἀπὸ τὸ γλυκίσμα. Τώρα πού τὴν δοκίμασα μοῦ φαίνεται πολὺ γλυκεῖα. Εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν ἔχω δώσει τακτικὴν συνέντευξιν. Εἰς τὴν Γραφήν συναντῶ τὸν Χριστὸν νὰ μοῦ ὁμιλῇ διὰ τῆς Γραφῆς λόγια συγγνώμης, λόγια ἀγάπης καὶ παρηγορίας, λόγια ζωῆς αἰωνίου. Ὁμιλῶ δὲ ἐγὼ πρὸς τὸν Χριστὸν μου διὰ τῆς προσευχῆς μου καὶ τὸν εὐχαριστῶ. Δοξάζω τὸν Θεὸν διὰ τὴν ὥραν ὅπου μ' ἔφερεν εἰς τὴν Φυλακὴν καὶ μὲ τὴν Βοήθειαν αὐτοῦ, ἐδιδάχθην τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ ἐγνώρισα τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μου τὸν εὐεργέτην τῆς ψυχῆς μου. Τί νὰ δώσω κι' ἐγὼ τώρα, ὡς ἀντάλλαγμα, γιὰ ὅλα τὰ ὡς ἄνω εὐχάριστα δῶρα; Θὰ δοθῶ εἰς τὸν Χριστὸν μὲ ἀφοσίωσιν».

«... Ὁλόκληρον τὴν ζωὴν μου τὴν ἔζησα χωρὶς νὰ γνωρίσω λεπτομερῶς τὸ προορισμὸν μου, γιατί ὁ Θεὸς μ' ἔφερε σ' αὐτὸν τὸν κόσμον. Ἀπὸ μικρὸ παιδί οἱ γονεῖς μου μὲ ὠδήγησαν πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἔζησα μετὰ φόβου Θεοῦ, προσφυλαττόμενος πάντοτε ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ἀλλὰ ὅταν ἔπειτα εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἐθεωροῦσα τὸν ἑαυτὸν μου χαμένον μὴ γνωρίζοντας τὰς Γραφὰς καὶ ἔζησα παρ' ὄλην τὴν πίστιν μου καὶ τὸν φόβον μου πρὸς τὸν Θεόν, ἐν ἀπογοητεύσει. Τώρα ὅμως ποῦ ὁ Παντογνώστης Θεὸς μ' ἔφερεν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἐγγραφεῖς εἰς τὸν Χριστιανικὸν Ὅμιλον καὶ πῆρα τὴν Ἀγίαν Γραφήν, εἶδον ὅτι εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ ποῦ εἶναι Θεόπνευστον, ὁμιλεῖ Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς (Ἐβρ. α', 1, Β' Τιμ. γ', 16). Ἔμαθα τὸν λόγον γιὰ τὸν ὁποῖον ἦλθεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν κόσμον (Ἰωάν. γ', 16, Ματθ. κ', 28), γιατί ἐσταυρώθη (Ἦσ. γ', 5-6, 12, Ρωμ. ε', 6-11). Εἰς τί προορίζει ὁ Χριστὸς τὸν πιστὸν (Ρωμ. 29, Ἰωάν. ιζ', 24, Φίλιπ. γ', 21, Α' Ἰωάν. γ', 1-2). Ποῦ ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει τὴν σωτηρίαν του (Πραξ. δ', 12, Α' Πέτρ. α', 18-19, Ρωμ. γ', 23-25, Τιτ. γ', 5-7). Γιατί οἱ Ἀπόστολοι ἔγραψαν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ (Ἰωάν. κ', 31). Γιατί πολλοὶ ἄνθρωποι πιστεύουν στὸν λόγο τοῦ Θεοῦ (Ἰωάν. γ', 19-20, ε', 44). Γιατί πλανᾶται ὁ κόσμος (Ματθ. κβ', 29). Τί πρᾶγμα μισεῖ ὁ Θεὸς (Παρ. ε', 16-19). Ποία εἶναι ἡ ρίζα πάντων τῶν κακῶν (Α' Τιμ. ε', 10). Ποιὸ εἶναι τὸ τέλος τῆς Γῆς (Β' Πέτρ. ν', 10-13). Καὶ εἶδον ἀκόμη καὶ ἐπίστευσα, ὅτι διὰ τῆς πίστεως λαμβάνομεν δικαίωσιν καὶ εἰρήνην (Ρωμ. ε', 1), καρδίαν καθαρὰν (Πραξ. ιε', 9), Πνεῦμα Ἅγιον (Ἰωάν. ζ', 39), Ἰσοθεσίαν (Γαλ. γ', 26), κληρονομίαν Θεῖαν (Ρωμ. η', 17) καὶ Ζωὴν αἰώνιον (Ἰωάν. ε', 24). Ὁ ἄνθρωπος μακρὰν τοῦ Θεοῦ εἶναι πεπληρωμένος πάσης ἀδικίας (Ρωμ. α', 30). Διὰ τῆς Θείας χάριτος ἔχει ἀγάπην, εἰρήνην, χαρὰν, μακροθυμίαν (Γαλ. ε', 22) εἰς τὴν Χριστιανικὴν ζωὴν (Ρωμ. ιβ', 9-12), καὶ εἶμαι εὐτυχὴς διότι πρῶτα ἤμουν ἁμαρτωλὸς, νεκρὸς πνευματικά, τυφλός, χαμένος στὸν ἄδη. Τώρα ἡ θεία Χάρις μου ἔδωσε φῶς καὶ βλέπω ὅτι εἶμαι συγχωρημένος, τέκνον τοῦ Θεοῦ, σεσωσμένος στὸν Οὐρανόν. «Ὅστις εἶναι ἐν Χριστῷ, εἶναι νέον κτίσμα, ἰδοὺ τὰ ἀρχαῖα παρῆλθον καὶ ἐγέναν τὰ πάντα νέα» (Β' Κορ. ε', 17). Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπου μέσα στὴν Φυλακὴν, εἰς τὸν τόπον τοῦ πόνου καὶ τῶν θλίψεων μὲ ἀνεγέννησε ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ ἐργάζωμαι διὰ τὴν τροφήν τὴν μένουσαν εἰς Ζωὴν αἰώνιον (Ἰωάν. ε', 27). Καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν (Ἰωάν. δ', 10-14). Καὶ μ' ἐνδυναμώνει εἰς γῆν καλὴν, διὰ νὰ ἀποδώσω ἑκατονταπλάσια (Ματθ. ιγ', 23)»

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ

«ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ»

Περὶ τῆς πνευματικῆς μέθης.

Ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέει γιὰ τὴν πνευματικὴ μέθη. «Ἔστι, καὶ μὴ πίνοντα οἶνον μεθύειν, καὶ πίνοντα οἶνον σωφρονεῖν. Μπορεῖς κανεῖς νὰ μεθῶ καὶ χωρὶς νὰ πίνῃ κρασί, καὶ νὰ σωφρονῇ πίνοντας.

Ὁ δὲ Παῦλος ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἐδεσσας λέει· «Ἡ πνευματικὴ μέθη εἶναι ἡ μητέρα τῆς σωφροσύνης· διδάσκαλος τῆς ἀγνείας· ὑπάρχει μέθη ποὺ κρατᾷ ξάγρυπνα τὰ μάτια τοῦ νοῦ· μέθη, ποὺ σωριάζει καὶ πλημμυρίζει μὲ φῶς τὶς ψυχές· μέθη ποὺ δὲν σπρώχνει σὲ παραφορές καὶ δὲν παραλύει ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴ τῆς τοῦς ἀνήμερους· ἀλλὰ δυναμώνει κι' ἐνισχύει περισσότερο τὰ μέλη μας καὶ τὰ ὀπλίζει κατὰ τῆς ἀμαρτίας μὲ τὰ ὄπλα τῆς δικαιοσύνης. Μέθη ποὺ μ' αὐτὴν ἐξεχείλισεν ὁ χορὸς τῶν ἀποστόλων».

Ὁ δὲ Θεοδώρητος μᾶς συμβουλεῖ, λέγοντας αὐτὰ γιὰ τὴν πνευματικὴ μέθη· «Ν' ἀποδιώξετε τὴν βλαβερὴ μέθη· κι' ἀντὶ γι' αὐτὴν νὰ θησαυρίσετε μέσα σας τὴν πνευματικὴ μέθη. Γιατὶ αὐτὸ σημαίνει τὸ «πληροῦσθαι ἐν πνεύματι», νὰ πλημμυρίζη δηλαδὴ ὁ νοῦς μας ἀπὸ τὸ πνεῦμα. Πλημμυρίζετε δὲ ἀπὸ πνεῦμα, ὅταν μ' εὐλάβεια ὑμνεῖτε τὸν Θεό, καὶ αὐτοπερισυλλέγεσθε, κι' ἔχετε ξάγρυπνο πάντα τὸν λογισμό σας».

Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος ἐρμηνεύοντας τὸ χωρίο, «μὴ μεθύσκεσθε οἴνω ἐν ᾧ ἔστιν ἄσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε τῷ πνεύματι», λέει· «Αὐτὴ εἶναι ἡ καλὴ καὶ ὠραία μέθη· πλημμύρισε καὶ χόρτασε τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ τὸ πνεῦμα, γιὰ νὰ μὴν τὴν νεκρώσης μὲ τὴν μέθη· προκατάλαβε τὸν νοῦ σου καὶ τοὺς λογισμοὺς σου, γιὰ νὰ μὴν βρῇ τόπο νὰ σταθῇ πουθενὰ τὸ ἀναίσχυντο πάθος· γι' αὐτὸ καὶ δὲν εἶπα νὰ γίνεσθε πνευματικοί, νὰ μετέχετε στὸ πνεῦμα, ἀλλὰ νὰ γεμίζετε ἀπὸ πνεῦμα· γέμισε λοιπὸν καὶ ξεχείλισε σὰν ποτήρι, ὡς τὸ ἐπάνω του μέρος ἀπὸ πνεῦμα τὴν ψυχὴ σου, γιὰ νὰ μὴν μπορῇ νὰ ρίξη μέσα του τίποτα ὁ Διάβολος». Καὶ ἄλλοῦ πάλιν λέει· «ὑπάρχει ποτήρι καλλῆς μέθης γιὰ μᾶς· ὑπάρχει ποτήρι, ποὺ μᾶς γεννᾷ σωφροσύνη· κι' ὄχι παραλυσία· καὶ ποῖο εἶναι αὐτό; τὸ ποτήρι τὸ πνευματικόν, τὸ ποτήρι τὸ σωτήριο, τὸ ποτήρι τ' ἅγιο καὶ τ' ἄχραντο τοῦ αἵματος τοῦ θεοῦ μας λυτρωτῆ».

Ἡ μέθη.

Ἡ μέθη εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς οἰνοποσίας. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ οἶνος λέγεται καὶ μέθη. Μερικοὶ τὴν λέξιν αὐτὴν τὴν παράγουν ἀπὸ τὸ ρῆμα μεθίημι, ποῦ σημαίνει, παραβλέπω, ἐνδίδω, ὑποχωρῶ. «Μέθη, λέγει ἀρχαῖος σχολιαστής, ὅτι τῆς μεθήσεως (δηλαδὴ τῆς ὑποχωρητικότητος) τῆς ψυχῆς αἰτία γίνεται». Γιατί, ὅπως ἐξηγεῖ «πᾶσα μέθη εἴωθε εἰς ἕκστασιν φέρειν τὰς διανοίας τὰς κεκρατημένας ὑπὸ τοῦ οἴνου».

Ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέει, ὅτι τίποτες ἄλλο δὲν εἶναι ἢ μέθη, παρὰ ἕκσταση τοῦ νοῦ ἀπὸ τὸν φυσικό του· κακοστρατιὰ τῶν λογισμῶν· ἔλλειψη λογικῆς· φτώχεια ἀπὸ σύνεση.

Ἡ μέθη κάνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ παραφέρωνται, σκοτίζει τὸ μυαλό τους, τοὺς κάνει ἀνήμερους σωματικὰ καὶ ψυχικά, καὶ τοὺς σπρώχνει σὲ μεγάλα σφάλματα. Ἡ μέθη προετοιμάζει φιλονεικίες, μάχες, ταραχές, διαπληκτισμούς, καὶ φόνους, μὲ τὸ νὰ ὀπλιζῆ τὰ χέρια τῶν μεθυσμένων. Ἡ μέθη φέρνει ἀποκάρωμα τοῦ ἐγκεφάλου, ποῦ παύει νὰ λειτουργῆ καλά· καὶ κάνει τὸν μέθυσον ἀδιάντροπο, ἀπεραντολόγο, βλάσφημον, ὕβριστὴν καὶ ἐπιθετικό. Ἡ μέθη ὀδηγεῖ στὴν τρέλλα καὶ στὴν ἀσέβεια· κάνει δούλους κι' ἀνελεύθερους τοὺς ἐλεύθερους ἀνθρώπους, καὶ νὰ γίνωνται τὸ περιγέλοιο κι' αὐτῶν ἀκόμη τῶν δούλων. Ἡ μέθη κάνει παρανοϊκοὺς καὶ τοὺς πλέον ἀκόμη φρόνιμους καὶ συνετοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ μέγας Βασίλειος λέει γιὰ τὴν μέθη τὰ ἑξῆς· «Μέθη εἶναι ὁ αὐθαίρετος δαίμονας, ποῦ τρυπώνει μέσα στὴν ψυχὴ ἀπὸ τὴν ἡδονή. Ἡ μέθη εἶναι ἡ μητέρα τῆς κακίας· τὸ ἐνάντιο ἀπὸ τὴν ἀρετή· καὶ κάνει τὸν ἀνδρεῖο δειλό, τὸν συγκρατημένον ἄνθρωπο παράφορο, τὸν φρόνιμον ἀχρεῖο· κι' οὔτε τὴν δικαιοσύνη ξέρει, οὔτε καὶ τὴν φρόνηση». Κι' ἄλλου πάλιν τὴν λέει· «Ὁλεθρο τοῦ νοῦ, διαφθορὰ καὶ καταστροφὴ τοῦ αὐτοσυγκρατημοῦ, πρόωρο γῆρας κι' ὀλιγοχρόνιο θάνατο».

Ὁ Χρυσόστομος τὴν λέει ἀκόμη· «Μητέρα τῆς κακοκεφιᾶς, καὶ χαρὰ τοῦ Σατανᾶ, ποῦ μᾶς γεννᾷ μύρια ὅσα κακά. Ἡ μέθη εἶναι, λέει, θεληματικὴ, τρέλλα, προδοσία τῆς φρόνησης, συμφορά καταγέλαστη, ἀρρώστεια ποῦ τὴν χλευάζουν ὅλοι, δαίμονας αὐθαίρετος καὶ βίαιος, καὶ εἶναι κι' ἀπὸ τὴν τρέλλα ἀκόμη πολὺ χειρότερη. Γιατί ὁ μεθυσμένος εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν τρελλό, ἀλογότερος ἀπὸ τ' ἄλογα ζῶα κι' ἀθλιώτερος ἀπὸ τοὺς νεκρούς».

Κι' ἀλήθεια, ὁ μεθυσμένος εἶναι πεθαμένος νεκρός, βίαιος Σατανᾶς, ἀρρώστεια ποῦ κανεὶς δὲν τὴν συγχωρᾷ, πτώμα ποῦ

δέν ἔχει καμμιάν ἀπολογία, καί γενικά ντροπή γιά τόν ἄνθρωπο. Ἡ μέθη εἶναι ἕνα δαιμόνιο, πού τρυπώνει μέσα στήν ψυχή ἀπό τήν εὐχαρίστηση, καί φέρνει τήν βαρυχειμωνιά στους μεθυσμένους.

Οἱ καλές καί οἱ κακές συνήθειες.

Συνήθεια εἶναι ὁ ἔθισμός μας σέ κάποιο πρᾶγμα. Καί ὁ ἔθισμός μας αὐτός γίνεται ἦθος. Καί ὅπως λέει ὁ Ἀριστοτέλης, τήν ἠθική τήν ἀποκτᾷ ὁ ἄνθρωπος ἀπό τὸ ἔθος· καί λέγεται ἔτσι ἀπό τὸ ἐθίζεσθαι, ἀπό τήν συνήθεια δηλαδή πού ἀποκτᾷ κανείς. Εἶναι δηλαδή ἡ ἠθική μία ἔξη· καί φανερώνει μιὰ συνήθεια καί μιὰν ἔξη πού ἀπόκτησεν κάποιος ἀπό τήν συχνήν ἐπανάληψη μιᾶς πράξης ἢ μιᾶς ἐνέργειας, εἴτε καλῆς εἴτε κακῆς. Ἡ συνήθεια λοιπὸν αὐτὴ καταντᾷ ἢ ἀρετὴ ἢ κακία, ἀνάλογα πρὸς τὸν χαρακτῆρα πού ἔχουν οἱ πράξεις, πού τοῦ ἔγιναν ροπή· γιατί οἱ μὲν καλές συνήθειες καί ροπές μᾶς παιδαγωγοῦνε στήν ἀρετὴ· οἱ δὲ κακές στήν κακία· οἱ πρῶτες μᾶς ὀδηγοῦνε στὸν οὐρανό, οἱ δευτέρες στὸ βάραθρο καί στὸν Ἄδη.

Ὁ Χρυσόστομος λέει· «Μεγάλη εἶναι ἡ ἐπιβολὴ καί ἡ τυραννία τῆς συνήθειας καί γιά τὸ καλὸ καί γιά τὸ κακὸ· καί εἶναι τέτοια πού μᾶς γίνεται δευτέρη φύση μας. Φοβερὸ πρᾶγμα εἶναι ἡ συνήθεια· καί εἶναι δυσκολώτατα καί νὰ τήν ὑποτάξωμε καί νὰ λυτρωθῶμεν ἀπ' αὐτή. Ἐχει τὴ δύναμη πού ἔχει ἡ πραγματικὴ μας φύση. Καί γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καί μερικοὶ φιλόσοφοι τήν ὠνόμασαν δευτέρη φύση. Μιὰ κακὴ συνήθεια, ὅταν ριζωθῆ, μὲ τὸν καιρὸ μῆσα μας, γίνεται δυσκολογιάτρευτη ἢ καί ὅλως διόλου ἀνιάτη. Μιὰ συνήθεια πού ἐθεμελιώθηκε στα βᾶθη μας δέν μετακινιέται εὐκόλα. Φοβερὸ λοιπὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ συνήθεια στὸ κακὸ. Δέν μᾶς ἐγγίζει τόσο βαρειά μιὰ λοιμικὴ ἀρρώστεια, οὔτε καί ἡ ψώρα δέν φέρνει τέτοια καταστροφὴ, ὅση φέρνει ἡ κακία τῶν ἐξαθλιωμένων ἀνθρώπων. Γιατί «φθειροῦσιν ἦθη χρηστὰ ὀμιλίαι κακαί».

Ἡ κακὴ συνήθεια εἶναι πάρα πολὺ φοβερὴ· τὸν πνίγει αὐτὸν πού τήν ἔχει· τὸν κάνει ψεύτη· τὸν ξεμακρᾶνει ἀπὸ τήν ζωὴ κι' ἀπὸ τήν χαρὰ τῆς· εἶναι παγίδα, βόθρος, βάραθρο, πού μᾶς ὀδηγεῖ στὸν ἀφανισμό καί στήν καταστροφὴ. «Ἀκαταμάχητο πρᾶγμα, λέει ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς εἶναι γιά τὸ καθετὶ ἡ συνήθεια· κι' ἔχει τρομερὴ δύναμι νὰ τραβῆξῃ καί νὰ παρασύρῃ τήν ψυχὴ, στὸ καλὸ ἢ στὸ κακὸ πού θὰ τὸ συνηθίσῃ κανεὶς». Κι' ὁ μέγας Βασίλειος λέγει ὅτι «ἡ συχνὴ συναναστροφὴ μας καί ἐξοικείωσή μας μὲ τίς φαῦλες μελέτες καί λόγους, γίνεται

δρόμος που μᾶς ὀδηγεῖ τελικά καί στὰ πράγματα». Μιά συνήθεια που τὴν ἔχομε πολὺν καιρὸ γίνεται, λέει ὁ Φίλων, δυνατώτερη ἀπὸ τὴ φύση· καὶ μικρὰ ἐλαττώματα, που δὲν τὰ σταματᾶμε ἔγκαιρα, ριζώνουν καὶ γίνονται δένδρα μεγάλα, που εἶναι ἀδύνατο κατόπιν νὰ τὰ ξεριζώσωμε.

Μιά συνήθεια μπορεῖ νὰ κάνη τὴν ζωὴ μας ἢ καλὴ ἢ κακὴ. Κι' ὅλες ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ τίποτα· κι' ἀπὸ μικρὲς γίνονται μεγάλες· κι' ὅσο τὶς παραβλέπομε τόσο ἀπλώνονται καὶ τόσο μεγαλώνουν. Γι' αὐτὸ ὁ Ἱπποκράτης ἔλεγε· «Φρόντισε νὰ μιλᾷς ὄλο γιὰ καλὰ πράγματα, γιατί ἔτσι θὰ συνηθίσῃς νὰ στοχάζεσαι σύμφωνα μὲ τὰ ὅσα λές». Ὁ Χρυσόστομος λέει γι' αὐτοὺς που τοὺς ἐκυρίεψεν κάποια συνήθεια, πὼς παραλογίζονται καὶ πὼς δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ξεχωρίσουνε μιὰν ἄτοπην ἐνέργεια καὶ πράξη, ἀλλὰ ἔχουνε ἀνάγκη ἀπὸ καθηγητὴ, ἀπὸ κάποιον που νὰ τοὺς δείξη τὸν σωστὸ δρόμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔχουνε ξεστρατίσει.

Ἐμπαθεῖς καὶ παράλογες ἐπιθυμίες.

Παράλογες ἐπιθυμίες εἶναι οἱ ἐπιθυμίες τῶν ματιῶν, καὶ κάθε ἐπιθυμία τῆς καρδιάς που ἀντιμάχεται στὸν ἠθικὸ νόμο. Παράλογη ἐπιθυμία εἶναι ἡ ἐπιθυμία μάταιων πραγμάτων, που εἶναι ἀβέβαια· ὅπως ἐπίσης καὶ ὅλες ἐκεῖνες οἱ ἐπιθυμίες που εἶναι παράλογες. Ὅλες οἱ πονηρὲς ἐπιθυμίες κρυφογλυστροῦνε μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὀδηγημένες ἀπὸ τὸν Σατανᾶ.

Ὁ σοφὸς Σειράχ λέει· «Νὰ μὴν τρέχῃς πίσω ἀπὸ τὶς ἐπιθυμίες σου καὶ νὰ συγκρατιέσαι ἀπὸ κάθε τι που λυχταρᾷς... Αὐτὸς που ἀποδιώχνει τὶς παράλογες ἐπιθυμίες, ἀποδείχεται νικητὴς καὶ θριαμβευτὴς τοῦ ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς· γίνεται τηρητὴς τοῦ ἠθικοῦ νόμου, καὶ προάγεται στὴν ἀρετὴ. Καὶ μιὰν κακὴν ἐπιθυμίαν μπορεῖ νὰ τὴν ἀποδιώξῃ κανεὶς ὅταν στρέφῃ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἐξετάζῃ προσεκτικά... Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέει, πὼς «αὐτὸς που ὄλο μὲ τὶς ἐπιθυμίες τῆς καρδιάς του καταγίνεται, ξεμακραίνει ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ καὶ τὰ ὠραῖα που ἔχει ἡ ζωὴ. Γιατὶ ἕνας ἀνθρώπος πνευματικὸς, δὲν μπορεῖ νὰ καταγίνεται μὲ τὶς ἐπιθυμίες τῆς σάρκας του».

Μιά παθησαμένη ἐπιθυμία ὅταν μένη πολὺν καιρὸ μέσα στὴν καρδιά μας, γεννᾷ τὴν ἁμαρτία καὶ πληγώνει τὴν ψυχὴ. Καὶ ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος λέει, πὼς «ὁ καθένας ἔχει πειρασμοὺς, που τοὺς γεννοῦν οἱ ἐπιθυμίες του καὶ τὸν παρασέρνουν καὶ τὸν δελεάζουν. Καὶ τελικά οἱ ἐπιθυμίες αὐτὲς γεννοῦνε τὴν ἁμαρτία· καὶ ἡ ἁμαρτία, ὅταν τὴν κάνωμε, γεννᾷ τὸν θάνατο».

Οἱ ἐπιθυμίες καταστρέφουν τοὺς ὀκνηροὺς καὶ τοὺς διστακτικούς, καὶ βυθίζουν τοὺς ἀνθρώπους στὸν ὄλεθρο καὶ στὴν καταστροφή. Κι' ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέει· «Δὲν ἀφανίζει τόσο τὴν ὑπαρξή μας ἕνας σκορπιὸς ἢ ἕνα φίδι ποὺ θὰ γλυστρήσει μέσα μας, ὅπως ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀπόλαυσης ἀνατρέπει κι' ἀφανίζει τὰ πάντα. Ἡ παθηασμένη καὶ παράλογη ἐπιθυμία ἔχει κόρες τῆς τὴν φιληδονία, τὴν φιλοδοξία καὶ τὴν φιλαργυρία. Κι' ὅπως ἡ φλόγα ἀνάβει καὶ κατακαίει τὴν καλαμιάν, ἔτσι καὶ ἡ παράλογη ἐπιθυμία καταστρέφει τὴν ψυχὴ. Κι' ὅπως ὁ καπνὸς τυφλώνει τὰ μάτια, παρόμοια καὶ ἡ ἐπιθυμία τυφλώνει τὸν νοῦ».

Οἱ παθηασμένες ἐπιθυμίες, ὅταν δὲν τὶς ἀποκρούσωμε καὶ δὲν τὶς καταπολεμήσωμε μὸλις γεννηθοῦν ἐξασθενίζουν τὴν ψυχὴ, ὑπνομεύουν τὴν σωφροσύνη τῆς καὶ τὴν ἀγνότητά τῆς, ἐξαφανίζουν τὴν παρθενία τῆς, καὶ σαλεύουν συθέμελα τὸ βᾶθρο τῆς ἀρετῆς.

Περὶ ἀκρασίας.

Ἡ ἀκρασία εἶναι κακία, ποὺ σηκώνει ἐπανάσταση μέσα μας ἐναντίον τῆς σωφροσύνης, τῆς ἀγνότητος, καὶ τῆς παρθενικότητος. Εἶναι δὲ ἀκρασία, τὸ νὰ καταγινώμαστε περισσότερο ἀπ' ὅτι πρέπει κι' ἀπ' ὅτι εἶναι χρειαζόμενον, στὴν ἡδυπάθεια. Ἡ ἀκρασία ὀδηγεῖ αὐτὸν ποὺ τὸν αἰχμαλωτίζει πρὸς τὶς ἡδονὲς καὶ πρὸς τὶς ἀπολαύσεις. Κι' ἕνας ποὺ δὲν εἶναι συγκρατημένος τρέχει πίσω ἀπὸ κάθε του ἐπιθυμία, καὶ δὲν συγκρατιέται ἀπὸ κάθε του ὄρεξη. Κι' ἔτσι χορταίνει ἀπ' αὐτὲς τὴν ψυχὴ του κι' ἀποξεχνᾷ τὸν Θεό, ποὺ τὸν ἔπλασε. Ἐνας ποὺ εἶναι ἀσυγκράτητος ἀπαρνιέται τὸν Θεὸ καὶ λατρεύει τὴν κοιλιά του. Θεὸς του γίνεται ἡ κοιλιά του. Καὶ μέσα στὴν ὑπαρξή του κυριαρχεῖ ὁ νόμος τῆς σάρκας, κι' ἀγνοεῖ τὸν Θεὸ τῆς Χάρης.

Τὰ συνακόλουθα μὲ τὴν ἀκρασία κακὰ εἶναι ὁ σκοτισμὸς τοῦ νοῦ, ἡ πῶρωση τῆς καρδιάς, καὶ ἡ ἀναισθησία τῆς ψυχῆς. Συνακόλουθὰ τῆς ἀκόμη εἶναι ἡ μέθη, ἡ τρυφηλότητα, τὰ ξεφαντώματα, τὰ γέλοια, τὰ χάχανα, ποὺ ἐπικρατοῦνε στὰ φαγοπότια. Ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέει· «δὲν ξέρεις τί συνέπειες ἔχει ἡ τρυφή; Δὲν ξέρεις τὰ κακὰ, ποὺ τὴν ἀκολουθοῦνε; γέλοια παράκαιρα, λόγια ἄσκοπα, εὐτρεπελίες ὀλέθριες καὶ μωρές, φλυαρίες καὶ ἀνοησίες πολλὲς, κι' ἄλλα πολλὰ ποὺ δὲν ταιριάζει καὶ νὰ τὰ λέη κανεῖς».

Γι' αὐτὸ οἱ ἔραστὲς τῆς σωφροσύνης προτιμοῦνε τὸν θάνατο παρὰ νὰ κατασπιλῶνουν τὴν ψυχὴ τους μὲ τέτοιες ἀκρασίες. Ἡ ἁγία Γραφή συμβουλεύει τοὺς πάντες νὰ φυλάγωνται ἀπὸ

Ἡ ἐποχή τοῦ Τριωδίου

Η ΕΞΟΡΜΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΔΡΑΜΑ

Αἱ βιβλικαὶ μορφαὶ τῶν παραβολῶν

Δύο βιβλικές μορφές. Ὁ Τελώνης ἢ μία καὶ ὁ Φαρισαῖος ἢ ἄλλη. Ἡ ταπεινότης καὶ ἡ ἀλαζονεία. Μὲ τὴν παραβολὴ τῶν δύο αὐτῶν μορφῶν ποὺ ἐξιστορεῖ ὁ εὐαγγελιστής, ὁ ὀρθόδοξος ἑλληνικὸς κόσμος ἐχαίρησε τὴν εἴσοδο τοῦ Τριωδίου. Μιὰ περίοδος ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴ τῆς μεγάλης περιόδου, ποὺ ὀδηγεῖ εἰς τὰ τίμια Πάθη καὶ τὴν ἔνδοξον καὶ ζωηφόρο Ἀνάστασι τοῦ Λυτρωτοῦ Θεοῦ. Σοφώτατα καὶ ψυχολογικῶς καθιερώθη ἀπὸ τοὺς ἁγίους καὶ θεοφόρους πατέρας ἡ περίοδος τοῦ Τριωδίου διὰ τὴν ἐπαξίαν προσκύνησιν τοῦ ὀδείουτος πρὸς τὸ Πάθος του Σωτήρος. Διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου τονίζεται εἰσαγωγικῶς ἡ βασικὴ προσπάθεια τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς εἰς τὸ πνευματικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κατ' ἀξίαν προσκυνήσεως τῶν σωτηρίων καὶ ζωηφόρων παθῶν τοῦ Κυρίου. Καὶ ὡς τοιαύτη προϋπέθεσις εἶναι ἀναμφισβητήτως ἡ ταπεινώσις τοῦ χριστιανοῦ. Ἡ ἐποχὴ εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθομεν, ἀποτελοῦσα τὸ προβάδισμα τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, δημιουργεῖ εἰς τὸν Ὀρθόδοξον χριστιανικὸν κόσμον καταστάσεις ποικίλες. Ἐνῶ κρούει τὶς ψυχὰς μας πρὸς ἕναρξιν μιᾶς ἀναστάσεως, μᾶς προσφέρει ταυτόχρονα εὐκαιρίας χαρᾶς κ' ἀπολαύσεων, εἰς τὸ πλάσιον βεβαίως τῆς ἀνθρώπινης καὶ πρὸ παντὸς τῆς χριστιανικῆς εὐπρεπειᾶς. Ἐποχὴ διασκεδάσεων τὸ Τριῶδιο, μᾶς δίδει νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραμένῃ στερημένη τῶν γήινων κοσμικῶν ἀπολαύσεων. Αὐτὸς ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν παραμονὴν του εἰς τὸν κόσμον ἐπανειλημμένως ἐνεθάρρυνε τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν ἐξόρμησιν εἰς τὴν ζωὴν τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐθυμίας. Ἐποχὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐθυμίας ἢ

τὴν δολερὴν αὐτὴν κακίαν καὶ λείει· «προσέχετε ἑαυτοῖς· μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμνοις βιοτικαῖς». Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἔχει ἐγκράτεια πουλεῖ «ἀντὶ πινακίου φακῆς τὰ πρωτοτόκιά του».

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

περίοδος αυτή του Τριωδίου. Με υπερβολικές ἴσως ἐκδηλώσεις κάποτε ἀλλὰ πάντοτε μὲ βασικές προϋποθέσεις εὐγενικές, σεμνές, χριστιανικές. Ὡσάν μιὰ διαίσθησις τῆς μεγάλης χαρᾶς τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν ἐκ τῆς κατάρας τῆς ἀμαρτίας διὰ τοῦ θεοῦ δράματος, ἡ ἐκδήλωσις κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τοῦ Τριωδίου. Με τὸ καθιερωθὲν Τριώδιον οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐπεδίωξαν νὰ προκαλέσουν μὲ πᾶσαν δυνατὴν συντομίαν ἀνάμνησι ὄλων τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, νὰ μᾶς κάνουν δηλαδὴ νὰ ἐνθυμηθῶμεν πῶς ἐπλάσθημεν ἀπὸ τὸν δημιουργό, πῶς ἐξεβλήθημεν ἀπὸ τὸν παράδεισον ἀθετήσαντες τὴν θεϊὰν ἐντολὴ καὶ πῶς στερημένοι τῶν ἀγαθῶν τοῦ παραδείσου ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαβόλου, χάρις εἰς τὴν θεϊὰν μεγαθυμίαν καὶ εὐσπλαγχίαν. Ὁ κόσμος συνεπῶς, τὸν ὁποῖον δημιουργεῖ εἰς τὴν ψυχὴ τοῦ χριστιανοῦ ἡ ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ Τριωδίου, εἶναι ἀπολύτως φυσικὴ καὶ δικαιολογημένη. Ἐποχὴ ἐλπίδος καὶ ἀναμονῆς διὰ κάθε χριστιανόν.

* * *

Ὁ ὀρθόδοξος ἑλληνικὸς κόσμος ποὺ ἐχαιρέτησε καὶ ἐδέχθη μὲ ψυχικὴν ἀγαλλίασι τὴν περίοδον εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθομεν, ἀφίνει ἀθέλητα τὴν σκέψιν του νὰ στραφῆ πρὸς τὰ ὀπίσω, πρὸς μιὰν περίοδον τοῦ Τριωδίου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ξενικῆς κατοχῆς. Ἡ δυστυχία καὶ ἡ πείνα ποὺ ἐμάστιζον ὅλους ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς εἰσβολῆς τοῦ κατακτητοῦ, εἶχαν δημιουργήσει μιὰ θλιβερὴ κατάστασι τὴν ἐποχὴ τοῦ Τριωδίου τοῦ 1943. Ἡ ἐξόρμησις πρὸς τὴν ζωὴν τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐθυμίας, μὲ τὴν ὁποίαν ἦταν συνυφασμένη ἡ περίοδος αὐτή, δὲν εἶχε ἐκδηλωθῆ διόλου. Οὔτε Καρναβάλια, οὔτε μασκαράτες, οὔτε διασκεδάσεις, χοροὶ καὶ τραγούδια. Εἶχε σβύσει τὸ χαμόγελο ἀπὸ τὰ χεῖλη καὶ ἕνα βουβὸ κλάμμα εἶχε διαδεχθῆ τὸ τραγούδι. Κάθε Ἕλληνας χριστιανὸς εἶχε κλεισμένο εἰς τὴν ψυχὴν του ἕνα βαθύ πόνον ποὺ τὸν ἐμετρίαζε καὶ τὸν ἀνεκούφιζε ἡ ἀνάτασις τῆς πρὸς τὸν Θεό. Βογγητὸ σὲ κάθε σπίτι καὶ ἄνθρωποι τρικλίζοντες ἀπὸ τὴν πείναν στοὺς δρόμους. Μικρὰ παιδιὰ ἔπεφταν λιποθυμισμένα ἀπὸ κακουχίας καὶ στερήσεις. Καὶ καμμιὰ βοήθεια δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ δοθῆ ἀπὸ πουθενά. Ἡ δυστυχία, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε βυθίσει τὸν ἑλληνικὸν κόσμον ἡ σκληρὴ ἐπίδρομὴ καὶ κατοχὴ ἦταν γενικὴ σχεδόν. Ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ διὰ τοῦ τότε προκαθημένου ἀρχιεποῦ τῆς εἶχε κινήθῆ πρὸς διάσωσιν τῆς ζωῆς ἀθῶων πλασμάτων, ποὺ τὰ ἀπειλοῦσε τὸ φάσμα τοῦ θανάτου. Ἀλησμόνητο τὸ Τριώδιον τοῦ ἔτους αὐτοῦ τῆς κατοχῆς. Καὶ ἐν τούτοις ἡ θρησκεία συγκρατοῦσε κατὰ τὸ δυνατὸν τοὺς διαβιούντας τόσο ἀδικὰ καὶ σκληρὰ. Τοὺς ἐθέρμαινε μὲ τὴν θεϊαν

ἀγάπην καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα μιᾶς σύντομης ἐλευθέρης καὶ χαρούμενης αὔριον. Πυκνὸ τὸ ἐκκλησίασμα τὴς Κυριακῆς καὶ τὴς ἑορτάσιμες ἡμέρες καὶ στοὺς πλεόν ἀπομακρυσμένους, ναοὺς τῆς πρωτεύουσας. Μὲ τὸ φῶς ποὺ ἐσκόρπιζαν οἱ καντήλες μὲ τὸ λίγο διαθέσιμο λαδάκι τοὺς ἐφωτίζοντο τὰ ρικνὰ καὶ χλωμὰ πρόσωπα τῶν ταλαιπωρημένων. Ἄλλοτε καὶ τότε. Εἰς τὴν ἀνάμνησι ὄλων ξυπνοῦσε τὸ ἄλλοτε, τὴς ἡμέρες αὐτῆς τοῦ Τριωδίου. Οἱ δρόμοι κατὰμεστοὶ ἀπὸ ζωῆ, γέλια καὶ εὐθυμία. Τραγουδοῦσαν οἱ ἀρλεκίνοι καὶ συνώδευαν τὸ τραγούδι τοὺς χαριτωμένες κολουβίνες. Ἐρημιὰ καὶ νεκρικὴ ἀτμόσφαιρα τότε, τὴν ἐποχὴ τῆς κατοχῆς. Τὰ δάκρυα κυλοῦσαν σὲ πολλὰ πρόσωπα ἀρρενωπὰ καὶ σὲ δροσᾶτα νεανικὰ γυναικῶν. Ἀνάληγοι πρὸ τῆς σκληρῆς αὐτῆς δοκιμασίας μας οἱ κατακτηταί. Ἴσως καὶ νὰ ἐπέχαιρον ἀντικρῦζοντας τὰ θλιμμένα πρόσωπα τῶν ὑποδούλων των. Δὲν ἦταν ὅμως δυνατὸν νὰ εἰσχωρήσῃ τὸ μάτι των εἰς τὰ βαθύτερα τῆς ψυχῆς μας, γιὰ ν' ἀντιληφθοῦν τὸ μῖσος ποὺ ἐκόχλαζε ἐναντίον των καὶ τὴν ἀκλόνητη πίστι διὰ τὴν αὐριανὴν νίκην τῶν ἑλλήνων χριστιανῶν. Στὰ σπίτια κάτω ἀπὸ τὸ τρεμάμενο φῶς τῆς καντήλας, ποὺ ἔκαιε μπροστὰ στὰ εἰκονοστάσια, ἢ γιγαγιὰ τρέμοντας ἀπὸ τὸ χειμωνιάτικο ἀκόμη κρῦο ἀλλὰ καὶ μὲ θέρμη στὴν γεροντικὴ τῆς ψυχῆ, διηγείτο σὰν ἕνα παραμυθᾶκι πὼς περνοῦσε ἄλλοτε ὁ κόσμος τὸ Τριῶδι, ὡς ἐποχῆ τῆς χριστιανικῆς ἐξορμήσεως πρὸς τὴν χαρὰ τῆς ζωῆς. Ἀνοιγόκλειναν στὶς ἀφηγήσεις αὐτῆς μερικὰ ματάκια καὶ ἀνέβαινε σὲ μερικὰ χειλᾶκια μὲ λαχτάρια τὸ ἐρώτημα :

- Δὲν θὰ ζήσουμε κι' ἐμεῖς τὴν ἐποχὴ αὐτὴ καλὴ μας γιγαγιὰ ;

Γεμάτη αἰσιοδοξία, πεποίθησι καὶ ἐνθουσιασμό, ἢ ἀπάντησις στὸ ἐρώτημα αὐτό.

- Θὰ ξαναζήσουμε καὶ θὰ ζήσετε κι' ἐσεῖς παιδάκια μου τὴν ἐποχὴ αὐτὴ. Γιατὶ μᾶς ἀγαπᾷ ὁ Θεός. Ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα μας καὶ δὲν θὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃ ποτέ.

Κι' ἕνας γλυκὸς ὕπνος ἀπλωνώτανε στὰ θλιμμένα ματάκια τῶν μικρῶν παιδιῶν, ποὺ ἄκουαν τὴν βεβαίωσι τῆς σεβαστῆς αὐτῆς γερόντισας, τῆς γιγαγιᾶς των.

* * *

Καὶ ξαναγυρίζουμε πρὸς τὴν καθιέρωσι τοῦ Τριωδίου ἀπὸ θρησκευτικῆς πλευρᾶς καὶ σύμφωνα πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἀγίων καὶ θεοφόρων πατέρων. Ἡ μορφή τοῦ ἀσώτου, τρίτη βιβλικὴ μορφή, ποὺ ἡ ἐξιστόρησι τῆς παραβολῆς του ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ, μᾶς ἀποκαλύπτει τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ἀποστασίας, τὸ ἀνεκτίμητον κέρδος τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὰς ἀγκά-

λας τοῦ οἰκτίρμονος καὶ φιλευσπλάγχνου Θεοῦ. Τὴν ἐπιστροφή αὐτὴ διευκολύνει ἀλλὰ καὶ ἐπιτυγχάνει κατὰ τρόπον ὀνομαστὸν τὸ Πάθος καὶ ἡ Ἐνάστασις τοῦ Κυρίου. Τὴν παραβολὴ αὐτὴ τοῦ Ἀσώτου ἔταξαν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς νηστείας δι' ὅσους διέπραξαν μεγάλα ἀνομήματα καὶ χρονίσαντες εἰς αὐτά, περιέρχονται πολλές φορές εἰς ἀπόγνωσιν, νομίζοντες ὅτι δι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει ἄφεσις καὶ ἀπελπισμένοι συνεχίζουν περισσότερον ἀκόμη τὴν ἁμαρτωλὴν των ζωὴν. Διὰ τῆς παραβολῆς τῆς Β. Κυριακῆς τοῦ Τριωδίου οἱ θεῖοι πατέρες ἐπεδίωξαν νὰ ἐκριζώσουν τὸ πάθος τῆς ἀπογνώσεως ἐκ τῆς καρδίας των καὶ νὰ ἀποδείξουν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἁμάρτημα ὅσον καὶ ἂν ὑποτεθῆ μεγάλο, πού νὰ δύναται νὰ νικήσῃ ποτὲ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ.

* * *

Σταματοῦμε στὶς δύο αὐτὲς πρώτες ἑβδομάδες καὶ πρώτες Κυριακὲς τοῦ Τριωδίου γιὰ νὰ προετοιμασθῆ καλλίτερα ἡ ψυχὴ μας πρὸς τὸ δρόμο, τὸν ὁποῖον θὰ πρέπη νὰ ὀδεύσωμεν ἔστω καὶ νοερῶς ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἐποχὲς καὶ ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, διὰ νὰ πλησιάσωμεν πρὸς τὸ τέρμα τοῦ νοεροῦ καὶ ψυχικοῦ μας ταξιδίου. Μὲ ἐφόδια τὴν ταπεινοφροσύνη τοῦ βιβλικοῦ Τελῶνη καὶ τοῦ ἀσώτου τοῦ Εὐαγγελίου θὰ πρέπη οἱ πιστοὶ τοῦ Κυρίου νὰ προσεγγίσουν πρὸς τὸν τόπον ὅπου διεδραματίσθη τὸ μεγάλο θεῖο δράμα τῶν παθῶν καὶ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου καὶ ἔλαμψε τὸ θαῦμα τῆς ζωηφόρου Ἀναστάσεως. Τὸ Τριῶδι τὸ ὁποῖο διανύουμε τώρα διανοίγει τὸν ψυχικὸν μας δρόμον καὶ σὰν ἓνας φωτεινὸς ὀραματισμὸς περνᾷ ἀπὸ τὰ μάτια μας ἡ ἁγία πόλις, ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ καθαγιασθεῖσα μὲ τὴν θυσίαν καὶ τὸ αἷμα τοῦ Λυτρωτοῦ Σωτῆρος. Ἡ ἐξόρμησις πρὸς τὴ ζωὴ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐθυμίας, συνυφασμένη μὲ τὸν ψυχικὸν μας κόσμος κινεῖται μέσα εἰς τὸ πλαίσιον πού εἶχε ἐπιδοκιμάσει καὶ εὐλογῆσει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ὦ; θεάνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ διδῇ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

77. Ἐπιτρέπεται νὰ περιβάλλωνται τὸ ἐξώρασον οἱ λαϊκοὶ ἱεροκλήρυκες ὅταν ὁμιλοῦν εἰς τὸν ναὸν καὶ μετὰ νὰ τὸ ἀποβάλλουν; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Β. Πανουργιά).

Ὁ λαϊκὸς ἐκεῖνος ἱεροκλήρυξ ποὺ κηρύττει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ στὸν ναὸ νομίζω ὅτι ὄχι μόνον ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται νὰ φορῇ κατὰ τὴν ὥρα τοῦ Θείου κηρύγματος τὸ ράσο. Ἄν περιβάλλωνται τὸ ἔνδυμα αὐτὸ κατὰ τὴν ἀσκησι τῶν καθηκόντων των οἱ ἱεροφάται καὶ οἱ νεωκόροι, ποὺ ἐκτελοῦν σχετικῶς κατώτερες ὑπηρεσίες μέσα στὸν ναό, πολὺ περισσότερον ἰσχύει αὐτὸ γιὰ ἐκεῖνον, ποὺ κατὰ τὴν ὥρα ἐκείνη διαχειρίζεται, μετὰ τὸν λειτουργὸ ἱερέα, τὴν ἱερωτέρα διακονία μέσα στὴν χριστιανικὴ σύναξι, δηλαδή τὴν ἐξαγγελία τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ τὸ προφητικὸ ἀξίωμα τοῦ Κυρίου. Ἔτσι ἡ ἐμφάνισί του καὶ σοβαρὰ καὶ ἱεροπρεπῆς γίνεται καὶ ἀνάλογη πρὸς τὸ ὑψηλὸ ἔργο ποὺ ἐκτελεῖ. Ἡ περιβολὴ τοῦ ὁμιλοῦντος μετὰ τὸ ἱερὸ ἔνδυμα δείχνει ἀκόμη παραστατικά, ὅτι ὁ ἱεροκλήρυξ δὲν ὁμιλεῖ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, οὔτε κηρύττει ἰδικές του διδασκαλίας, ἀλλὰ ὅτι εἶναι ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ κατ' ἐντολὴν καὶ ἀδεία τοῦ ἐπισκόπου διδάσκει τὸν λαὸ καὶ ἐρμηνεύει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἱεουργῶν ἔτσι, κατὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ (Ρωμ. ιε', 16).

78. Ἐπιτρέπεται ὁ λαϊκὸς ἱεροκλήρυξ νὰ ἀνέρχεται καὶ νὰ κηρύττῃ ἀπὸ τὸν δεσποτικὸν θρόνον ἢ νὰ ἴσταται εἰς τὴν πρῶτην μόνον βαθμίδα αὐτοῦ, καὶ τοῦτο κατ' οἰκονομίαν μόνον; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Β. Πανουργιά).

Πρὶν ἀπαντήσωμε στὸ ἐρώτημα αὐτὸ τοῦ σεβαστοῦ πρεσβυτέρου εἶναι ἀνάγκη νὰ διευκρινισθοῦν ὠρισμένα πράγματα. Ὁ κανονικὸς θρόνος τοῦ ἐπισκόπου δὲν εἶναι ἐκεῖνος ποὺ εὑρίσκεται στὸ δεξιὸ μέρος τοῦ κυρίως ναοῦ, ἀλλ' ἐκεῖνος ποὺ ἐγείρεται στὸ βάθος τῆς ἀψίδος τοῦ ἱεροῦ βήματος πίσω ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἀγία τράπεζα. Εἶναι δηλαδή ἡ (ἀνω καθέδρα), ὁ κεντρικὸς θρόνος τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου, ὁ ὁποῖος, κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς ἐρμηνευτὰς τῆς θείας λειτουργίας, εἰκονίζει τὸν θρόνον τῆς δόξης τοῦ Κυρίου ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπεραγία Θεοτόκον, ποὺ διὰ τοῦ ὑπερφουῶς της τόκου ἔγινε ὁ θρόνος τοῦ Βασιλέως τῆς Δόξης. Στούς παλαιούς ναοὺς

και μάλιστα τους μητροπολιτικούς υπήρχε και υπάρχει ακόμη αυτός ο θρόνος και σ' αυτόν ανήρχετο ο αρχιερέως μετά την μικρά είσοδο της θείας λειτουργίας, αυτόν δε καταλαμβάνει και σήμερα κατά την ψαλμοψαλμία του τρισαγίου. Σ' αυτόν απαγορεύεται η άνοδος όχι μόνο των λειτουργούντων ιερέων, αλλά και αρχιερέως άλλης έπαρχίας, όταν ιερουργή αδειά του κατά τόπον επισκόπου σε ναό της έπαρχίας του. Ειδικά δε γι' αυτόν τον ένθρονισμό κάμνει λόγο και το κατά παράδοσιν ένθρονιστήριο γράμμα των νέων αρχιερέων, οι όποιοι μαζί με τα άλλα προνόμια που έχουν στην έπαρχία των έχουν και το «της του ιεροῦ συνθρόνου έγκαθιδρύσεως». Πολύ περισσότερο απαγορεύεται στον θρόνο αυτόν η άνοδος παντός λαϊκού.

Ο άλλος θρόνος, που εύρίσκεται στο κεντρικό κλίτος του ναού, είναι πολύ μεταγενέστερος και στήθηκε εκεί μετά την ύψωση του τέμπλου για να προϊσταται ο αρχιερέως στις λειτουργικές συνάξεις κατά τρόπο που να είναι ορατός από τον λαό. Στις πηγές ονομάζεται «στασιδίου του αρχιερέως» ή «δεσποτικόν (στασιδίου)», κατά μια δε έκδοχή ήταν ο θρόνος του βυζαντινού αυτοκράτορος, που τρόπον τινά τον έκληρονόμησε ο εθνάρχης - αρχιερέως μετά την πτώση της αυτοκρατορίας, αν και είναι γνωστό ότι και πριν από την άλωση είχαν τέτοιο θρόνο στο κλίτος του ναού και οι αρχιερείς. Στις μονές τον χρησιμοποιει ο ήγούμενος κατά τις μεγάλες εορτές και όταν παρίσταται ο βασιλεύς τον παραχωρούν τιμής ένεκεν σ' αυτόν. Στις σλαβικές Έκκλησίες δεν υπάρχει τέτοιου είδους δεσποτικός θρόνος. Με αυτά που γράφουμε δεν θέλουμε να υποτιμήσουμε την ιερότητά του. Και αυτός είναι θρόνος του επισκόπου και άπόντος ακόμη του επισκόπου θυμιάται από τον ιερέα ή τον διάκονο και σ' αυτόν υποκλίνονται οι λειτουργοί όταν λαμβάνουν καιρό.

Έφ' όσον τώρα ο ιεροκήρυξ, είτε κληρικός είναι είτε λαϊκός, διδάσκει τον λαό κατά την θεία λειτουργία ή κατά τις άλλες ιερές ακολουθίες τῆς αδειά και κατ' έντολήν του επισκόπου δεν είναι επιλήψιμο αν χρησιμοποιή και το αρχιερατικό στασιδίο για την έκφώνηση του ιεροῦ κηρύγματος. Σε πολλούς εξ άλλου ναούς το δεσποτικό είναι το μόνο σημείο του ιεροῦ ναοῦ, που λόγω της θέσεώς του και του ύψους του μπορεί να χρησιμοποιηθῆ ως βήμα. "Οτι βέβαια ο ιεροκήρυξ θα ανεβαίνει και θα στέκεται σ' αυτό με την δέουσα συστολή και ευλάβεια είναι αυτονόητο. Τώρα αν θα στέκεται στις βαθμίδες ή θα πατή στο έδαφος του θρόνου αυτό εξαρτάται από το ύψος του δεσποτικού και από το πλάτος των βαθμίδων, που πολλές φορές είναι ελάχιστα πρακτικές ώστε να αισθάνεται ο όμιλών μια στοιχειώδη, αλλά απαραίτητη άνεση στην στάση και στις κινήσεις του. Είναι όμως πολύ δευτερεύον αυτό το

ζήτημα. Ἡ οὐσία εἶναι νὰ ἀκούεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὅσον τὸ δυνατὸν συχνότερα καὶ ἄς χρησιμοποιεῖται ὡς ἄμβων καὶ τὸ στασίδιο τοῦ ἀρχιερέως, πρᾶγμα ἐξ ἄλλου ποῦ ἔχει ἐπικρατήσει σχεδὸν παντοῦ.

79. Ὁ μέγας ἀγιασμὸς ποὺ φυλάσσεται ἐπιτρέπεται νὰ χρησιμοποιηῖται εἰς πᾶσαν ἀρρώστια τῶν χριστιανῶν; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ἀ. Γκουμᾶ).

Ἡ συνήθεια νὰ φυλάσσεται ὁ μέγας ἀγιασμὸς τῶν Θεοφανείων στὰ σπίτια τῶν πιστῶν ἢ στοὺς ναοὺς καὶ νὰ δίδεται ἀντὶ τῆς θείας κοινωνίας σὲ ἀνθρώπους ποὺ ὑπέπεσαν σὲ ὠρισμένα βαρέα ἀμαρτήματα καὶ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸν πνευματικὸ νὰ κοινωνήσουν εἶναι, φαίνεται, ἀρκετὰ παλαιά. Ἔτσι ὁ ἱερός Χρυσόστομος στὸν λόγο του εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα τοῦ Κυρίου ὁμιλεῖ γιὰ τοὺς χριστιανοὺς τῆς ἐποχῆς του, ποὺ εἶχαν τὴν συνήθεια νὰ ἀντλοῦν ἀπὸ τὸ ἀγιαζόμενον κατὰ τὴν ἐορτὴ αὐτῆ νερὸ καὶ νὰ τὸ διατηροῦν στὰ σπίτια των καθ' ὅλη τὴν διάρκειά τοῦ ἔτους καὶ ἐπὶ δύο καὶ τρία ἀκόμη ἔτη. Ἀσφαλῶς σκοπὸς τοὺς ἦταν νὰ πίνουν ἀπὸ αὐτὸ ἢ νὰ χρίωνται καὶ νὰ ἀγιαζονται ἂν κατὰ τὴν διάρκειά τοῦ ἔτους εὐρίσκοντο σὲ ψυχικὴ ἢ σὲ σωματικὴ ἀνάγκη. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 978 πάλι χειρόγραφο Εὐχολόγιό τῆς Μονῆς Σινᾶ τοῦ 15' αἰῶνος μετὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ μεγάλου ἀγιασμοῦ ἔχει τὴν ἐξῆς χαρακτηριστικὴ ὑποθήκη πρὸς τὸν ἱερέα : «Πρόσχε σεαυτὸν, ὦ ἱερεῦ, μὴ ἐπιδώσης τινὶ τῶ μὴ νηστεύοντι τὸ ἀγίασμα τοῦ πίνειν, ὡσπερ τινὲς ἀμαθεῖς ποιοῦσι... Ἀπαγε... Μετὰ δὲ τὴν λειτουργίαν τῆς αὐριον (τῶν ἀγίων Θεοφανείων) οὐ ρίπτεται ἀγίασμα τὸ σύνολον, ἀλλὰ τιμᾶται καὶ προσέχεται καὶ δεύτερον τῆς ἀγίας κοινωνίας (θεωρεῖται)».

Αὐτὴ ὅμως ἡ μετάληψι τοῦ μεγάλου ἀγιασμοῦ ἀντὶ τῆς θείας κοινωνίας, ποὺ ὑπαινίσσεται τὸ ἀνωτέρω χειρόγραφο, δὲν ἀποκλείει τὴν μετάληψί του καὶ ἀπὸ ἀσθενεῖς «εἰς ἴασιν» τῶν σωματικῶν τῶν ἀσθενειῶν. Ἀντιθέτως ἀνάλογος χρῆσις ὑπονοεῖ καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ποὺ ἀναφέραμε, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀκολουθία τοῦ μεγάλου ἀγιασμοῦ. Στὰ εἰρηνικά της, ἐπὶ παραδείγματι, ὑπάρχουν δύο αἰτήσεις σχετιζόμεναι μὲ τὴν ἴασι τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν νόσων τῶν πιστῶν : «Ἵπὲρ τοῦ γενέσθαι τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀγιασμοῦ δῶρον, ἀμαρτημάτων λυτήριον, εἰς ἴασιν ψυχῆς καὶ σώματος καὶ πᾶσαν ὠφέλειαν ἐπιτήδειον...» καὶ «Ἵπὲρ τοῦ γενέσθαι αὐτὸ πρὸς καθαρισμόν ψυχῶν καὶ σωμάτων πᾶσι τοῖς ἀρουμένοις πίστει καὶ μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτοῦ...». Πρὸς τὸ τέλος πάλι τῆς μεγάλης καθαγιαστικῆς τοῦ ὕδατος εὐχῆς «Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου...» ὑπάρχει ἡ δέησι : «Δὸς

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΝ»,

Ἀθῆναι 21η Φεβρουαρίου 1967

Κύριε Διευθυντά,

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 3/1967 φύλλον τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ» καὶ εἰς τὴν στήλην «Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικῆς, κανονικῆς καὶ ἄλλης ἀπορίες» ἢ ἀπάντησις, ἢ ὅποια δίδεται εἰς τὴν 75ην ἐρώτησιν («ὅταν μίαν γυναῖκα βρῖσκειται στὴν περίοδο μπορεῖ νὰ ἔλθῃ στὴν Ἐκκλησία, νὰ πάρῃ ἀντίδωρο καὶ νὰ ἀσπασθῇ εἰκόνες;») δὲν εἶναι ἀκριβῆς.

Εἰς αὐτὴν ἀναφέρεται ὁ β' κακῶν τοῦ Ἀγ. Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, ποὺ ἀπαγορεύει καὶ τὴν εἴσοδο εἰς τὸν ναὸν καὶ τὴν προσέλευσιν στὴ Θεία Κοινωνία. Καὶ παραπέμπει ὁ ἀρθρογράφος μὲν εἰς τὰ σχόλια τοῦ ἀγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου ἐπὶ τοῦ Κανόνος αὐτοῦ, παραλείπει ὅμως νὰ σημειώσῃ ὅτι ὁ ἅγιος Νικόδημος λέγει ὅτι «αἱ τοιαῦται γυναῖκες ἔχουν ἄδειαν, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὰ προαύλια (ἢ καὶ τοὺς πρόναους καὶ τὸν νάρθηκα) τοῦ ναοῦ». Ἐπίσης ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος Νικόδημος εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ λγ' κανόνος τοῦ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ (Ἐξομολογητᾶριον σελ. 140) λέγει χαρακτηριστικᾶ ὅτι «καμμία γυναῖκα, εἴτε λαϊκὴ, εἴτε καλογραῖα, διὰ καὶ θ ε ἀ μ ἄ ρ τ η μ α ποὺ κάμη, νὰ μὴ χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν σύναξιν τῶν πιστῶν, ἀλλὰ ἀπὸ μόνην τὴν θείαν Κοινωνίαν... διὰ νὰ μὴ λάβουν ἐνταυτῷ δύο παι-

---

πᾶσι τοῖς τε ἀπτομένοις, τοῖς τε χριομένοις, τοῖς τε μεταλαμβάνουσιν τὸν ἁγιασμόν, τὴν εὐλογίαν, τὴν κάθαρσιν, τὴν υγείαν». Τέλος στὴν εὐχὴ τῆς κεφαλοκλισίας «Κλίνον, Κύριε, τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν...» δέεται ὁ ἱερεὺς, ὅπως ἡ μετάληψις καὶ ὁ ραντισμὸς διὰ τοῦ ἁγιασθέντος ὕδατος φέροι τὴν ψυχικὴ καὶ σωματικὴ υγεία στοὺς ἀσθενοῦντας χριστιανούς.

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει εἰδικὸ μυστήριον, τὸ εὐχέλαιον, καὶ εἰδικῆς εὐχῆς καὶ ἀκολουθίας παρακλητικῆς γιὰ τὴν ἴασι τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν νόσων τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐμποδίζει καὶ τὴν χορήγησιν σ' αὐτοὺς καὶ τοῦ μεγάλου ἁγιασμοῦ, ἐφ' ὅσον οἱ ἴδιοι μὲ πίστι ζητοῦν τοῦτο καὶ δι' αὐτοῦ ζητοῦν ἀπὸ τὸν «ιατρὸν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν» τὴν θεραπεία καὶ τὴν ἴασι τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός των, γιὰ τὴν ὅποια εἰδικὰ μιλοῦν τόσα σημεῖα τῆς ἀκολουθίας τοῦ μεγάλου ἁγιασμοῦ, ποὺ σταχυολογήσαμε πρὸ πάνω.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Ὁ πιὸ εὐρύχωρος στίβος τῶν αἰσθημάτων τῆς θείας ἀγάπης, τῶν διακυμάνσεων καὶ τῶν πραγματοποιήσεων της εἶναι ἡ καρδιά καὶ οἱ Ἐπιστολές τοῦ Παύλου. Τὸν εἶπαν - καὶ σωστά - πρῶτο μετὰ τὸν Ἐνα. Καὶ πραγματικά, ὁ Παῦλος, ὅπως σὲ κάθε ἄλλη ἀρετή, πρωτεύει καὶ στὴν κορυφαία ὄλων, τὴν ἀγάπη. Ἀγάπησε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν Θεὸ δυνατά, βαθειά, ἀπεριόριστα, μὲ τὴν ἀγάπη, ποὺ πρότυπό της στάθηκε ὁ Χριστός. Καὶ μίλησε γι' αὐτὴν τόσο καίρια, τόσο ὁμορφα ὅσο κανένας ἄλλος.

Ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν μᾶς μπάζει σ' ὅλα τὰ μυστικά τῆς ἀγάπης, μᾶς γυρίζει σ' ὅλες τὶς περιοχές καὶ τὶς ἐκτάσεις της, μᾶς κάνει νὰ θαυμάσουμε καὶ νὰ ποθήσουμε τὶς ἀνώτερες χαρές της. Εἶναι ὁ μέγιστος τῶν ὑπομνηματιστῶν καὶ τῶν πραγματοποιῶν της στὴ ζωὴ.

Ξεκίνησε ἀπὸ πολὺ μακριὰ γιὰ νὰ τὴ βρῆ. Ἀπὸ τὰ σκοτάδια τοῦ μίσους, ἢ θεία χάρις τὸν τράβηξε στὶς πιὸ ψηλές κορφές τῆς ἀγάπης. Ἀπὸ διώκτης τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ ὑπηρέτης κι' ὄργανο τοῦ στενόκαρδου θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, ὅπου καλλιεργεῖται τὸ μῖσος, ἐγινε ὁ πρῶτος φίλος τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ χρησιμοποίησε τὴν τα-

---

δείας, κατὰ τὸν κε' τῶν Ἀποστόλων καὶ τὸν γ' τοῦ Μ. Βασιλείου...»
"Ἄν λοιπὸν «κάθε ἀμάρτημα» δὲν ἀποκλείει τὴν χριστιανικὴ γυναῖκα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, πολὺ περισσότερο νομίζω δὲν τὴν ἀποκλείει ἡ φυσικὴ περίοδος ποὺ εἶναι καὶ ἀνένοχος, ὅπως πολὺ ὠραῖα λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος : «Οὐ γὰρ ἀληθῶς ἁμαρτία ταῦτα, οὐδὲ ἀκαθαρσία».

Θὰ παρακαλοῦσα λοιπὸν νὰ γίνῃ μία διόρθωσις εἰς τὴν δοθεῖσαν ἀπάντησιν διὰ νὰ μὴ ἐπιθέτωμε «φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα» εἰς τὰς εὐσεβεῖς ψυχὰς τῶν γυναικῶν. Ἀρκετὰ προβλήματα συνειδήσεως δημιουργεῖ ἡ παρατεινομένη σύγχυσις περὶ τὴν συζυγικὴν ἠθικὴν. Ἄς μὴ προσθέτωμε καὶ ἄλλα, ποὺ δὲν εἶναι τὸσον πολύπλοκα καὶ λεπτὰ ὅσον ἐκεῖνα.

Μετὰ τιμῆς

Ἄρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΣΤΥΛΙΟΣ

Προϊστάμενος Ἱ. Ν. Ἁγ. Θεράποντος

Ζωγράφου - Ἀθηνῶν.

κτική [και τή στρατηγική τῆς ἀγάπης, γιά νά καταχτήση τήν οἰκουμένη και νά τήν ὑποτάξη στόν Υἱό τοῦ Θεοῦ.

“Όταν πέφτη μπροστά ἀπό τὰ τείχη τῆς Δαμασκοῦ τυφλωμένος και ρωτᾷ Αὐτόν, πού τοῦ παρουσιάζεται, ποιός εἶναι, παίρνει τήν ἀπάντησι :

— Ἰησοῦς, ὄν σὺ διώκεις.

Στῆ φράσι αὐτή, ὑπάρχει ἓνα μῖγμα παραπόνου και θριάμβου, ἀλλά και μιὰ καθησυχαστική βεβαιότης.

Εἶναι σάν νά τοῦ λέγη ὁ Κύριος : «Ἐγὼ εἶμαι, ὁ Ἰησοῦς, πού κυνηγᾷς μέ τόν φανατισμό σου, πού πολεμᾷς μέ τόν χωρίς ἐπίγνωση ζῆλο σου, πού ὡς τώρα τόν ἀδίκησες και τόν κακοποίησες τόσο. Ἐγὼ εἶμαι, ὁ Ἰησοῦς, πού σέ ἄρπαξα μέσα ἀπό τίς τάξεις τῶν πιό ἄσπουνδων ἐχθρῶν μου, τῶν αἰτίων τοῦ θανάτου μου πάνω στόν Σταυρό, τῶν ὑποκινητῶν κάθε πάθους μου : τῶν Φαρισαίων. Ἀλλά μή φοβᾶσαι. Αὐτῆ τῆ στιγμῆ, δέν βλέπεις γύρω σου τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό Μένα. Ἀπό τώρα και στό ἐξῆς, τὸ πᾶν θά ἔχη ξεφανισθῆ στά μάτια τῆς ψυχῆς σου και μόνο Ἐμένα θά βλέπης, σέ Μένα θά ἔλκεσαι, γιά Μένα θά ὑποφέρης και θ’ ἀγωνίζεσαι, σ’ Ἐμένα θά ἀνήκης ὡς τήν τελευταία ἵνα τῆς ὑπάρξεώς σου. Δέν φταῖς σὺ, ἄν βρέθηκες ἀνάμεσα στους ἐχθρούς μου. Ἔτσι θά λάμπη περισσότερο ἢ χάρις μου. Εἶσαι φίλος μου πρὶν ἀπό τοὺς αἰῶνες. Σέ διάλεξα ἀφ’ ὅτου σκέφτομαι τῆ σωτηρία τοῦ πεσμένου Ἀδάμ. Εἶμαστε παλιὸ γνῶριμοι κι’ ἐπὶ τέλους μέ βρίσκεις γιά νά μὴ μέ χάσης ποτέ πλέον».

Ὁ Παῦλος ἀποσύρθηκε δυὸ χρόνια στὴν ἔρημο τῆς Συρίας, πρὶν θαμπώσει τόν κόσμο μέ τίς ἄστραπές τῆς ἀποστολικῆς του δράσεως, μέ τὸ ξεχείλισμα τῶν Ἐπιστολῶν του. Μέσα στὴν σιωπή, ἐτοιμάζεται γιά τὸ μεγάλο πέταγμα του. Θεμελιώνει τόν καινούργιο ἄνθρωπο. Ἀνοίγει, μέ τὴν ἀξίνα τῆς ταπεινώσεως, τόν χῶρο πού θά πιάσουν οἱ οὐρανομήκεις ἀρετές του. Παραμερίζει, μέ τὸ τσαπὶ τῆς μεταμέλειας, τὰ ἀνώφελα χῶματα τῶν μέχρι τότε βλέψεων κι’ ἐπιδιώξεων του. Ὑποχωρεῖ στό βάθος ἐκείνης τῆς ἐρημώσεως, πού εἶναι ἀπαραίτητη γιά τὴν ἀπόχτησι τῆς μεγάλης φορᾶς πρὸς τόν Θεό. Κι’ ὅταν νομίση πῶς ἡ ὥρα ἔφθασε, κάνει τὴν ἐμφάνισί του στὴν Ἐκκλησία.

Εἶναι τὸ μεγάλο και γερὸ σκαρί, πού θά διαπλεύσῃ τοὺς

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» και «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ’ αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ώκεανούς τῆς ἀνθρωπίνης ἀδιαφορίας, τοῦ μίσους τοῦ κόσμου, γιὰ νὰ φέρη ὡς τὶς ἄκρες τῆς οἰκουμένης τὸ μήνυμα τοῦ Ἰησοῦ. Καθελκύεται ὅπου ἡ θεία χάρις τὸν ἀπάρτισε. Κι' ἔρχεται στὴν Ἱερουσαλήμ, στὸ λιμάνι, ἀπ' ὅπου θὰ ξεκινήσῃ γιὰ τὸ ἀπέραντο ταξίδι του. Μιὰ μικρὴ πλοηγίδα τὸν ὀδηγεῖ, πιάνοντάς τον ἀπὸ τὸ χέρι : ὁ Βαρνάβας.

Μὰ γρήγορα οἱ πριμάτσοι θὰ λυθοῦν καὶ θὰ ξανοιχθῇ στὰ Ἔθνη. Θὰ βγῇ πέρα ἀπὸ τὰ χωρικά νερά τοῦ Ἰσραήλ, θὰ πάη στὴν Κύπρο, τὴν Μικρὰ Ἀσία, τὴ Μακεδονία, τὴν Ἑλλάδα, τὴ Ρώμη, θὰ φθάσῃ ὡς τὴν Ἰσπανία.

Θὰ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιο παντοῦ. Θὰ σπεύρῃ Ἐκκλησίες ὅπου περάσῃ καὶ τὸ ἀνθισμὰ τους θὰ γίνῃ χάρις στὴ δική του φροντίδα, μὲ τὴν δική του καλλιέργεια, μὲ τὴ δική του πνοή.

Θὰ εἶναι ὁ ἄτλας τῆς νεαρῆς χριστιανωσύνης, κρατῶντας στοὺς ὤμους του τὴν εὐαγγελισμένη ὑδρόγειο, τὴν καινούργια Γῆ. Κι' ὄχι μονάχα ὅσο θὰ ζῆ, μὰ καὶ στοὺς αἰῶνες. Κι' αὐτὸ χάρις στὶς Ἐπιστολές του, πού θὰ εἶναι τὸ στήριγμα κι' ἡ πηγὴ τῆς πίστεως, ἡ μεγαλοπρεπέστερη στροφή τοῦ ποταμοῦ τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

Μέσα σ' αὐτὰ τὰ κείμενα, εἶναι ἀποτυπωμένη ἡ καρδιά τοῦ Παύλου σὰν ἔραστῆ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Οἱ πιὸ ἀδρὲς γραμμὲς αὐτῆς τῆς ἀγάπης, οἱ πιὸ ἐξαισιοπαλμοί της, οἱ πιὸ ἀπίθανες ὀψεις της, ὅλη ἡ κλίμακα τῶν ἀποχρώσεων της, οἱ πιὸ θαυμαστὲς μεταμορφώσεις της, βρίσκονται ἐδῶ σὰν ἀεὶζωη φλόγα, σὰν ἀνέσπερο φῶς.

Νὰ τὶς θίξῃ ἀπλῶς κανένας ὄλες, θὰ χρειάζονταν πολλὲς σελίδες. Γιατὶ εἶναι πάρα πολλές. Κι' ὅσο κανένας τὶς μελετᾷ, τόσο βρίσκει καὶ καινούργιες.

Ἐμεῖς θὰ περιορισθοῦμε σὲ μιὰ - δυό, ἀρκούμενοι νὰ δώσουμε μιὰν ἰδέα τους.

(Συνεχίζεται)

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
Ἔδδος Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

ΚΥΡΙΑΚΟ ΔΡΟΜΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

7. ΤΟ ΣΗΜΑΔΙ

«Οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται».
(Β' Τιμ. γ', 10-15).

Ἡ βαθεῖα πείρα καὶ ἡ μελέτη τῶν ἀνθρωπίνων ἀθλιότητων ποῦ δὲν περιορίζονται μονάχα στὰ ἁμαρτωλὰ ἄτομα ἢ στὸ οἰκογενειακό τους περιβάλλον, ἔκαμε τὸν Απόστολον νὰ γράψῃ καὶ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ Τιμοθέου, ὥστε κι' αὐτὸς νὰ προφυλαχθῆ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν διάλυσι. Οἱ ἀθλιότητες εἶναι περισσότερο χτυπητὲς ὅταν ἀρχίζῃ καὶ ὀργανοῦνται τὸ πνευματικὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας στὸ πρόσωπο τοῦ πιστοῦ· ὅταν ἡ πρόοδος εἶναι φανερὴ, καὶ ἡ ἀπαγκίστρωσις ἀπὸ τὸν κόσμον εἶναι γοργὴ καὶ ἐξαρθρωτικὴ τῶν παλαιῶν ἁμαρτωλῶν συστημάτων. Ὅσο ὑπάρχει ὁμογνωμία στὸ βασιλεῖο τοῦ σκότους καὶ κοινὸς δρόμος ποῦ ὀδηγεῖ στὴν ἁμαρτία, οἱ ἄνθρωποι δὲν καταλαβαίνουν εὐκολὰ τὴ διαφορὰ ποῦ τοὺς χωρίζει καὶ ὅλοι μαζί προχωροῦν «σὰν τοὺς στραβοὺς στὸν ἄδην». Ἀπ' τὴ στιγμὴ ὅμως ποῦ θ' ἀκουστῆ ἡ βροντερὴ φωνὴ τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας, ἀμέσως διαφοροποιεῖται ἡ κατάστασις : Ἄλλοι συσσεύονται ψυχικά, σταματοῦν τὴν κακὴ πορεία ἀποτόμως, στρέφουν τὸ πρόσωπό τους ἀμέσως πρὸς τὸ μέρος ποῦ ἠκούσθη ἡ φωνή, ὀρθανοῦν τὰ μάτια, τεντώνουν πάλι τ' αὐτιά, ἐπανακούουν τὴ φωνή, κάνουν ἀπότομη μεταβολή, ἐπιστρέφουν καὶ τοὺς βλέπεις σὲ λίγο σὰν πειθαρχικοὺς μαθητὰς στὰ πόδια τῆς ἀληθείας μὲ ἀπλωμένα τὰ φυλλοκάρδια νὰ δέχωνται τὰ σωστικὰ ρήματά της. Ἄλλοι αἰφνιδιάζονται, σταματοῦν, νοιώθουν ἐνόχλησι σὲ μιὰ τέτοια φωνή, γυρίζουν κι' αὐτοὶ πίσω, στέκονται λιγάκι μακριὰ ἀπ' αὐτὴ τὴ νέα δασκάλα, τεντώνουν τ' αὐτιά, ἀλλὰ κλείνουν τὴν καρδιά κι' ἔτσι παρουσιάζουν ἠθικὲς παραδοξολογίαι, μὲ παρδαλὰ συνθήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ξεχωρίσῃ ἂν εἶναι τοῦ Καλοῦ ἢ τοῦ Κακοῦ. Ἄλλοι ἀκοῦν τὴ φωνὴ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ τὴ θεωροῦν ἀλλόθρησκην καὶ τοὺς εἶναι ἀδιάφορος ὁ σπαραγμὸς της γιὰ τὸν κίνδυνον ποῦ διατρέχουν. Ἄλλοι, πάρα πολὺ διεφθαρμένοι στὸ νοῦ, γίνονται καὶ ὄργανα τοῦ διαβόλου. Αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι κάνουν τὸ μεγάλο κακὸ στὴν ὀργανωμένη Ἐκκλησία, ὅταν μάλιστα καλύπτονται μὲ τὸ ντύμα τῆς Χριστιανικῆς εὐσεβείας. Καὶ κάνουν τὸ μεγαλύτερον κακὸ, γιὰτὶ ξεφυτρώνουν μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγχχνα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐνῶ ἔχουν ἓνα ἀπατηλὸ σχῆμα εὐσεβείας, ἀρνοῦνται τὴ δύναμή της (Β' Τιμ. γ'). Αὐτοὶ ἐξε-

λίσσονται σὲ ἐπικινδύνους ἐχθροὺς τῆς πίστεως, γιατί με τὸν τρόπο αὐτὸ προπαγανδίζουν τ' ἀντίθετα ἀπ' ὅτι ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ, μέσῳ τῶν γησιῶν Ἀποστόλων διδάσκει, εἰσάγουν συνηθείας κολασμένων ἀνθρώπων καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κιβδηλοποιοῦν τὴν γησιότητα τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας. Μὲ διαφορετικὲς δογματικὲς καὶ ἠθικὲς διδασκαλίαι δημιουργοῦν προσκόμματα με τὶς περιεργές θεωρίαι πού ποτὲ ἀπὸ τὸ στόμα τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐδιδάχθησαν καὶ τοῦτο γιὰ νὰ ζήσουν τὴν κοσμικὴ ζωὴ τῶν ἠθικῶν ἀθλιότητων καὶ νὰ πείσουν τοὺς ἄλλους Χριστιανούς πὸς δὲν πρέπει νὰ στεροῦνται καὶ ὠρισμένων φυσικῶν ἀπολαύσεων κλπ.

Εὐνόητον λοιπόν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δὲν μπορούσε παρὰ νὰ γράψῃ στὸν Τιμόθεο, σὰν ὑπεύθυνο Ἐπίσκοπο, νὰ προσέχῃ κάτι τέτοιους, πού σὰν κατάρρα ξεφύτρωσαν στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Γιατί αὐτοῦ τοῦ εἴδους οἱ τύποι ἔχουν ἐγωϊσμό, σατανικότητα δράσεως, πείσμα, ἐπιμονὴ στὶς αἰρετικὲς καὶ ἀπαράδεκτες γιὰ τὴν ὁρθότητα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς θεωρίαι, ὅλα τὰ συγχωροῦν στοὺς ὀπαδοὺς τους, μ' ὅλους συμβιβάζονται, θρησκεία τοῦ κόσμου μ' ἐπίχρισμα χριστιανικὸ θεμελιώνουν, καὶ στὸ τέλος πολεμοῦν, σὰν ὄργανωθοῦν, καὶ τοὺς ἀληθινούς Ἀποστόλους τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτοὶ οἱ τύποι, ἔχουν τὸ ἴδιο δαιμόνιο πού εἶχαν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἱ μάγοι τῶν Φαραῶ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς, ὅταν ὁ Μωϋσῆς ἠγεῖτο τοῦ λαοῦ του. Γιὰ νὰ κλονίσουν τὴν πίστι τῶν Ἑβραίων στὴν προσωπικότητα καὶ στὴ θεία ἀποστολὴ τοῦ Μωϋσέως, πού με τὴν δύναμι τοῦ Θεοῦ ἐθαυματοουργοῦσε γιὰ νὰ ἐμπεδώσῃ τὴν πίστι στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ κρατήσῃ σὲ συνεκτικὸ δεσμὸ αὐτὸν τὸν ρευστότατο καὶ ἀλλοπρόσαλλο λαό, ἔκαναν κάτι τερατουργήματα κι' αὐτοί, με φανερό τὸ πνεῦμα καὶ τὸ σχῆμα τῆς ἀπάτης καὶ τοῦ σκοποῦ πού ἐπεδίωκαν (Ἐξοδ. ζ', 11, θ', 10), κατὰ τὴν παράδοσι τῶν Ἰουδαίων. Φανερὴ ἡ ἐχθρότης ἀλλὰ καὶ τὸ σκάνδαλο, λόγῳ τοῦ ἀντιπερισπασμοῦ.

Ἀβαθεῖς ὅμως καὶ ἀστήρικτοι στὴν πίστι ἐπηρεάζονται, ἡ πρόδοσι τῆς ἀληθείας βραδυπορεῖ, οἱ ἐνσαρκωταὶ τοῦ ψεύδους ἔχουν τὴν εὐχέρεια νὰ συκοφαντοῦν, νὰ διαβάλλουν, νὰ χρησιμοποιοῦν ὅλα τὰ δυναμικὰ μέσα κατὰ τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ὄχι ἀπλῶς νὰ τοὺς πικράνουν καὶ νὰ τοὺς ἀπογοητεύσουν ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς ἐξοντώσουν. Αὐτὴ ἡ προσπάθεια τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας εἶχε δύο στόχους προσβολῆς : Τὰ ὄργανα τῆς θείας Προνοίας πού γησιῶς ἀντιπροσώπευαν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐδίδασκαν με ἱερὸ πάθος, καὶ τοὺς πιστοὺς πού ἐμαθήτευαν κοντὰ σ' αὐτὰ τὰ ἅγια καὶ ἐντεταλμένα πρόσωπα. Ἡ Ἐκκλησία νεοπαγῆς ἦταν, οἱ πιστοὶ πού προσήρχοντο στὴ νέα πίστι εὐρίσκοντο ἀκόμη ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ Νόμου τῆς σκιᾶς ἢ τῶν

είδωλολατρικῶν συνηθειῶν καὶ εἶχαν ἀνάγκην περισσοτέρας προσευχῆς χάριν τῆς ἀσφαλείας των. Ὅταν οἱ σατανόπληκτοι αἵρετικοὶ ἢ φιλήδονοι τύποι (γ', 4), πὺ προσφέρουν λίγ' ἀπ' ὅλα στὸν ἀπλὸ κοσμάκη, παρεμβάλλονται στὴν ἀποστολικὴ δρᾶσι τῆς Ἐκκλησίας, μποροῦν νὰ κάμουν μεγάλη ζημιὰ. Καὶ ὀπαδοὺς κερδίζουν καὶ ἀδυνάτους χαρακτήρας ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου ἀπογοητεύουν. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὸ φόβο του μήπως κλονισθῇ ὁ Τιμόθεος ἀπὸ τὴν ἐχθρικὴ δρᾶσι αὐτῶν τῶν «κατεφθαρμένων τὸν νοῦν, καὶ ἀδοκίμων περὶ τὴν πίστιν» (γ', 8), τοῦ τονώνει τὸ φρόνημα καὶ τοῦ ἀτσαλώνει τὴ θέλησι προβάλλοντας τὸν ἑαυτὸ του ὡς ζωντανὸ παράδειγμα. Καὶ εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ περικοπὴ καὶ δυνατὴ ἡ τονωτικὴ ἔνεσις πὺ τοῦ κάνει.

Ὁ Τιμόθεος δὲν ἦταν ἓνας ἀπλοῦς πιστὸς σ' ἄν τοὺς πολλοὺς, πὺ ἤκουσε τὴ θεία διδασκαλία τοῦ Παύλου καὶ ἠλεκτρίσθη ἀπ' αὐτήν, ὥστε νὰ μείνῃ στὸ σύνολον τῶν πιστῶν ἀπλῶς ἓνας ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους, ἀλλ' εἶχε καὶ τὴν εὐνοια τοῦ Θεοῦ νὰ ζήσῃ τὸν Παῦλο. Κι' ἔχει μεγάλη σημασία αὐτὸ γιὰ τὴν ἐμπέδωσι τῆς πίστεως καὶ τὴ μελλοντικὴ πορεία τοῦ πιστοῦ πὺ προστά του ἔχει ἓνα οὐράνιο ὁδηγὸ μὲ σάρκα καὶ ὀστᾶ. Ἄλλο εἶναι ν' ἀκοῦς καὶ νὰ μὴ πλησιάζῃς ποτὲ τὸν κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου, κι' ἄλλο εἶναι νὰ τὸν ἀκοῦς, νὰ εἶσαι κοντά του, νὰ σὲ θερμαίνουν τὰ χυῶτα του ὅταν σοῦ ὀμιλῇ, νὰ παίρνης φωτογραφίες καὶ τῶν ἀφανεστέρων σκιρτημάτων τῆς καρδιάς του, νὰ βλέπῃς πὺς λόγια καὶ ἔργα ἐναρμονίζονται στὸ πρόσωπο πὺ προβάλλεται σ' ἓν ὄργανο τῆς Βουλῆς τοῦ Θεοῦ. Καὶ δὲν ἐπρόβαλε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐγωϊστικᾶ ὁ Παῦλος, ὅταν ἐτόνιζε στὸν Τιμόθεο τίς ἀλήθειες γιὰ νὰ τὸν στηρίξῃ, ἀλλὰ σ' ἓν ὑπεύθυνος ἡγέτης καὶ πνευματικὸς Πατέρας πὺ εἶχεν πείραν τῶν σκανδάλων καὶ τῶν προσωπικῶν πειρασμῶν πὺ δὲν ἀγνοοῦσεν ὁ Τιμόθεος, ἐζωντάνευε τὸν ἑαυτὸν του γιὰ ν' ἀντλήσῃ διδάγματα. Καὶ εἶχε τὴν τόλμη νὰ προβάλλῃ ἑαυτὸν ὁ Παῦλος, γιὰτὶ ἔτσι καὶ μόνο θὰ περνοῦσε ἀπὸ τὰ μάτια του συνεχῶς ἢ συνεπῆς πρὸς τὴν διδασκαλία ἀγία ζωὴ ἐκεῖνου ὁ φλογερὸς ζῆλος πὺ διεκατεῖχε τὴν ψυχὴν του ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου, ἢ ἀκλόνητος πίστις πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, ἢ μακροθυμία πὺ ἔδειχνε σ' ἐκείνους πὺ τὸν πολεμοῦσαν, ἢ ἀσκητικὴ καθολικὴ ἀγάπη του, ἢ ὑπομονὴ πὺ τοῦ ἦταν γέννημα τῆς μεγάλης του καρδιάς (Β' Τιμ. γ', 10-11). Κι' ὅλες αὐτὲς φυσικὰ οἱ ἀρετὲς δὲν ἦσαν χωρὶς ἐρεθισμοὺς. Ἦσαν πραγματικὰ στὸ αἷμα τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀποστόλου πὺ γράφει, καὶ ἐξεδηλοῦντο ἀμέσως στοὺς πειρασμοὺς πὺ συναντοῦσε κατὰ τὴν ἐκτέλεσι τοῦ ἀποστολικοῦ του καθήκοντος. Καὶ αὐτῶν τῶν πειρασμῶν ἦταν γνώστης ὁ Τιμόθεος, γιὰτὶ ἦταν κοντά στὸν Παῦλο συνέχεια καὶ ζοῦσε τίς ἀνησυχίες του, τίς ἀγωνίες του, τοὺς διωγμοὺς του, τὰ παθήματά του πὺ ὑπέφερε στὴν Ἀντιόχεια, στὸ Ἰκόνιο, στὰ Λύστρα, παθήματα ἀπὸ προσωπικοὺς διωγμοὺς.

Ἄλλα πού ἤθελε νὰ καταλήξῃ ὁ Παῦλος ; Στὴν ψυχικὴ τόνωσι τοῦ Τιμοθέου ὑστερα ἀπ' αὐτὰ τὰ φαινόμενα στὰ σπλάγχνα τῆς Ἐκκλησίας. Σὰν νὰ τοῦ ἔλεγε : Δὲν ἀγνοῶ αὐτὰ τὰ σκάνδαλα πού κύλισαν σὰν ἀγκάθινα δεμάτια νὰ φράξουν τὸ δρόμο τῆς προόδου· δὲν ἀγνοῶ τοὺς πειρασμοὺς σου· προβλέπω μάλιστα καὶ διωγμοὺς πού θὰ σέ πληγώσουν καὶ θὰ σέ γεμίσουν πικρίες. Σὺ ὅμως πού μ' ἔζησες πολὺ χρονικὸ διάστημα καὶ γνωρίζεις πὼς πρῶτος ἐγὼ τὰ ὑπέμεινα, μὴ λησμονῆς καὶ τῆ μεγάλης ἀλήθειας πὼς «ἐκ πάντων μὲ ἐρρύσατο ὁ Κύριος». Δυὸ δυνατὰ στηρίγματα : Τὸ ζωντανὸ παράδειγμα καὶ τῆ συμμαχία τοῦ Χριστοῦ ἐπρόβαλεν ὁ Παῦλος στὸν Τιμόθεο. Τὸ πρῶτο, γιὰ νὰ μὴ νομίση πὼς ἄσαρκοι ἄνθρωποι ἐκλήθησαν νὰ δουλέψουν στὸν ἱερόν Ἀμπελῶνα τοῦ Χριστοῦ· καὶ τὸ δεύτερο νὰ μάθῃ πὼς ἡ νίκη, ὁ θριάμβος, τελικὰ, εἶναι μὲ τὸ μέρος τῆς ἀληθείας γιὰ τὴν ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀγῶνος εἶναι ὁ Χριστὸς γιὰ τὴ δόξα τοῦ ὁποίου ἀγωνίζονται οἱ στρατιῶτες του. Τὸ «ἐκ πάντων μὲ ἐρρύσατο ὁ Κύριος», σημαίνει πὼς κάθε σκάνδαλο, κάθε πειρασμὸς, κάθε ἀντίδρασις, κάθε προσωπικὸς διωγμὸς ἐναντίον τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι καταδικασμένος σὲ ἦττα καὶ ἀφανισμό, γιὰ τὸ θέλει ὁ Χριστὸς. Ὅργανα, λοιπὸν, πού ἔχουν συνειδήσι τῆς ἀποστολῆς των καὶ τῶν εὐθυνῶν των, δὲν πρέπει νὰ λυγίζουν μπροστὰ σ' αὐτὰ τὰ ἐμπόδια, ἀφοῦ ἐκ τῶν προτέρων γνωρίζουν πὼς θὰ τεφροποιηθοῦν σὰν τὰ ἐλαφρότατα φύγανα στὰ πόδια τῆς πυρακτωμένης ἀλήθειας τοῦ Χριστοῦ. Καὶ γιὰ νὰ προετοιμάσῃ τὸν Τιμόθεο ὁ Παῦλος ψυχικὰ τοῦ τονίζει πὼς εἶναι φυσικὸν νὰ ὑποφέρουν οἱ εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι πιστοὶ ἐκ μέρους τῶν ἀσεβῶν καὶ ἠθικῶς ἀνωμάλων, γιὰ τὸ εἶναι ζεματιστὸς ἔλεγχος. Εἶναι ὅμως κι' αὐτὸ ἕνα καλὸ σημάδι γιὰ τὸν ἀγωνιστὴ κατὰ τῆς σαπρίας τοῦ κόσμου. Κι' εἶναι καλὸ τὸ σημάδι αὐτό, γιὰτί, ὅπως προεῖπεν ὁ Κύριός μας (Ἰωάν. ιε', 17 κ. ἐ.), ἡ ζωὴ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ χτυπητὴν ἀντίθεσιν στὴ σύγκρισί της μὲ τὴ ζωὴ τοῦ κόσμου, καὶ ἡ ἀντίθεσις αὐτὴ τοὺς μὲν πρῶτους λυπεῖ κατὰ Θεόν, τὸν κόσμον ὅμως ἐξεγείρει κατὰ τῶν ὀργάνων τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐφηρμοσμένης ἀρετῆς. Ἐπόμενον, λοιπὸν, εἶναι ὁ διωγμὸς νὰ μὴ μπορεῖ νὰ ξεσπάσῃ κατὰ τῶν ἰδεῶν, νὰ ἔχῃ ὅμως τὴν ὑλικὴ δυνατότητα τῆς καταστροφῆς ἐκείνων πού τὶς ἐνσαρκώνουν. Δὲν πρέπει, λοιπὸν, ὁ Τιμόθεος νὰ λησμονῇ πὼς «πάντες οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται.». Καὶ τοῦ ὑπογραμμίζει τὸ «πάντες» γιὰ νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν του πὼς καὶ αὐτὸς πού εἶναι γνήσιος ἐργάτης τοῦ Χριστοῦ, δὲν θὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν προσωπικὸ διωγμὸ καὶ ὀφείλει νὰ εἶναι ἕτοιμος πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐνδεχομένων προσβολῶν.

Ὅλοι οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ φυσικά, ὅταν μάλιστα δὲν ἀγνοοῦν τὴ λαμπρότητα καὶ τὴ θεία ἀκτινοβολία τῆς διδασκαλίας του,

εἶναι πονηροὶ ἀπατεῶνες, πικροὶ ἄνθρωποι, φίδια δηλητηριώδη πού ἐξέθρεψε ἡ ζούγκλα τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ἰδιοτελείας (γ', 13). Μέσα σὲ μιὰ γενιὰ σκοτεινὴ καὶ συγχυσμένη πού δὲν ἔχει προσανατολισθῆ καθόλου στὴν πνευματικὴ πορεία τῆς ζωῆς της, φυσικὸν εἶναι οἱ πονηροὶ αὐτοὶ καὶ ἀπατεῶνες νὰ ἔχουν πέρασι, νὰ πείθουν πολλούς, νὰ δημιουργοῦν ἐστίας ἀντιστάσεως κατὰ τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας, καὶ νὰ προσδεύουν στὸ χειρότερο, πλανῶντες τοὺς ἄλλους καὶ πλανώμενοι οἱ ἴδιοι. Τὸ φαινόμενο ὅμως τοῦτο δὲν πρέπει νὰ κλονίσῃ τὴν πίστι πού πρέπει νὰ διακατέχῃ τὴν ψυχὴ τοῦ Τιμοθέου ὡς πρὸς τὸν θρίαμβο τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ. Οἱ ἐντυπωσιασμοὶ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης, τὰ ἰσχυρὰ μέσα καὶ τ' ἀγκίστρια τῆς δολιότητος δὲν μποροῦν ὥστε στὸν ἀγῶνα μεταξύ καλοῦ καὶ κακοῦ νὰ βγοῦν κερδισμένοι γιατί κρύβουν τὴν αὐτοφθορά. "Ὅταν αὐτὴ τὴν ἀλήθεια ἔχη μπροστά του ὁ τίμιος ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου, χωρεῖ στὴ δόξα τοῦ Χριστοῦ μ' ἐνθουσιαστικὸ χαμόγελο, ἀπολαμβάνοντας ἐκ τῶν προτέρων θεωρητικῶς τοὺς καρπούς τῆς ἀθανάτου νίκης, ὥσπου νὰ θεμελιωθῆ μιὰ γιὰ πάντα ἡ ἠθικὴ τάξις καὶ ἀρθῆ τὸ πονηρὸν ἐκ τοῦ μέσου. Γι' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει κἂν λόγος νὰ προσέχῃ, ὄχι μονάχα ὁ ἀπόστολος τοῦ Εὐαγγελίου στὰ ἐντυπωσιακὰ λόγια καὶ στὰ σατανικὰ ἔργα τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ κάθε πιστὸς πού βρίσκεται προστατευμένος κάτω ἀπὸ τὰ φτερά τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας. Περιέργεια, συζήτησις μὲ τοὺς ἀπίστους ἀποστάτας καὶ ἀσεβεῖς, συναλλαγὴ πού οἰκειώνει καὶ ζημιώνει τὴν πίστι μας καὶ τὴν ἐνάρετη πρακτικὴ ζωὴ μας, δὲν πρέπει νὰ μπαινῆ στὴ μέση. Ξεφτίζει κανεὶς χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ. Γι' αὐτὸ καὶ πρέπει νὰ μένῃ στὸ πρῶτο γερὸ θεμέλιο τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ νὰ οἰκοδομῆ μὲ ὑλικά γνήσια, ὑλικά δοκιμασμένα. Γι' αὐτὸ καὶ ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴ τοῦ Τιμοθέου ὁ Παῦλος νὰ μείνῃ ἀμετάτρεπτος σ' ὅσα ἔμαθε ὄχι ἀπλῶς μὲ τὴ θεωρία ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ παράδειγμα. «Σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστάθης» (γ', 14). Γίνεται πόλεμος ἐπικρατήσεως τῶν ἀρνητικῶν στοιχείων. Θὰ μεταχειρισθοῦν ὅλα τὰ μέσα οἱ πονηροὶ καὶ οἱ ἀπατεῶνες γιὰ νὰ κλονίσουν τὰ θεμέλια τῆς πίστεως καὶ τῆς ἠθικῆς ζωῆς τῶν πιστῶν. Ἐσὺ νὰ μείνῃς στερεωμένος καὶ ἀμετάθετος σ' ὅσα ἀπὸ μένα τὸν ἴδιο ἐδιδάχθης, «εἰδὼς παρὰ τινος ἔμαθες». Ὑπονοεῖ τὸν ἑαυτὸ του ὁ Παῦλος. Κι' ἦταν τοῦτο ἰσχυρότατος λόγος, γιατί δὲν ἐφλυᾷρει εὐσεβείας ρήματα, ἀλλ' εἶχε βιώματα σὺν λαμπρὲς σάλπιγγες πού τὸν ἐδικαίωσαν στὴ συνείδησι ὄλων : «Μιμηταὶ μου γίνεσθε καθὼς καὶ γὼ Χριστοῦ» ἐτόνιζε (Α' Κορ. ια', 1) καὶ ἀνελάμβανε πλήρως τὴν τρομακτικὴ εὐθύνη τῆς σωτηρίας τῶν πιστῶν πού θὰ τὸν ἐμιμοῦντο στὴ θεωρία καὶ στὴν πράξι.

Ἄλλ' ὁ Ἀπόστολος τοῦ θυμίζει καὶ κάτι ἄλλο πού δὲν θὰ ἐδικαιολογοῦσε ποτὲ τὸν κλονισμὸ τοῦ Τιμοθέου στὸ ἔργο του : «Ἀπὸ

βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσει εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (γ', 15). Δηλαδή: Ὁχι μόνον δὲν ἐδιδάχθης ἀπὸ τυχόντα, ἀλλ' ἀπὸ ἀνθρώπου ποῦ ἐζήσῃς. Ἐπὶ πλεόν ἐγνώρισες τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ μικρὸ παιδάκι, ὅταν ἡ γαγιά σου ἡ Λωῖς καὶ ἡ μητέρα σου Εὐνίκη σέ εἶχαν στὴν ἀγκαλιά των καὶ σέ παιδαγωγοῦσαν μὲ βάσι τὰς Ἀγίας Γραφάς. Ὅταν λοιπὸν ἡψυχὴ σου ἔχη ἐμποτισθῆ μὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μέσῳ τῶν Ἀγίων Γραφῶν ποῦ ἔχουν τὴ δύναμι νὰ σέ κάμουν ἀληθινὰ σοφόν, καὶ νὰ σέ ὀδηγήσουν στὴ σωτηρία διὰ μέσου τῆς πίστεως στὸν Κύριό μας Ἰησοῦν Χριστόν, θὰ ἦτο τρομακτικὸ νὰ ἐλύγιζε ἡ ψυχὴ σου μπροστὰ στὰ σκάνδαλα, στὶς πονηριές καὶ στὶς ἀπάτες τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτὰ γράφει στὴν προκειμένη, περικοπὴ ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Τιμόθεο. Καὶ τὰ γράφει σ' ἕναν ποῦ τὸ οἰκογενειακὸ του περιβάλλον στὴν μικρὴ του ἡλικία ἦταν θερμὸ γιὰ τὴ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ του ἀνάπτυξι, καὶ ποῦ εἶχε γιὰ καθηγγητὴ του ἕναν ἀνήσυχο Παῦλον, ἕναν ἑνσάρκον ἄγγελον. Κι' εἶναι περιττὸ νὰ ὑποδείξῃ κανεὶς τὸ ποῖός πρέπει νὰ εἶναι ὁ Πνευματικὸς Πατέρας σήμερα, ποῖα συγκρότησι πνευματικὴ πρέπει νὰ ἔχη, καὶ τί μέσα πρέπει νὰ μεταχειρισθῆ προκειμένου νὰ ἐπιδράσῃ σ' ἐκείνους ποῦ κρέμασε στὸ λαιμό του, εἴτε ἔδωσεν ὡς ἀπλοῦς πνευματικὸς συμμαρτυρία, εἴτε ὡς ἐπίσκοπος ἐχειροτόνησε τὸν ἐκλεκτὸ τῆς Ἐκκλησίας. Γιατί, ὅσο καλὸς κι' ἐνάρετος ἂν εἶναι ὁ ἀνθρώπος μας ποῦ προβάλλουμε γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ, ἔχει ἀνάγκη θερμῆς συμπαραστάσεως, ἀμέσου χειραγωγίας καὶ ἐλέγχου πολλάκις προκειμένου νὰ σώσῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς ἄλλους ποῦ τὸν παρακολουθοῦν καὶ τὸν ἀκούουν. Ἐχει ὑποστῆ διάβρωσιν ἡ ψυχὴ τοῦ σημερινοῦ νέου, καὶ παρὰ τὴ φυσικὴ του καλωσύνη, τὸν ἱερό του ζῆλο, τὴν κλῆσι ποῦ ἔχει νὰ ὑπηρετήσῃ πιστὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, βασανίζεται ἀπὸ τὶς φοβερὲς ἐντυπώσεις τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὶς ἀλληλοσυγκρουόμενες θεωρίες, ἀπὸ τὸ ζετσίπωτο καὶ ἀχαλίνωτο κακό, ἀπὸ τὰ μεγαλοποιημένα ἀτοπήματα. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ πνευματικοὶ Πατέρες δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐξομολογοῦν, ἂν ἐξομολογοῦν, τὰ ἐν πνεύματι παιδιὰ τους, τοὺς κληρικούς, ἀλλὰ σὰν πεπειραμένοι γέροντες νὰ μὴ παραιτοῦνται τῆς χειραγωγίας των, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅστις, μετακαλέσας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ προεφῆτευσε τὴν ἐπέλασι τῶν λύκων, τοὺς εἶπε : «Διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὔτε ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νοθετῶν ἕνα ἕκαστον» (Πραξ. κ', 17-38). Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ χειμάζεται. Μήπως δὲν ἔχουμε ὅλοι ὡς ἀπλοῖ πιστοὶ τοὺς δικούς μας πειρασμούς καὶ ὡς Κληρικοί, δὲν ἀντιμετωπίζουμε τὰ ἴδια προβλήματα μὲ τὰ ἅγια ἐκεῖνα στελέχη τῆς χριστιανικῆς στρατιᾶς ; Ἴσως καὶ δυσκολώτερα, ὕστερα

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Τὸ Ἴδρυμα Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν προκηρύσσει διαγωνισμόν διὰ τὴν χορήγησιν ὑποτροφιῶν εἰς 40 πτυχιούχους Ἀνωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων, διὰ θεολογικάς, ἱστορικάς καὶ ἀρχαιολογικάς μελέτας εἰς τὰς Ἱ. Μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους (20 ὑπότροφοι) καὶ τὰς Ἱ. Μονὰς τοῦ Ὁρους Σινᾶ καὶ τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος (20 ὑπότροφοι).

Α' ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΥΠΟΤΡΟΦΙΑΣ: 10-34 μῆνες, τῆς ὑποτροφίας ἀρχομένης κατ' Ἰούνιον 1967.

Β' ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

1. Ἑλληνικὴ ἐθνικότης.
2. Πτυχίον Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου.
3. Ἡλικία διὰ τοὺς ἰδιώτας μέχρι 38 ἐτῶν, διὰ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους καὶ ὑπαλλήλους Δ.Π.Δ.Δ. μέχρι 40 ἐτῶν (ἡμερομηνία συμπληρώσεως νοεῖται ἢ 31-XII-1967).

4. Ἐλλειψίς ἐπαρκῶν ἰδίων οικονομικῶν μέσων.
5. Ἀγαμία.

Γ' ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΝ ΠΡΟ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ:

1. Ὑπεύθυνος δήλωσις περὶ τῶν στοιχείων γεννήσεως καὶ ποινικῆς καταστάσεως ἐπὶ ἐντύπου παρεχομένου ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος.

2. Προκειμένου περὶ τῶν ὑποτρόφων ἐξωτερικοῦ Ἀπόσπασμα Στρατολογικοῦ Μητρώου ἐμφαίνον ὅτι ἐξεπλήρωσαν τὰς στρατιωτικὰς ὑποχρεώσεις των ἢ ὅτι ἀπηλλάγησαν τούτων νομίμως (Τύπου Α'). Τὸ ἀπόσπασμα

ἀπὸ τὸν κατακλυσμόν τῆς ἀπιστίας, τῆς σαρκολατρείας, τῆς ἀναβιώσεως τῶν εἰδωλολατρικῶν μυστηρίων ὑπὸ ποικίλας μορφάς, μυστηρίων πού ἱκανοποιοῦν, ἐξ ἀντιθέτου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τὰς κατωτέρας ὁμάδας καὶ ταπεινῶν τὸ πνεῦμα. Ἀκριβῶς, ἐπειδὴ καὶ στὶς ἡμέρας μας ξεφύτρωσαν στὸν περίβολο τῆς Ἐκκλησίας αὐτὰ τὰ σαπρομανίταρα, οἱ πονηροί, οἱ ὑποκριταί, οἱ ἀπατεῶνες πού βρίσκουν δυστυχῶς τροφή, ἐπιβάλλεται προσοχή, μὴ χάσουμε τὴ ψυχὴ μας ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ἐποπτεία ἐπὶ τοῦ λογικοῦ μας ποιμνίου, ἀλληλοστηριγμὸς μεταξὺ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν εἴτε εἶναι Ποιμενάρχαι, εἴτε εἶναι ἀπλοῖ ποιμένες πού ἔχουν τὴν τιμητικὴν διακρίσιν ἀπὸ τὸ Χριστὸ νὰ ἡγοῦνται τῶν ψυχῶν.

Ἀρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

τοῦτο γίνεται δεκτὸν καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων, πάντως ὁμως ἓνα μῆνα τουλάχιστο πρὸ τῆς διὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ὑποψηφίου τεταγμένης χρονολογίας.

3. Ἀντίγραφον Ἀπολυτηρίου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως μετὰ τῶν βαθμῶν ἐκάστου μαθήματος καὶ μετὰ τὴν διαγωγὴν.

4. Ἀντίγραφον Πτυχίου μετὰ ἀναλυτικὸν πῖνακα βαθμολογίας δι' ὅλα τὰ μαθήματα καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῶν σπουδῶν.

5. Ἐνδεχομένως πιστοποιητικὰ ὑπηρεσίας παρὰ τῷ Δημοσίῳ ἢ παρ' ἰδιώταις, συνοδευόμενα κατὰ τὸ δυνατόν καὶ μετὰ παλαιότερων καὶ μετὰ προσφάτων χρονολογιῶν ἐκθέσεις ἢ ἀντίγραφα Φύλλων Ποιότητος.

Σημ. Διὰ τοὺς ἐκ τῶν ὑποψηφίων Δημοσίους ὑπαλλήλους ἢ ὑπάλληλους Ν.Π.Δ.Δ. ἢ ὑποβολὴ πιστοποιητικοῦ ὑπηρεσίας παρὰ τῷ Δημοσίῳ ἢ Ν. Π. Δ. Δ. εἶναι ὑποχρεωτική.

6. Ἐνδεχομένως ἀντίτυπα δημοσιευμάτων (ἐλλείψει ἀντιτύπων, ἀρκεῖ ἢ ἐν τῇ αἰτήσει μνεῖα).

7. Ἐνδεχομένως, στοιχεῖα ἐπὶ ἐπιστημονικῆς δράσεως.

8. Σύντομον αὐτοβιογραφικὸν σημεῖωμα ἐκτάσεως μιᾶς μέχρι τεσσάρων σελίδων κανονικοῦ σχήματος καὶ ἀραιώσεως γραφομηχανῆς.

9. Ἐπὶ εἰδικοῦ ἐντύπου παρεχομένου ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος δήλωσις οἰκονομικῆς καταστάσεως.

10. Τὰ ἀνωτέρω ἐπισυνάπτονται εἰς αἴτησιν ἐπὶ ἐντύπου χορηγομένου ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος.

11. Ὁ αἰτῶν φροντίζει πρὸς τούτοις νὰ σταλοῦν, ἐντὸς τῆς ἰδίας προθεσμίας καὶ ἀπευθείας πρὸς τὸ Ἰδρυμα, τρεῖς τουλάχιστον συστατικά ἐπιστολαὶ προσώπων τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐκλογῆς, γραφόμεναι ἐπίσης ἐπὶ ἐντύπων χορηγομένων ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος.

12. Οἱ ἐκ τῶν ὑποψηφίων μὴ Δημοσίοι ὑπάλληλοι ἢ ὑπάλληλοι Ν.Π. Δ. Δ. ὑποχρεοῦνται νὰ ἐκπληρώσουν καὶ πᾶσαν ἄλλην νόμιμον τυπικὴν προϋπόθεσιν μὴ περιλαμβανομένην εἰς τὴν παρούσαν, τοὺς Κανονισμοὺς Ὑποτροφιῶν Ἐξωτερικοῦ ἢ τὰ σχετικὰ ἐντυπα, ἀπαραίτητον ὁμως διὰ τὴν κατάληψιν δημοσίας θέσεως.

Σημ. Τὰ ὑπ' ἀριθ. 2-5 στοιχεῖα δύνανται νὰ κατατεθοῦν καὶ ἐν φωτοαντιγράφῳ κατὰ Νόμον βεβαιουμένῳ.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ

Γραπτῶς :

1. Δογματική.

Εἰσαγωγή εἰς τὴν Δογματικὴν, αἱ πηγαὶ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως ἢ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αί δε σι μ. Παπαδόπουλον Γ., Μίλα Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας. 'Ενεγράφητε καὶ ἐστάλησαν τὰ τεύχη ἀπὸ 1-1-66.—Αί δε σι μ. Τσίγκαν Βασίλ., Κάτω 'Αθαμάνιον Δροσοπηγῆς Ἄρτης. 'Ενεγράφητε μόλις ἐλήφθη ἡ ἐπιστολὴ σας καὶ ἀπεστείλαμεν εἰς ὑμᾶς τὰ ἀπὸ 1-1-66 μέχρι τοῦδε τεύχη. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν τὸ πρῶτον τὴν ἐφημεριακὴν σας θέσιν.—Αί δε σι μ. Σφήκαν Γρηγόριον, Πλεύρωμα Σκύδρας Πέλλης. 'Ενεγράφητε εἰς τὴν νέαν σας διεύθυνσιν. 'Αναμένομεν ἐπιστολὴν σας.—Αί δε σι μ. Καπελώνην Κυρ., Κουρούτες Βυζαρίου Κρήτης. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις τῆς διεύθυνσός σας.—Αί δε σι μ. Καραπάνον Κων / νον. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν νέαν σας διεύθυνσιν μερίμνη τῆς 'Ι. Μητροπόλεώς σας.—Αί δε σι μ. Μείνταν ἄν Χρ. Ἀράχωβα Ἀκράτας. Ἐνεγράφητε ἐκ νέου μερίμνη τῆς 'Ι. Μητροπόλεώς σας.—Αί δε σι μ. Ἰατρίδην Νικόλ., Ἐνεγράφητε εἰς τὴν νέαν σας διεύθυνσιν, ὁδὸς Ἀρκαδίας 15 Τ.Τ. 608, Ἀθήνας, καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ τεύχη ἀπὸ 1-11-66 μέχρι τοῦδε.—Κύριον Κων. Πολυζωΐδην Φοιτητὴν, Πλατεῖα Ἀριστοτέλους 5, Θεσσαλονίκη. Ἐνεγράφητε. Αί δε σι μ. Δημητράκπουλον Παναγ., Ἐφημ. 'Ι. Ναοῦ Ἁγ. Παρασκευῆς Δασοχωρίου Μεσσηνίας. Ἐπέστειλαμεν τὰ τεύχη εἰς τὴν παλαιάν σας διεύθυνσιν (Μπάλα—Μελιγαλᾶ) μέχρι τοῦ Αὐγούστου 1963, ὅτε εἴχομεν

περὶ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων διδασκαλίας. Τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Κυρίου κ.λ.π., ὡς καὶ ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συνέχισις αὐτοῦ. Ἡ περὶ Μυστηρίων καὶ περὶ ἐσχάτων διδασκαλία.

2. Ἁγιολογία.

Ἡ περὶ τῶν Ἁγίων διδασκαλία ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ. Οἱ χοροὶ τῶν Ἁγίων (Μάρτυρες, Ὅσιοι, τιμώμενοι Ἅγιοι, Ἱεράρχαι, προσωπικότητες τῆς Βίβλου). Καθορισμὸς τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων, Ἐπιφανείων, Πάσχα.

3. Ἱερὰ ἐρμηνευτικὴ.

α. Ἐρμηνεία ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐκ τοῦ κειμένου τῶν Ο' (ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων τεμαχίων τῶν ποιητικῶν καὶ προφητικῶν βιβλίων τῆς Π.Δ. καὶ δὴ τῶν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν χρῆσιν). β. Ἐρμηνεία ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης (περικοπαὶ ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, περικοπαὶ ἐκ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων περικοπῶν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἁπ. Παύλου).

Προφορικῶς:

Εἰς ὅλα τὰ ἀντικείμενα τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων.

Ξένη γλῶσσα : Ἀγγλική, Γαλλικὴ, Γερμανικὴ, Ἰταλική.

ἐπιστροφὴν τοῦ τεύχους μὲ τὴν ἐνδειξὴν «ἀνεχώρησεν». Ἦδη ἐκ τῆς ἐπιστο-
λῆς σας πληροφοροῦμεθα τὴν νέαν σας διεύθυνσιν καὶ ἀποστέλλομεν εἰς ὑμᾶς
τακτικῶς ἀπὸ τοῦδε τὰ τεύχη.—Κύριον Γάκην Δήμαν, Μάκρην
Τριπόλεως. Ἐλήφθη ἢ εἰς γραμματόσημα ἀνανέωσις τῆς συνδρομῆς σας.
Εὐχαριστοῦμεν.—Όσιωτ. Μοναχὴν Εὐγενίαν Βαλλιανᾶ-
του, Ἰ. Μοῦν Ἀγ. Ἀνδρέου, Περαιτᾶτα, Κεφαλληνίας. Ἐλήφθη ἢ συνδρο-
μῆ σας. Εὐχαριστοῦμεν.—Πανοσ. Ἀρχιμ. Ρουμेलιώτην Δα-
μασκηνόν, Ἰεροκ. Ἰ. Μητροπόλεως Μαρωνίας, Κομοτηνῆν. Ἐστά-
λησαν τὰ ζητηθέντα τεύχη. Όσιώτ. Ἰερομ. Χαρिताκην Εὐμέ-
νιον, Πρινιού Ἀγ. Βαρβάρας, Κρήτης. Ἐνεγράφητε καὶ ἀποστέλλομεν
τακτικῶς τὰ τεύχη ἀπὸ 1-1-67. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν
τὴν ἐφημερίαν σας.—Αἰδεσιμ. Σταυρουλάκην Στυλ., Καστέλ-
λον Ἀποκορώνου Κρήτης. Ἐνεγράφητε καὶ ἀποστέλλομεν τακτικῶς ἀπὸ
1-1-67 τὰ τεύχη. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν τὴν ἐφημερίαν σας.
—Αἰδεσιμ. Ἀναστ. Γεωργιάδην, Νεοχωρόπουλον Ἡμαθίας.
Σᾶς ἀπαντήσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς.—Αἰδεσ. Ἰωάννην Ζα-
χαράκην, Ἐφημέριον Ἀγγελικῶν Ρεθύμνης Κρήτης. Αἰτηθέντες τόμοι
περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος» σᾶς ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς.
Αἰτηθὲν βιβλίον, ὡς ἐπληροφορήθημεν ἀρμοδίως ἔχει ἐξαντληθῆ.—Αἰδεσιμ.
Ἰάκωβον Σταθόπουλον, Ἅγιον Μάμαντα Χαλκιδικῆς. Ἀλλαγὴ
διευθύνσεώς σας ἐγένετο.—Αἰδεσιμ. Ἡλίαν Μπονάρον, Ξανθιά-
νικα Πλάτσης Λακωνίας. Σᾶς ἐπανεγράψαμεν εἰς τὰ συνδρομητολόγιά μας
καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα τεύχη τοῦ 1967.—Αἰδεσιμ.
Κωνσταντῖνον Παπατζιτζέν, Ἅγιον Ὀνούφριον Βόλου. Ἐλά-
βολεν κατατοπιστικὴν ἐπιστολὴν σας. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς πληροφορίας.—
Αἰδεσιμ. Χρηστον Παυλάκον, Ἀγρίνιον. Σᾶς ἀπεστείλαμεν τα-
χυδρομικῶς ἅπαντα τὰ μὴ ληφθέντα τεύχη, ἀπὸ τοῦδε δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ
λαμβάνητε τακτικῶς τὸ περιοδικόν.—Καθηγορουμενὴν Ξένην, Ἰ.
Μοῦνης Μεταμορφώσεως, Κάλαμον Ἀττικῆς. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστά-
λησαν τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα τεύχη τοῦ 1967.—Κύριον Τριαντά-
φυλλον Ἀναγνώστου, Φοιτητὴν Θεολογίας, Καραϊσκού 85 Α, Πει-
ραιᾶ. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστάλησαν τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα τεύχη τοῦ
1967. — Πανοσ. Παρθένιον Μπάρλον, Ἐφημέριον Βάλτσης
Καλαβρύτων. Ἐνεγράφητε μερίμνη τῆς Ἰερᾶς Μητροπόλεως Καλαβρύτων
καὶ Αἰγιαλείας.—Αἰδεσιμ. Παντελεήμονα Μαρκουλάκην,
Ἐφημέριον Θεολόγου Θάσου. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο.—Αἰδεσιμ.
Δημήτριον Θεοδώριδην, Νέαν Πέραμον Καβάλας. Αἰτηθὲν τεύχος
1966 σᾶς ἀπεστάλη.—Αἰδεσιμ. Δημήτριον Δημακόπουλον,
Ἐφημέριον Δάφνης Φιλιατῶν Θεσπρωτίας. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστάλησαν
τὰ τεύχη τῶν Περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος» ἀπὸ 1ης Ὀκτω-
βρίου μέχρι σήμερον. — Αἰδεσιμ. Γεώργιον Θεολογίτην,
Ἐφημέριον Ἐμπεσοῦ Αἰτωλίας. Ἐγένετο ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς σας

μερίμνη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίνιας.—Κύριον Ἰωάννην Κωστάκην Καθηγητὴν Ἀγρίνιον. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. Εὐχαριστοῦμεν.—Αἰδεσιμ. Νονικὸν Βαπόρην Η.Π.Α. Ἐπιταγή σας ἐλήφθη καὶ ἐνεγράφητε διὰ τὸ 1967. Σᾶς ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα τεύχη.—Αἰδεσιμ. Ἐμμανουὴλ Γαβριλάκην, Ἱερὸν Ναὸν Ἀγίας Κυριακῆς, Θεσσαλονίκην. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. Αἰτηθέντα τεύχη «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος» παρελθόντων ἐτῶν σᾶς ἀπεστάλησαν ἐκτὸς τῆς σειρᾶς 1—18/1964 τοῦ Ἐφημερίου ἧτις δὲν σᾶς ἀπεστάλη διότι δὲν ὑπάρχει πλήρης.—Κύριον Χρῆστον Δῆμου, Εὐριπίδου 1, Καβάλαν. Συνδρομὴ σας ἐλήφθη καὶ σᾶς ἐνεγράψαμεν διὰ τὸ 1967. Ἄπαντα τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα τεύχη ὡς καὶ ἡ σχετικὴ ἀπόδειξις πληρωμῆς σᾶς ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Ἡ περὶ μορφώσεως διδασκαλία τῶν Πατέρων τῆς Καππαδοκίας (Γ').—**Τοῦ Ἀγίου καὶ Μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τοῦ Ναζιανζηνοῦ**, Ὁ περὶ ἱερωσύνης λόγος. Ἀπόδοση Θεοδόση Σπεράντσα.—**Ἀρχιμ. Νικοδήμου Γκατζιρούλη**, Ἱεροκῆρυκος Ἰ. Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν, Πηλὸς στὰ δάχτυλά σου.—**Ἰωάννου Χρυσοστόμου**, Πρέπει νᾶμαστε συμπονετικοί, κί' ἐλεήμονες πρὸς τοὺς φτωχοὺς. Ἀπόδοση Ἀνθίμου Θεολογίτη.—**Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου**, Πλειότερον καὶ καθαρότερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας.—Θρησκευτικὴς καὶ ἠθικὴς μελέτες τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν **Νεκταρίου Αἰγίνης**, «Γνώρισε τὸν ἑαυτό σου». Ἀπόδοση Θεοδόση Σπεράντσα.—**Βασ. Ἡλιάδη**, Ἡ ἐξόρμησις πρὸς τὴν ζωὴν τῆς χαρᾶς καὶ ἡ προετοιμασία διὰ τὴν πορεία πρὸς τὸ Θεῖον δρᾶμα.—**Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.—**Ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν «Ἐφημέριον»**.—**Βασ. Μουστάκη**, Ἡ ἀγάπη τοῦ Παύλου.—**Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα**, Ἱεροκῆρυκος Ἰ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Κυριακοδρόμιον ἐπὶ τῶν Ἀποστολικῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ ἐνιαυτοῦ. 7. Τὸ Σημάδι.—Εἰδήσεις.—Ἀλληλογραφία.

Τύποις: ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)

Ὁδὸς Μενάνδρου 4, Ἀθῆναι—Τηλέφ. 311.121.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρι